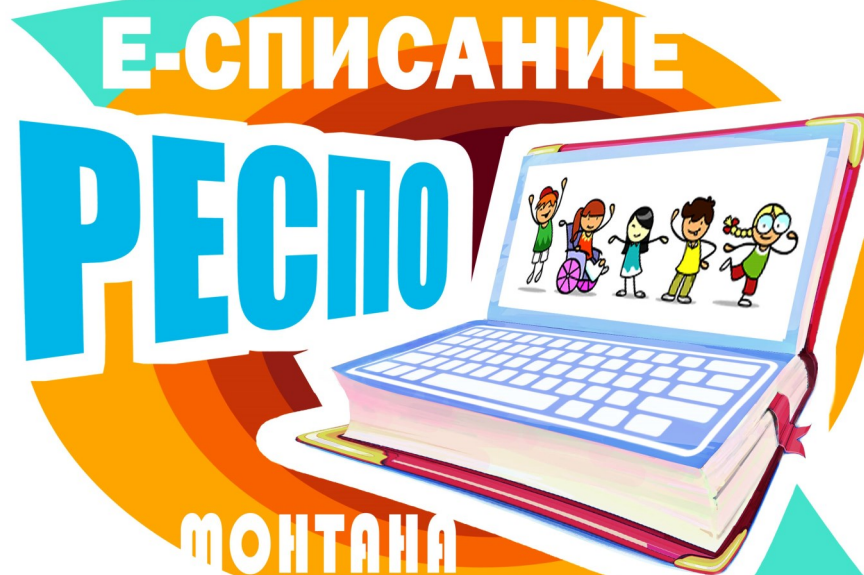

РЕСПО

ISSN 3033-0483

РЕГИОНАЛНО ЕЛЕКТРОННО СПИСАНИЕ ЗА ПРИОБЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ

Регионално електронно списание за приобщаващо образование

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование-гр.Монтана

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

БРОЙ 4 юли 2024 г.

РЦППО-
МОНТАНА

СЪДЪРЖАНИЕ

РЕСПО

РЕСПО Екип	стр.5
Приветствие—Трайка Трайкова	стр. 6
Приветствие — Диана Божинова	стр.7

I. Научни публикации

За хиперактивните деца – моят практически опит—проф. д-р Виолета Боянова	стр. 9
Приобщаващо образование—пътуване или дестинация—проф. д-р Неда Балканска	стр. 15
Обща подкрепа на личностното развитие: предизвикателство с много (не)известни—проф. д-р Силвия Николаева	стр.22
Неврологично-развитият подход – иновативна практика в работата с деца със специални образователни потребности—гл. ас. д-р Емануела Стоилова	стр. 29
Когнитивни и афективни перспективи на приказкотерапия в приобщаващото образование при деца с комуникативни нарушения в детската градина—д-р Калоян Дамянов	стр. 34

II. Директори на приобщаването

Интервю с Григор Григоров.....	стр.45
--------------------------------	--------

III. Споделено за и от родители

Дете на войната – Лина Зияткова.....	стр. 48
--------------------------------------	---------

IV. Методическа подкрепа

Квалификация на педагогическите кадри – ключов фактор за кариерно развитие—Диана Божинова	стр 50
Методическа подкрепа на общообразователните учители—стъпка към успешно приобщаване на учениците с увреден слух в училище—Нели Вълкова	стр. 61

V. Добри педагогически практики

Иновативни образователни модели на приобщаване—Даниела Алексиева	стр. 63
Клуб „Хоризонт“ към РЦПППО—Монтана—Ива Кирилова	стр.67
Осигуряване на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците—Елеонора Планинец	стр. 70
Информационна кампания „За да съм ориентиран, трябва да съм информиран“ - Нина Кирилова, Орлин Орлинов	стр. 72

VI. Галерия „Подкрепяща учебна среда“

В света на комплексната технологично-терапевтична подкрепа на РЦПППО—Пловдив — Екип РЦПППО—Пловдив	стр. 73
--	---------

VII. Терапевтична дейност

Терапевтична програма „Азбука на моите чувства и емоции“ - Елеонора Планинец.....	стр. 86
---	---------

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

**Авторите на публикациите носят отговорност за достоверността на предоставеното съдържание, логическата структура, цитирането, оформлението и наличния снимков материал.*

РЦПППО-
МОНТАНА

СЪДЪРЖАНИЕ

РЕСПО

VIII. Страница за ДАК

Регионална конференция за допълваща и алтернативна комуникация —
Теодора Калафатова стр. 89

IX. Страница за функционална оценка/ICF/

Въвеждане на функционална оценка—предизвикателства и перспективи—Виолета Цветанова стр.90

Конференция „Насоки за прилагане на карта за функционална оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности и с хронични заболявания“ - Антон Цифудин стр. 94

X. Страница на психолога

Процесът на разбиране „дете в риск“ в условията на детската градина - Антон Цифудин стр. 95

XI. Страница на логопеда

Екраните и децата - Янита Сейкова стр. 98

XII. Скринингово оценяване на три годишните

Областна информационна среща—“Ранна скринингова оценка на три годишните в предучилищното образование—важно условие за балансирано личностно развитие“ - Нели Вълкова стр. 103

XIII. Специални потребности и общообразователна среда

Ролята на класния ръководител за приобщаване на деца със специални образователни потребности —Виолета Георгиева стр.104

Лилав ден или как да подкрепим децата с епилепсия в училище—Виолета Георгиева стр. 106

Хиперактивни деца—Виолета Георгиева стр. 107

XIV. Знаете ли?

Онлайн книжарница „Приобщаващо образование“ — Екип НИОПП стр.111

„Карин, Слончо и Суперсилите“ - Светът на детските емоции и преживявания - Венета Милева—Карин дом..... стр.112

Рисунка лого РЕСПО — Антоанета Тонева

Графичен дизайн лого корица — Марио Бондоков

**Авторите на публикациите носят отговорност за достоверността на предоставеното съдържание, логическата структура, цитирането, оформлението и наличния снимков материал.*

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

Предлагаме на Вашето внимание четвърти брой на Регионално електронно списание за приобщаващо образование /РЕСПО/ на Регионален център за приобщаващо образование – Монтана, което от месец април 2024 година вече е в света на периодичните издания със свой международен стандартен номер ISSN 3033-0483.

В новия брой на списанието, което фигурира в регистъра на Национална агенция за ISSN - официално представителство на Международната система за стандартна номерация на продължаващи издания, за нашите читатели подбрахме ефективни модели на работа и актуална информация за процеса на приобщаване на деца и ученици със специални образователни потребности с фокус върху добри педагогически практики и научни разработки в областта на специалната педагогика.

Между редовете на съдържанието и в цялостния идеен замисъл на електронното списание внедрихме посланието, че всички деца имат право на образование, а предизвикателствата на приобщаването не трябва да бъдат неефективно заобикаляни, а успешно преодолявани. По-различните възможности не трябва да са повод за изолация, а специфичните потребности имат нужда от ефективна подкрепа за преодоляване на всички затруднения.

Екипът на списанието благодари за участието и подкрепата на г-жа Диана Божинова – директор на РЦПППО – Монтана, за любезното сътрудничество на д-р инж. Ивайло Николов - старши експерт по информационно осигуряване в РУО – Монтана и за ефективното партньорство с екипа на АЛПИА ЕООД - Монтана. Благодарности отправяме и към всички автори на статии и материали, публикувани на страниците на списанието, които ни се довериха и допринесоха за популяризирането на ефективни модели на работа в областта на приобщаващото образование.

Смятаме, че поредният брой на РЕСПО ще има своя принос за повишаване на ефективността на приобщаващото образование, ще спомогне за промяна на нагласите към децата с по-различни потребности и ще бъде в подкрепа на всички, отправили поглед към хоризонтите на приобщаване – не толкова далечни и реално достижими.

Екип РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

**РЦПППО-
МОНТАНА**

**РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ
РЕГИОНАЛНО ЕЛЕКТРОННО СПИСАНИЕ ЗА
ПРИБОЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ**

д-р инж. Ивайло Николов – старши експерт по Информационно осигуряване в РУО – Монтана

Диана Божينو̀ва – Директор на РЦПППО – МОНТАНА

Виолета Цветанова – старши ресурсен учител РЦПППО – МОНТАНА

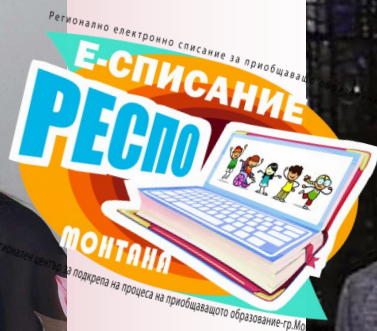
Антон Цифудин – психолог РЦПППО – Монтана

Яни́та Сейкова – логопед РЦПППО – МОНТАНА

Иван Илиев – ресурсен учител РЦПППО – МОНТАНА

РЕСПО

ЕКИП

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

**РЦПППО-
МОНТАНА**

ПРИВЕТСТВИЕ

ПРИВЕТСТВИЕ

*От г-жа Трайка Трайкова
Началник на Регионално
управление на образованието
- Монтана по повод
четвъртото поредно
издание на Регионално
електронно списание за
приобщаващо образование*

С признателност и удовлетворение приветствам издаването на четвъртия брой на Регионалното електронно списание за приобщаващо образование.

Поздравявам авторския екип за проявената отговорност и професионализъм, всеотдайност и смелост! Благодаря Ви за инициативността и усилията, в резултат на които от април 2024 година списанието вече е в света на периодичните издания със свой международен стандартен номер за продължаващи издания наред с 2,3 милиона печатни и онлайн медийни ресурси в 234 държави.

Скъпи колеги,

Вие сте се посветили на мисията да подкрепяте децата и учениците със специални образователни потребности и техните родители, да им давате мечти, да правите света по-добър и по-красив! Приемайки отговорността да извайвате личности и да съграждате съдби, с ежедневния си труд доказвате, че приобщаването на „различните“ деца не е мисия невъзможна.

Продължавайте все така – с вяра и вдъхновение, за да може чрез списанието Вашата съпричастност и готовност за помощ да достигат до все повече хора. Защото сте им нужни! И защото имате велики съюзници – добротата, обичта и усмивките на бъдещето!

Вярвам във Вашите възможности и бъдещи успехи!

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦППО-
МОНТАНА

ПРИВЕТСТВИЕ

ПРИВЕТСТВИЕ

**От Директора на РЦПППО –
област Монтана по повод
четвъртото поредно издание на
Регионално електронно списание
за приобщаващо образование**

За мен е чест и отговорност като част от авторския колектив да приветствам издаването на четвърти брой на Регионалното електронно списание за приобщаващо образование във визия на обединяващо информационно звено за споделяне на добрия педагогически опит в областта на ефективно приобщаване на деца и ученици със СОП.

Философията на приобщаващото образование е философия на уважението, толерантността и вярата, че няма по-хубаво и ценно от това да сме заедно, да се подкрепяме и уважаваме, да си сътрудничим и да работим в екип в името на благородната мисия - подкрепа на децата и учениците със специални образователни потребности.

Регионално електронно списание за приобщаващо образование / РЕСПО / на Регионален център – Монтана е вече в света на периодичните издания със свой международен стандартен номер за продължаващи издания ISSN 3033-0483.

Електронното списание фигурира в регистъра на Национална агенция за ISSN, която е официално представителство на Международната система за стандартна номерация на продължаващи издания и може да бъде открито на портала ISSN наред с 2,3 милиона вестници, списания, монографични серии и продължаващи ресурси от всякакъв вид, както печатни, така и онлайн, в 234 държави, предоставени от мрежа от 93 национални центъра по целия свят.

Списанието е своеобразна компилация от споделени педагогически и иновативни практики, което изисква голяма отговорност, креативност, творческо мислене! А ние безспорно ги притежаваме! Основание за това са резултатите от досегашната ни дейност във всичките ѝ аспекти! Активната, целенасочена и съзидателна работа на ресурсните учители и другите педагогически специалисти намира своето приложение чрез творческото и делово участие на децата и учениците със специални образователни потребности в множество регионални, национални и международни конкурси и състезания. Удовлетворение от добре свършената работа са спечелените грамоти и награди за успешно представяне.

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

ПРИВЕТСТВИЕ

Традиция от години в РЦПППО – област Монтана е обменът на добри педагогически практики между педагозите. Създадохме положителна атмосфера за по-ефективно учене и преподаване. Водени от идеята да бъдем гъвкава, предприемчива и социално ориентирана институция с наличие на висококвалифицирани специалисти в областта на специалната педагогика, притежаващи знания и умения, конкурентноспособни на пазара на труда и успешно развиващи се в страната, усъвършенствахме и внедрихме в практиката иновативни методи и подходи на преподаване. Моделът на иновативното преподаване изисква разработване и предлагане на учебни стратегии, които ръководят учениците как да откриват необходимата им информация, да я обработват, да я разбират и да я усвояват. Добрият учител е не само добър педагог, но и учител - новатор, творец, който творчески адаптира в практиката новото учебно съдържание.

Повишихме капацитета си за работа в екип, водени от мисълта за екипното сътрудничество и взаимодействие между колегите – важен фактор за постигане на желаните резултати и повишаване капацитета за работа с деца и ученици със специални образователни потребности. Въведохме новия модел на функционална оценка на специалните образователни потребности във връзка с прилагането на Международната класификация за функционирането на човека, уврежданията и здравето на деца и юноши (ICF-CY). Трансформирахме традиционния модел на преподаване в компетентностен модел, който интегрира знания, умения и компетенции. Методически подпомогнахме учителите в учебните заведения за приложение на съвместното преподаване като успешен и иновативен модел на работа. Активно работим за внедряване на STEM/STEAM базирани интердисциплинарни уроци за работа с деца и ученици със специални образователни потребности. Споделените иновативни практики и модели водят до нови хоризонти за развитие на нашата професионална общност.

УВАЖАЕМИ КОЛЕГИ!

В края на една предизвикателна и трудна учебна година отправям най-искрени благопожелания за здраве, лично и семейно щастие, много късмет и бъдещи професионални успехи! Бъдете креативни, иновативни, инициативни по пътя на приобщаването! Работете все така усърдно с любов, творете, прилагайте иновативни модели на работа. И нека добротата, сърцатостта, нравствените добродетели и култура са водещи в нашата дейност! Те са БЕЗЦЕННО БОГАТСТВО И НЕИЗЧЕРПАЕМ ИЗТОЧНИК, КОЙТО РАЗКРИВА НОВИ ХОРИЗОНТИ ПРЕД ВСИЧКИ НАС!!!

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

ЗА ХИПЕРАКТИВНИТЕ ДЕЦА – МОЯТ ПРАКТИЧЕСКИ ОПИТ

Проф. д-р Виолета Боянова, НБУ

Въведение

Има една категория деца, по наши изследвания от 5 до 15 % в предучилищна и начална училищна възраст, които твърде трудно се приобщават към изискванията на образователните институции и които не са особено обичани от учителите. Като дългогодишен терапевт и консултант в специалните образователни институции, съм свидетел, че основната идея и желание на педагозите е да се отърват от децата с хиперактивност и дефицит на концентрация на вниманието /ХАДВ/. Те са трудни за овладяване, провокативни и тяхното поведение се отразява твърде отрицателно на работата в групата - било то в детската градина или в клас. А тъкмо тези деца заслужават повече внимание и време, защото са креативни, с нормален интелект и насочени правилно, мотивирани адекватно могат да постигнат понякога значителни цели в своя и обществен живот. Това е статия, базирана на моя опит и има за цел дискусия, породена от и за практиката.

Още в началото на моята презентация искам да спра вниманието върху три основни неща:

1. Диагностицирането на симптоматиката на хиперактивното поведение и нарушена концентрация на вниманието е лесно. По-важно обаче е да се разбере и диагностицира ЗАЩО това дете се държи така! Твърде много нарушения в детска възраст се проявяват с тази симптоматика, но същността им и най-вече терапията е различна и това е от основна важност, когато говорим за хиперактивност и дефицит на вниманието;

2. Терапията, тъкмо така я наричам, защото при правилна диагноза има нужда от КОМПЛЕКСНО въздействие – от страна на образователната институция, от родителите и от домашния лекар. Само така организирано комплексно повлияване може да доведе до положителни резултати.

3. Неглижиране на проблемите на децата с хиперактивност и дефицит на концентрация на вниманието твърде често е фактор, който води до тежки негативни последици. Детето, което непрекъснато е обект на отрицателни оценки, недоволство от постиженията, игнориране на желанията му постепенно развива депресия, чувство за малоценност, което естествено прераства в агресивност, опортюнизъм и девиантно поведение.

Диагнозата

Разбира се в основата е симптоматиката - тя може да се структурира в три основни прояви – намалена концентрация на вниманието, импулсивност и хиперактивност.

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

Тези деца винаги лесно се разсейват; имат проблеми със следването на указания или завършването на задачи; не могат дълго време да слушат; правят небрежни грешки; могат дълго време да се концентрират на таблета, телевизора, но не могат да се концентрират на задачи с натоварване на волята; не могат да организират добре ежедневието си; често губят неща, забравят важни срокове и др. Най-типично е нарушението на концентрацията на вниманието в час или при някои общи задачи и дейност. Всичко това обуславя обикновено ниски оценки в училище или твърде малко познания в детската градина. Това ги прави аутсайдери!

На второ място са хиперактивни, импулсивни – не могат да стоят дълго време на едно място, особено седнали; често тичат, катерят се по нещата в класната стая; подскачат, не могат да седят тихо; говорят много; не изчакват събеседника си и прекъсват другите; не могат да изчакват реда си и това води до ситуация в която те нямат приятели.

Такова поведение обаче имат и децата с **невротични прояви**, особено в условията на детска градина. Симптоматиката е почти същата – как да направим диференциране, това е от съществено значение както за терапията, така и за отношението към това дете. Най-важен момент е появата на това поведение - ако родителите или учителят забележат **рязка промяна** в поведението на детето – това е сигурен маркер за търсене на емоционално разстройство, търсене на психотравма, която е отключила това състояние. Освен това в този случай психологът на учебното заведение трябва да изследва нивото на общата тревожност- то е високо- още един важен диагностичен маркер. Твърде често в този случай ще се появят и други симптоми освен ХАДВ – нощно напикаване, промяна в апетита и др. Тази диагноза изисква две основни неща – да се премахне влиянието на психотравмиращия фактор и да се започне лечение с някои успокояващи медикаменти като билкови чайчета, сиропи и др.

Такова поведение обаче имат понякога и децата с **прояви от аутистичния** спектър. В практиката често се наблюдават деца, при които хиперактивното поведение е съчетано с някои прояви на стереотипност на действията, нежелание за комуникация /вербална и невербална/, погълнатост от едни и същи дейности, нежелание за извършване на задачи по инструкция и др. Диференцирането в този случай от синдрома ХАДВ е изключително трудно, поради което препоръчвам на специалистите да проведат поне 3-4 терапевтични сесии, **да наблюдават динамиката** в поведението на детето и едва тогава да решат за какво става въпрос. Децата с аутистични прояви не обичат да бъдат гушкани, не обичат докосванията на ръцете и др. При ХАДВ напротив – обичат да се гушкат, обичат да бъдат милвани и това е едно от сравнително малките диференциално-диагностични маркери. Друг важен диагностичен показател е играта със сюжетно-ролеви игри – аутистичните деца не могат да разберат и да участват в дейности „наужким“.

Такова поведение е характерно /особено в детската градина/ за деца с дисфазия на развитието. Езиковият дефицит води до проблеми в разбиране на инструкциите от учителката, трудности в разбиране на разговорите с останалите деца, а твърде често и трудности детето да

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

изкаже нещата, които желае. Всичко това води до хиперактивно поведение и намалена концентрация на вниманието. Основен диагностичен маркер в случая **не е симптоматиката**, а наличието на проблеми и в това е основният елемент на терапевтичната работа. Овладяването на езика ще промени и поведението на детето.

Такова поведение би могло да бъде и при някои деца с **лека форма на интелектуална** недостатъчност. В този случай психологът трябва да направи оценка на интелектуалните възможности на детето посредством известните и валидизирани за българските деца методи-Векслер, четвъртия излишен, рисунка на Гудинаф и др. Резултатите от теста се анализират както за диагностични нужди, така и за разработване на подходяща терапевтична програма. Важен диференциращ диагностичен маркер е изследване и на различните компоненти на вниманието. При ХАДВ има дефицит на концентрация и устойчивост на вниманието, но много добри възможности за преразпределение на вниманието. При деца с лека степен на интелектуална недостатъчност проблемите са както в концентрацията и устойчивост, така и в превключваемост на вниманието.

На практика тази поредица от различни нозологични реалности с прояви на хиперактивно поведение с дефицит в концентрация на вниманието е твърде голяма, но тук анализирам само най-често срещаните нарушения, които имат същата симптоматика, но различна етиопатогенеза и изискват различна терапевтична програма.

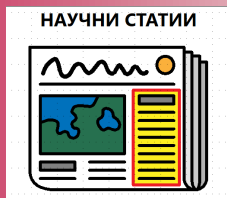
Такова поведение е класическо при децата със Синдром на хиперактивност и дефицит на вниманието / по МКБ 10 с код F90/. Нарушението има генетична предиспозиция. Това означава, че се предава една готовност във функционирането на мозъка, която може да се развие в зависимост от условията на отглеждане на детето. При внимателно и деликатно обследване винаги ще се открие във фамилията на детето със Синдрома ХАДВ някой родственик със същите прояви в детството. Често се задава въпрос дали това поведение е характерно само за ранните години от живота на човек или остава и в по-късните периоди? Обикновено в пубертета симптомите се овладяват най-вече под влияние на волевото, съзнателното осмисляне на проблемите, което носи това поведение, но в много случаи намалената концентрация и импулсивност остават за цял живот. Освен това има известна детерминираност по отношение на пола - при момчетата преобладава нарушената концентрация на вниманието, а при момчетата- хиперактивността.

В крайна сметка обаче, кои са основни и валидни диагностични маркери, даващи основание за тази диагноза? Тъй като това е изключително важен въпрос, който определя по-нататък терапевтичното поведение, ще представя накратко основните диагностични маркери:

- хиперактивното поведение и намалената концентрация на вниманието се появяват още от **най-ранна възраст**. Това са бебета, които спят малко, искат постоянно внимание, а в яслена възраст родителите започват да забелязват, че детето им е твърде буйно и трудно овладяемо. Няма така наречения „светъл период“ на спокойно, безпроблемно детство;

- симптомите се **проявяват навсякъде** - у дома, в училище или детс-

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

ката градинана, игралната площадка;

- проблемното поведение се повлиява благоприятно от **похвали и награди**;

- може да играе сюжетно-ролеви игри, разбира играта и нещата „наужким“;

- имат **нормален интелект**. Тук искам да отбележа необходимостта при изследване на интелектуалните способности психологът да даде достатъчно време за провеждане на изследването;

- не се наблюдават прояви на високо **ниво на тревожност** и агресивно поведение. Те могат да се появят при липса на адекватно терапевтично поведение.

Разбира се, животът е много по-сложен и разнообразен. Чистите форми на Синдрома хиперактивност и дефицит на вниманието са сравнително малко. Много често, към вродените особености на мозъчната активност се прибавят фактори от околната среда, амбивалентно родителско отношение, банални елементарни соматични заболявания и др. Това усложнява клиничната картина, диагностичното мислене и оттук най-вече създаването на адекватна и ефективна терапевтична програма. Това са трудностите пред специалистите и родителите на децата със Синдрома ХАДВ.

Терапията

Основните подходи при разработване и реализиране на програма за работа с тази категория деца са:

- работа с родителите;
- работа с учителите;
- подпомагаща медикаментозна терапия;
- използването на основните принципи – комплексност, системност, индивидуалност.

Основна задача на специалистите в образователната институция е работа с **родителите на тези деца**. Обикновено учителите се оплакват от поведението на детето. Родителят или приема забележките и насочва недоволството към малкия човек, или реагира агресивно към учителя, защото счита, че има неадекватно отношение към неговото дете. Тук е много важна ролята на психолога, който освен като медиатор между двете категории лица трябва да направи всичко възможно да ги убеди и учителя и родителите/, че детето е **нормално**. Полезно е да проведат няколко разговора, при което да се обясни характера на нарушението, това, че тези деца имат потенциал, че те са креативни, умни и най-важното е да се намери разумното решение за правилно поведение към детето - и от страна на родителя и от страна на учителите.

Родителите

- детето ви е нормално, има способности и стремежи. Наблюдавайте какво обича да прави най-много, какво обича да прави най-добре и го насочете и подкрепяйте в тази насока;
- препоръчайте спорт, но непременно индивидуален, защото детето е

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

импулсивно и в група трудно ще се адаптира. Може да го насочите към някаква обичана извънучилищна дейност - танци, рисуване, музика. Бъдете системни, т.е. постоянни в подкрепата за тези дейности, ако трябва приложете награди, защото тези деца лесно се отказват от нещата;

- направете живота му предвидим - давайте кратки и ясни за изпълнение задачи. Винаги проследявайте как са изпълнени и ако се налага приложете награди или наказания. Наказанията да бъдат лишаване от нещо любимо – например от таблета и други неща. Детето трябва да научи, че наградата или наказанието е за точно определено нещо;

- тези деца имат проблем с т.н. „екзекутивни функции“- трудно планират своите действия и не могат да прогнозират последиците от тях. Ето защо родителят е този, който може да го обучи като участва заедно с него в планирането на една или друга дейност;

- не коментирайте пред други хора проблемите на детето си. Това само ще влоши нещата и ще засили усещането му, че е аутсайдер. Ако се налага непременно коментар направете го заедно с него и непременно го попитайте „Ти какво мислиш, как да го направим това?“;

- прегръщайте и гушкайте по-често децата си - те обичат това. Така ще им покажете, че ги разбирате и могат да разчитат на вашата обич. Освен това на чисто физиологично равнище тези деца обичат и имат нужда от повече тактилни сензорни възприятия.

На практика може да се направят още много препоръки към родителите, но е важно те, родителите да са системни, постоянни в отношението към детето си и най-вече да приемат, че то не е болно, не прави нещата, за да ги ядосва, а просто неговият темперамент е така създаден.

Учителите

- поставете детето със Синдрома ХАДВ на първия чин в класната стая, така че да имате възможност за постоянна визуална супервизия;

- задавайте му въпроси и задачи с кратки и ясни послания. Тези деца трудно изчакват цялата продължителност на дълъг въпрос или послание и затова често не го разбират;

- намерете начин, сравнително безобиден за останалите деца, да дадете възможност на детето с ХАДВ да се движи. Например изправете го да донесе вода от лавката в училище и т.н.;

- препоръчва се при обучението да има повече визуализирани демонстрации и учебни материали;

- осигурете предсказуемост и постоянство в стаята за обучение;

- похвалете пред всички останали деца усилията и постиженията на детето със Синдрома ХАДВ. Това действа много мотивиращо и стимулиращо;

- не лишавайте детето със Синдрома ХАДВ от участия в празнванията и други общи занимания в групата. Може да му дадете нещо съвсем малко, но то трябва да се чувства част от общността;

- ежедневно анализирайте поведението му с родителите и училищния психолог;

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

Психологът

Психологът на учебната институция /детска градина или училище/ има изключително важна роля при адаптиране и приобщаване към обучението на децата със Синдрома ХАДВ. Освен споменатата вече роля като медиатор между родители и учители, той трябва да направи оценка на интелектуалните възможности на детето, неговите емоционални и поведенчески особености. Психологът е този, който трябва да умее да намери начин за разговор с детето, да бъде съветник, особено в случаите, когато то се чувства самотно и без приятели. Особено опасно е понякога желанието на някои „специалисти“ да етикетират тази категория деца като лоши, непоносими, умствено изостанали и др. Тук искам отново да повторя – при изследване на интелектуалните възможности на тези деца направете процедурата на части - те не могат да се концентрират понякога за повече от 10 минути. Зная, че по закона на психологическата наука тестването трябва да бъде без прекъсване, но при тези деца това означава да получите неверен резултат. При интелектуална недостатъчност, колкото и да накъсвате теста на части, детето няма да се справи. При ХАДВ обаче резултатът от така поднесения на части тест ще бъде твърде близък до реалните му възможности и ще показва нормални стойности. Една неправилна оценка променя цялостното отношение към детето и понякога възможностите за нормално бъдещо развитие.

Медикаментозна терапия

При Синдрома ХАДВ се препоръчват психоактивни медикаменти. Звучи парадоксално – та тези деца се и без това достатъчно хиперактивни, а се препоръчват активатори на психичните функции. Този парадокс е провокиран от етиопатогенетичните механизми за поява на синдрома. Предполага се, че ретикуларната формация на главния мозък не е достатъчно активна, не стимулира достатъчно фронталния дял на мозъчната кора, поради което децата компенсаторно трябва непрекъснато да се движат и имат намалена концентрация на вниманието. Най-съществен аргумент в подкрепа на тази теза е фактът, че при точна диагноза, психоактивните медикаменти подобряват състоянието на детето, подобряват концентрацията на вниманието.

В моята дългогодишна практика използвам и активно препоръчвам Ноотропил в малки дози и продължителен период на действие – от три месеца до една година. Освен него има други препарати с различни имена, но почти всички са с една и съща база – Риталин, Пантогам и др.

В тежки случаи някои колеги препоръчват дори производни на амфетамина, какъвто е медикаментът Концерта. Медикаментозната терапия е подпомагаща основните психолого-педагогически елементи на терапията, която има своето значение и благоприятна тежест.

*Автор: проф. д-р Виолета Боянова
Нов български университет*

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

ПРИБИЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ – ПЪТУВАНЕ ИЛИ ДЕСТИНАЦИЯ

проф. д-р Неда Балканска
СУ „Св. Климент Охридски“

Проф. д-р Неда Златинова Балканска е преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“, Факултет по науки за образованието и изкуствата, Катедра по Специална педагогика. Работила е като слухово-речев рехабилитатор в ССУ с детска градина за деца с увреден слух „Проф. д-р Дечо Денев“, гр. София.

Автор е на над 90 научни публикации. Сред тях са монографиите „Кохлеарната имплантация в детска възраст“, „Приобщаване на детето с увреден слух в образователната среда“ (в съавторство) и „Монтесори методът в приобщаващата образователна среда“. Автор е на учебници по Развитие на речта (за I, II и III клас) и Произношение (за I клас) за специалните училища за ученици със слухови нарушения, както и в съавторство разработва „Методика за оценка на индивидуалните потребности на деца и ученици с множество увреждания“ (в съавторство), „Методическо ръководство за обучение по български жестов език в предучилищна и начална училищна възраст“ (в съавторство). Един от авторите е в научните сборници „Специална педагогика“ и „Приобщаващо образование“.

Участва в разработването на специалните програми за обучение на деца и ученици с увреден слух, член е на екипа за създаване на Закон за Българския Жестов език и на Съвета за Българския Жестов език. Дългогодишен член е на Съюза на учените в България.

Професионалните ѝ интереси са свързани с кохлеарната имплантация, ранното въздействие, фамилната терапия, приобщаващото образование, ресурсната помощ, слуховата работа, езиковата и речева терапия при увреден слух, жестовия език. Практическата ѝ работа обхваща деца със специални образователни потребности, заекване, артикулационни и езикови нарушения.

Настоящият доклад представлява ретроспекция на постиженията в областта на приобщаващото образование, придружена с анализ на настоящата ситуация и очертаване на целевата рамка за бъдещето. Наред с това се предлагат практически насоки с оглед на нарастващото многообразие на учениците в съвременната класна стая, чието приложение би довело до повишаване на резултатите и качеството на приобщаване на всяко дете в групата.

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

Въведение. Приобщаващото образование е философия, идея, която се реализира посредством разнообразни модели на обучение, взаимодействие и учене в образователната среда. То представлява отговор на дискриминационния модел, като извежда на преден план респект към индивидуалните различия и характерни особености на всяко дете [1].

Все още в литературата са актуални следните образователни модели (Фиг.1):

Фиг. 1 Образователни модели

Идеята за приобщаването е с фокус върху всяко дете, със и без нарушения, в риск, с таланти, с проблеми в социализацията и т.н., като основната задача е да се създаде среда, която да предлага условия за пълноценно развитие, качествено обучение и социален комфорт на всички деца/ученици. Съвсем логично действащият образователен закон, в нашата страна, е под надслова на приобщаването, въпреки първоначалния проект, ориентиран към включващото образование. *Включващото и интегрираното обучение* се организират с фокус към конкретен дете или група деца (напр. ученици със СОП) – със или без качествено адаптиране на образователната среда, съобразно особеностите на въпросните ученици. С други думи, тези два модела не са в състояние да отговорят на потребностите на всяко едно дете в класната стая. Приобщаващото образование има по-широк смисъл и е сензитивно към особеностите на всеки един участник в образователния процес. И за да се постигне приобщаване в пълна степен, следва да се отделя внимание и на дейностите извън учебната среда и учебното време.

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

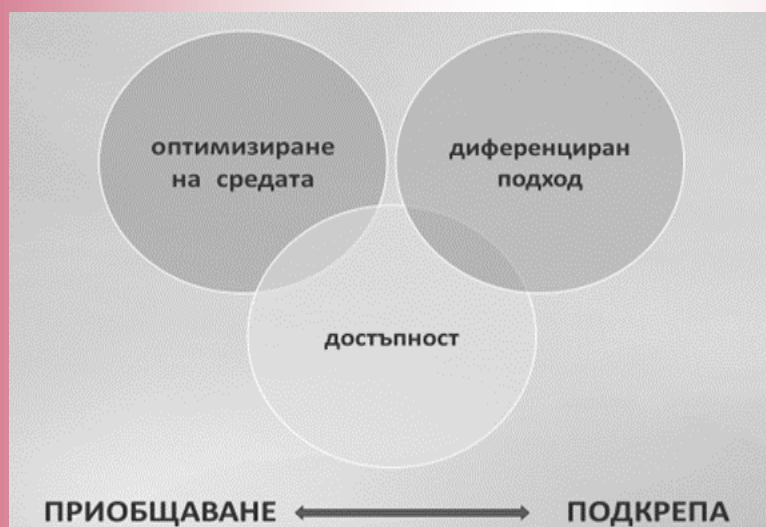
РЦПППО-
МОНТАНА

1. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

Специалното образование все още продължава да се приема като паралелен модел на общообразователния. Следвайки логиката на приобщаването, специалните и масовите учебни заведения би трябвало да бъдат част от един организъм, от една система, които функционират в пълно взаимодействие и синхрон. В концепцията на приобщаващото образование няма граници, няма забрани и ограничения. То е философия на алтернативите и възможностите, на гъвкавите решения и нетрадиционните подходи.

В този смисъл *приобщаващо образование е по-скоро процес*, идеал - идеалната образователната среда, която трудно може да бъде постигната. Това е едно безкрайно пътуване към съвършенството, което създава все по-добри условия за пътуващите, но винаги са налице нови завой и предизвикателства, които налагат креативни и адекватни реформи (Фиг.2).

Фиг.2 Приобщаването като процес

1. Оптимизиране на образователната среда, както материално - техническата, свързана с адаптиране на физическата и акустичната среда, приложението на съвременни технически средства в унисон с особеностите на децата, така и социалните взаимодействия, които са предпоставка за пълноценна социализация на всяко дете;

2. Активно приложение на диференциран подход. В това отношение голяма роля играе позитивната дискриминация, т.е. когато педагогът проявява диференциран подход към всяко дете, съобразен с неговите особености на учене и общуване, които го отличават от неговите връстници. В тази връзка могат да се обособят следните педагогически модели на поведение [2]: липса на позитивна дискриминация - не е налице сензитивност към различията; ограничена позитивна дискриминация - учителят проявява известна сензитивност към различията и склонен е да внесе някои леки промени в своя подход; оптимална позитивна дискриминация - учителят внася редица промени в своя стил на преподаване, за да

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

подпомогне обучението на всяко дете в класа си; прекалена позитивна дискриминация- учителят се фиксира към конкретно дете или група деца, като проявява свръхсензитивност към техните потребности, което ощетява останалите деца в класа;

3. Осигуряване на достъпност до всички нива от образователния процес.

Приобщването е пряко свързано с подкрепата както от страна на всички участници в него, така и по отношение на образователните дейности. Тази връзка е двупосочна- приобщаването изисква подкрепа, а наличието на адекватна подкрепа повишава качеството на приобщаването.

Приобщаването като процес. Факторите, които влияят пряко върху приобщаването на децата в образователната система са: *адекватни промени в системата; създаване и функциониране на приобщаващи училища и приложение на приобщаващи практики в класната стая.*

От съществено значение са и коректните критерии за осъществяване на системна критична оценка на образователната система по посока на: приобщаващата образователна политика и по-високите постижения на всички ученици. Към тях се числят:

- гъвкави и адаптивни учебни програми;
- силно и подкрепящо училищно ръководство;
- справедливо разпределение на ресурсите;
- подготвени и компетентни учители за условията на приобщаващото образование, които изразяват готовност да променят и адаптират педагогическия си подход в съответствие с разнообразните потребности на училищната аудитория [6].

За целите на приобщаването усилията на специалистите са насочени към формиране на езикова компетентност, приложение на приобщаващи практики в образователната среда и стимулиране на социалната интеграция.

Формирането на езикова компетентност е изключително важна задача, тъй като езикът представлява основно средство за комуникация, за обучение и предмет на изучаване (в училищна възраст). Затова разработването на методики, стимулиращи лингвистичното овладяване при деца с езиково изоставане (с различен произход), е от първостепенно значение.

Приложението на приобщаващи практики в образователната среда се реализира в следните посоки:

- адаптиране на педагогическия подход на педагозите. За осъществяването на тази задача се налага да се излезе от традиционния модел на преподаване, в който учителят е ключова фигура, която контролира, организира целия учебен процес, включително и общуването между децата /учениците по време на учебните дейности. Добрите приобщаващи практики са насочени към постигане на присъствие, участие и успех на всички учащи се, особено на тези, които са по-уязвими и срещат повече затруднения по редица причини [5].

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

- използване на алтернативни средства за обучение. Разнородният състав на децата в съвременната класна стая поставя задача към педагозите да търсят нови ресурси, с помощта на които да осигурят достъпност на учебното съдържание. Мануалните средства (Жестовият език и тактилната реч) са един от примерите как учителите да достигнат до всички ученици в класната стая. Педагозите могат да прилагат мануалните средства, за да: контролират поведението; поддържат интереса; подпомагат речевото и езиковото развитие на учениците; стимулират положителна комуникация и взаимодействия между тях в училищните и извънучилищни дейности [3].

Социалната интеграция е едно от най-важните условия за благополучието на децата, но като че ли тя излиза извън фокуса на внимание на специалистите. Дори и сред критериите за оценка на качеството на приобщаване, основно място заемат академичните постижения и педагогическите усилия са насочени основно към тях. А за едно дете желанието да посещава учебното заведение, е свързано със социалния комфорт- ако детето се чувства прието, ценено и желано от своите връстници, то ще проявява по-голямо желание за участие в учебните дейности и ще полага повече усилия за тяхното качествено изпълнение.

Реализирането на всички тези задачи може да се осъществи чрез прилагане и комбиниране на разнообразни педагогически подходи. Един изключително ефективен модел в тази посока е свързан с теорията за *многожествена интелигентност* на Гарднър [4] и *стиловете на учене* при децата, базирани върху водещия тип интелигентност (Фиг. 3)

Фиг.3 Силове на учене

Регистрирането на стила на учене представлява решението на проблема с „етикетирането“ и позволява да се измести фокусът от дефицитите към силните страни на всяко дете. За практическото реализиране на тази идея могат да се използват редица методи и подходи като: съвместното учене, съвместното преподаване, Монтесори методът.

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

Монтесори методът предлага чудесни възможности за постигане на изброените по-горе педагогически задачи и съобразяването със стила на учене на децата (Фиг. 4).

Фиг. 4 Монтесори педагогика

За този метод е характерно вертикалното групиране на децата, което кореспондира с хетерогенния състав на съвременната класна стая; в предучилищна възраст децата участват предимно в самостоятелни дейности, което позволява дейността да се съобрази изцяло с особеностите и сензитивния период на развитие за конкретното дете (като не се изключват и съвместни дейности, които стимулират комуникативните способности и социалното съзряване). В училищна възраст активно приложение намира груповата работа и тук може да се реализира успешна симбиоза с принципите на кооперативното учене и съобразяването със стиловете на учене. Абстрактните понятия се овладяват в конкретен контекст под формата на практически уроци, което е предпоставка за осигуряване на достъпност на съдържанието за различните възможности на участниците в обучението [2].

Заклучение. Пътуването продължава и предизвикателствата *пред бъдещото приобщаващо образование са в следните посоки:*

1. Разработване на по-гъвкави и адаптирани към потребностите на децата учебни програми. В нашата страна все още се наблюдава тенденцията да се адаптират децата към програмите, а не програмите към децата. Бъдещето е на алтернативите и организирането на образователната среда в унисон с потребностите на участниците в нея;
2. Осъществяване на по-тясна връзка между образованието и реалния живот. Със съжаление следва да се отбележи, че нашето образование е много откъснато от реалния живот, а всъщност то трябва да подготвя децата за него. Това предполага ревизия на учебното съдържание по всички предмети и във всички образователни степени;
3. Учебните дейности да са ориентирани към развитие на критичното мислене на децата/учениците. Наред с реформите по отношение на учебното съдържание, е необходимо да се предвидят повече часове за затвърждаване на информацията, нейното осмисляне, да се редуцира обемът на учебното съдържание, което изисква запаметяване за сметка на увеличаване на задачите, които подтикваат децата/учениците към мислене, логически отговори, разгърнати писмени и устни изложения, насочени към развитие на свързаната реч и речевото мислене, решаване на казуси и др. ;

РЕСПО

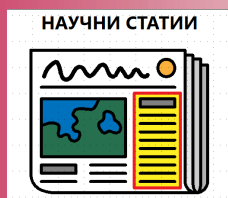

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

4. Образователната среда да е организирана така, че да стимулира формирането на социални умения;
5. Да се прилагат разнообразни подходи в преподаването, които да бъдат ориентирани към регистриране и удовлетворяване потребностите на всяко дете в класната стая.

ЛИТЕРАТУРА

1. Балканска Н. (2020). Монтесори методът и приобщаващата образователна среда-научни положения, терапевтични техники, съвременни перспективи. София: Феномен,
2. Балканска Н. Трошева-Асенова А. (2014). Приобщаване на детето с увреден слух в приобщаващата образователна среда. София:Феномен.
3. Балканска Н. (2018). Съвременни тенденции в приобщаването на децата с увреден слух в общообразователната среда. Научни и практически аспекти наприобщаващото образование, редактор/и:проф. Цв. Ценова, проф. М. Цветкова- Арсова, проф. К. Караджова, доц. Н. Балканска: Феномен.
4. Gardner J. (2006). Assessment and learning. San Diego.
5. Kucuker S., Tekinaraslan I. (2015). Comparison of the Self-concepts, Social skills, Problem behaviors, and Loneliness levels of Students with SEN in Inclusive classrooms. Pamukkale University.
6. Timmons V., Thompson S. A. (2017). Voices of inclusion.
<https://ourspace.uregina.ca/bitstream/handle/10294/7770/Voices%20of%20inclusion.pdf?sequence=1>

проф. д-р Неда Златинова Балканска

СУ „Св. Климент Охридски“

Катедра „Специална педагогика“

Тел. 0888495106

e-mail : n.balkanska@uni-sofia.bg

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

ОБЩАТА ПОДКРЕПА НА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ: ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО С МНОГО (НЕ)ИЗВЕСТНИ

Проф. д-р Силвия Николаева

Силвия Николаева е професор към Факултета по педагогика на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Нейните професионални интереси и опит като изследовател и преподавател обхващат широки интердисциплинарни полета като социална педагогика, неформално образование, образователен мениджмънт, мениджмънт на класа, европейско и световно образование, проектно-базирано обучение, учене и обучение в мрежа и др. Тя е автор, съставител и научен редактор на десетки самостоятелни и колективни академични и монографични издания, сред които „Личността на ценностен кръстопът“, „Неформално образование. Философии. Теории. Практики“, „Социална работа по проект“, „Образованието: от социалния дискурс към (интер)дисциплинарния проект“, „Европейско образование“, „Към трансформиращо образование“, „Антология. Неформално образование“, „Практически полета на неформалното образование“, „Неформално образование. Политики, приоритети, практики“ и др. Съосновател е на бакалавърската програма Неформално образование, създател и научен ръководител на магистърската програма по Мениджмънт на услуги и организации в неформалното образование.

Законът за предучилищното и училищно образование в България, влязъл в сила през 2015 г., легитимира два типа личностна подкрепа на учениците: **обща и допълнителна**. Според чл. 176 на документа, по този начин се „осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им“, предоставяна от интердисциплинарни екипи от педагози, психолози, логопеди, социални работници, ресурсни учители, педагогически съветници и др. както в училищата и детските градини, така и в новосъздаваните центрове за подкрепа на личностното развитие. Безспорно подобна официална политика е необходима и много прогресивна крачка напред към все по-успешното справяне с подкрепата на индивидуалното развитие на всяко дете и ученик в зависимост от неговите уникални социални и образователни потребности, възможности и интереси.

Макар в Закона да има доста текстове, които третира същността и съдържанието на **общата подкрепа**, нейното тълкуване и прилагане в практиката се сблъсква с редица предизвикателства. Съгласно чл. 178 (1) от Закона общата подкрепа включва:

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

1. екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
2. допълнително обучение по учебни предмети при условията на този закон;
3. допълнителни модули за деца, които не владеят български език;
4. допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;
5. консултации по учебни предмети;
6. кариерно ориентиране на учениците;
7. занимания по интереси;
8. библиотечно-информационнообслужване;
9. грижа за здравето;
10. осигуряване на общезитие;
11. поощряване с морални и материални награди;
12. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
13. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;
14. логопедична работа.”

В този нормативен текст правят впечатление поне две неща.

Първо, чрез него кумулативно (с натрупване) са изброени безспорно необходими, но не и достатъчни дейности за създаването на *”подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията”*. Т. напр. предвидена е подкрепа за ученето чрез допълнително обучение и консултации по учебни предмети, но не и подкрепа за успешната социализация и социална интеграция чрез формиране на ключови социални компетентности и (меки) умения. Предвижда се допълнително обучение по български език с цел улеснено учене и обучение по всички предмети, но е пропусната необходимостта от подкрепа на допълнителното (взаимно) опознаване напр. на субкултурните и общностни модели на живеене и комуникация, благодарение на които могат да се възпитават ценностите на толерантността към другия като представител на различна култура, етнос, религия, раса, общност, група и т.н. Тези „бели петна“ в описанието на общата подкрепа намаляват шансовете да е и достатъчна, и ефективна.

Второ, включените в чл.178 дейности за обща подкрепа са доста разнопосочни, но не и ясно систематизирани в основни категории, които да следват ясна научна и житейска логика. Това възпрепятства продуктивното им операционализиране в системен набор

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

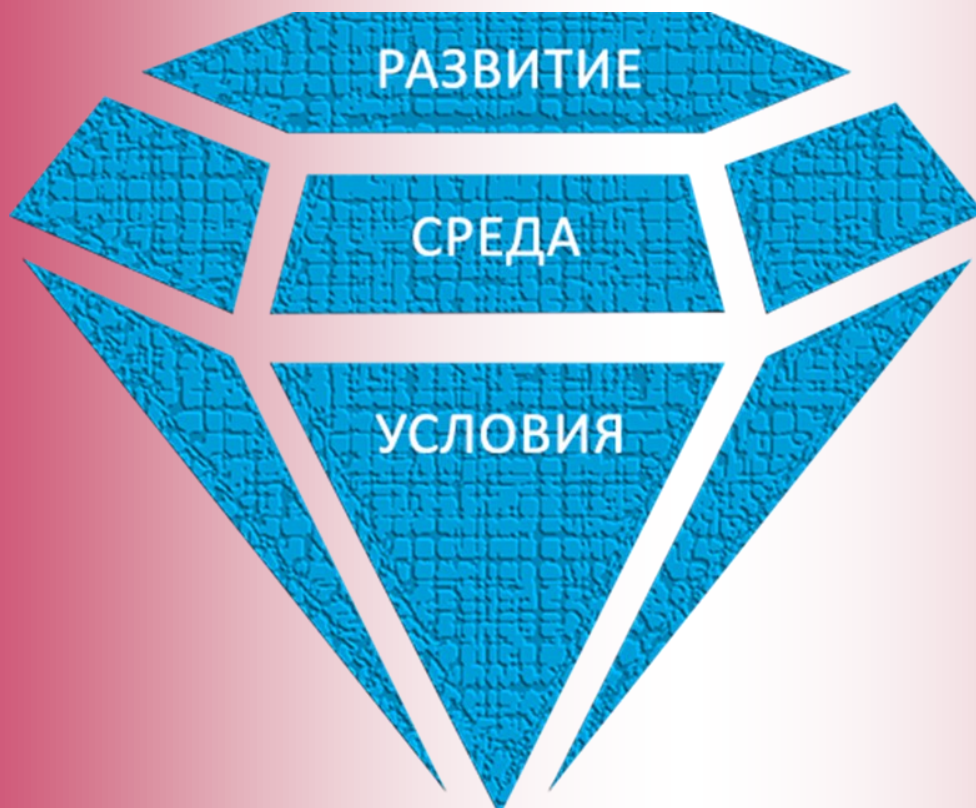
I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

от практически сфери, задачи и дейности, с чиято помощ специалистите в екипите за подкрепа биха могли да реализират своята мисия.

Накратко, за да могат специалистите от интердисциплинарните екипи за подкрепа да са максимално улеснени в своите усилия да окажат ефективна обща подкрепа на децата и учениците, то те се нуждаят от задоволителни отговори на поне два въпроса, а именно:

1. Кой са основните категории (измерения) обща подкрепа, които в своето единство да позволяват постигането на търсената „подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията“?
2. Какви основни сфери и дейности изграждат съдържанието на всяка категория обща подкрепа?

Предложеният тук „диамантен“ модел на общата подкрепа се основава на разбирането, че за успешното индивидуално и социално развитие на всеки и всички в образователен контекст е нужен **системен подход**, който да обхване и обвърже устойчиво **необходимите условия, среди и сфери на развитие**.

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

1. УСЛОВИЯ, гарантиращи физическата сигурност и защита на човешкия живот и здраве

Категории обща подкрепа (и ангажираните с тях специалисти)	Примерни сфери на дейности
Гарантиране на сигурността (управленски кадри, охранителни органи и системи)	Системи за защита на физическото и психическо здраве – общи правила, процедури, контрол, информиране. Мерки за превенция на физическото и психическо здраве – охранителни системи, органи, тематични обучения, инструктаж и др. Мерки за справяне с критични и извънредни ситуации, които са заплаха за живота и здравето – процедури за действие в кризисни и извънредни ситуации; формиране на компетентности за действие в критични и извънредни ситуации.

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦППО-МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

РЕСПО

Промоция на здравето
(социални медици, парамедици и ДКЦ специалисти)

Профилактика - мед. прегледи, ваксинации, консултации.

Здравно образование и информираност на децата и учениците - тематични лекции, семинари, теренни дейности

Подкрепа / квалификация на учителите по въпросите на промоцията на здравето - периодично актуализиране и ресурсно осигуряване.

2. СРЕДА, осигуряваща благоприятен психологически и социален климат и комфорт за всеки и всички

Психологическа среда
(психолози и терапевти за деца и възрастни)

Подкрепа на идентичността – мерки за изграждане и поддържане на адекватна самооценка и самоуважение;

Подкрепа на принадлежността – мерки за повишаване на психологически комфорт в общността и групата за всички;

Подкрепа на компетентността – мерки за идентифициране и подкрепа на мотивацията за развитие на индивидуалните заложби, интереси, дарби и възможности;

Подкрепа за справяне с емоционални и поведенчески затруднения и отклонения - терапевтични практики, работа по случай и др.

Социална среда
(социални работници)

Социална закрила и защита – за деца, ученици, учители, родители, служители

Социално подпомагане – стипендии, помощи, награди и др., осигуряване на материални условия за учене и развитие (общешитие, учебници, и пр.)

Социална интеграция – социална работа с индивиди, семейства и общности.

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

3. СФЕРИ НА РАЗВИТИЕ, адресирани чрез обща педагогическа и социалнопедагогическа подкрепа на успешното учене, социалното справяне и личностно развитие на всеки и всички

Допълнително обучение за компенсиране на учебни затруднения и образователни дефицити (учители, парапрофесионални педагози)	Допълнително обучение по учебни предмети; Допълнително (индивидуално и групово) консултиране по учебни предмети; Взаимно (междупоколенческо и вътрепоколенческо) учене и подкрепа
Заниманията по интереси за развитие на способностите и на компетентностите на децата и учениците, за изява на дарбите им в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското и здравното образование, както и за придобиване на умения за лидерство. (учители, библиотекари, ИКТ специалисти, парапрофесионалисти-обучители, специалисти по неформално образование)	Занимания по интереси – чрез алтернативни програми, модели, среди и участници; Библиотечно-информационно обслужване, технологична и ресурсна подкрепа на ученето и развитието на всички деца и ученици; Публични събития и инициативи за стимулиране и популяризиране на развитието на таланти и интереси; Взаимна подкрепа и екипна методическа и практическа работа между учителите и другите педагогически специалисти;
Социално-педагогическа подкрепа за формиране на социални компетентности и превенция на социални рискове и девиации (педагогически съветници, социални педагози, специалисти по неформално образование, параформални треньори, ментори и др.)	Социално-гражданска подкрепа, образование и интеграция на всички деца, ученици и възрастни: гражданско, екологично, интеркултурно и духовно-нравствено формиране. Социално - адаптивна подкрепа и интеграция: превантивна и приобщаваща работа с деца и ученици, изложени на емоционални, поведенчески и интеграционни рискове; превенция на насилието и проблемното поведение.

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

Кариерно ориентиране и консултиране

(образователни и кариерни консултанти)

Информационни дейности и канали – събития, медии, мрежи, и др. за кариерни възможности и подкрепи;

Кариерно ориентиране – дейности, контакти и събития за запознаване в спецификата на професиите и професионални направления, както и за специфичните за тях изисквания, перспективи и рискове.

Кариерно консултиране – индивидуална подкрепа при самооценка и оценка на професионалните перспективи, а така също на образователните изисквания свързани с тях.

В заключение заслужава да се подчертае специално, че освен координираните усилия на членовете на интердисциплинарните екипи за подкрепа е нужно и решаващо интегрирането на капацитета и усилията на всички базисни институции от образователната ни система: детски градини, училища и новосъздадените центрове за подкрепа на личностното развитие. Измеренията и моделите за тяхното сътрудничество и работа в мрежа са достатъчно сложна и важна тема, която заслужава отделен и специален анализ.

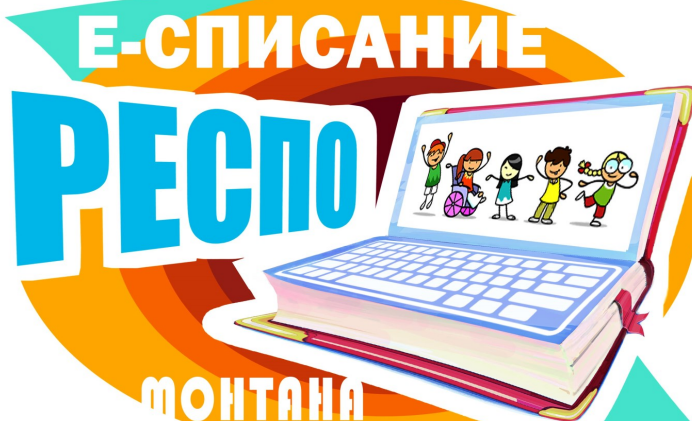
Статията е публикувана на: <https://priobshti.se/article/reformata-v-priobshtavashtoto-obrazovanie/obshtata-podkrepa-na-lichnostnoto-razvitie>

Автор: проф. д-р Силвия Николаева
СУ „Св. Климент Охридски“

РЕСПО

Регионално електронно списание за приобщаващо образование

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование-гр.Монтана

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

НЕВРОЛОГИЧНО-РАЗВИТИЕН ПОДХОД – ИНОВАТИВНА ПРАКТИКА В РАБОТАТА С ДЕЦА СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ

Гл. ас. д-р Емануела Стоилова
Преподавател в СУ „Свети Климент Охридски“,
ФНОИ, катедра „Специална педагогика“
имейл: ekstoilova@uni-sofia.bg

Преди известно време, търсейки нови възможности за справяне с предизвикателствата в професионалната ми практика, се запознах със Синди Рингоен. Тя е американка с дългогодишен опит в работата с деца и възрастни с различни проблеми и сертифициран специалист по развитие на мозъка. Имах възможността да придобия лични впечатления, както от нейната работа, така и от успехите, които тя и нейният екип постигат, практикувайки неврологично-развитийния подход.

Това е подход към обучението, който е базиран на мозъчното развитие и дава голяма надежда за тези деца, които имат обучителни, говорни, моторни и академични проблеми. През четиридесетте години на двадесети век в САЩ - екип от специалисти, включващ педагози, невролози, психиатри и др., изучават възможността да се подобри функционирането на деца, които са претърпели мозъчна травма. Резултатите са много критикувани от някои специалисти и определяни като „гениални“ от други. Но големият принос от този труд е, че той донася голяма надежда на тези, които са били считани за „безнадеждни“ случаи преди това, както и е повод за създаването на множество програми за ранно въздействие и сензорна стимулация, а също така и цялостна терапевтична програма за сензо-моторна интеграция. Много учени стъпват върху този труд и продължават напред с изучаването на мозъчното развитие. Изучават се по-конкретни стъпки на развитието и нови начини, по които да се прави специфична стимулация, освен това доказват, че напредъкът в храненето и в разбирането на метаболизма също способстват за функционирането на по-високо ниво.

Последните проучвания показват, че около 25% от децата в училищна възраст имат проблеми, свързани с учене, внимание или хиперактивност. Много от тези деца са получили "етикет" като ученици с увреждания, дислексия, хиперактивно разстройство с дефицит на вниманието или просто обучителни трудности. Някои специалисти смятат, че тези ученици имат проблем с обработката на информацията или пък проблем с кратковременната или дълговременната памет. Сред тази група деца, голяма част имат артикулационни или езикови проблеми, небрежен ръкопис или изглеждат зле организирани и неподредени. Общеизвестно е, че когато едно дете има проблем с учене, внимание, хиперактивност или с училище, има причина за този проблем. Специалистите, работещи с неврологично-развитийния подход смятат, че основният проблем се дължи на дезорганизирана нервна система. Те вярват, че функцията или липсата на функция, която наблюдаваме при хора, които са били "етикетирани", се корени в развитието на мозъка и нервната система. Когато има неефективност в развитието, виждаме липса на функция, симптом. Тези симптоми отразяват неврологичната дезорганизация. Тъй като е установено, че

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

когато неврологичната организация се подобрява, има напредък в развитието, като се вижда подобрене и във функцията. Така че, ако можем да подобрим развитието, ще се наблюдава промяна във функцията и подобрене на симптомите.

Специалистите, работещи с този подход са открили, че промените в развитието могат да бъдат постигнати чрез подходящо стимулиране. За да бъде ефективно въздействието, стимулацията трябва да се постигне с висока интензивност, висока честота и кратка продължителност, като стимулацията трябва да се прилага за достатъчно дълъг период от време, за да настъпят промените. Чрез използването на специфични дейности с много деца, практикуващите неврологично-развитийния подход са научили, кои дейности работят най-добре, за да отговорят конкретно на различните нива на развитие и да причинят неврологично развитие, което да подобри организацията на индивида. Много от тези специфични дейности са взаимствани от други дисциплини, изпитани и усъвършенствани са.

Ето, как според Мерилийн Никол Кутс и Синди Рингоен (2004), трябва да бъдат подредени „парченцата от пъзела на речта и езика“, за да може да се развият добри речеви и езикови умения. В таблицата по-долу са изброени тези елементи, както и някои от практическите занимания в програмата за мозъчно развитие, които често се използват, за да подпомогнат развитието на тези базови умения:

Умение	Обяснение на умение-то	Примери за програмни занимания за развитие на това умение
Мозъчна организация на ниско ниво	Речта е свързана с ориентацията на тялото в пространството и със специфични функции в отделни области на мозъка (латералност). Кръстосани движения от ниско ниво помагат за развитието на тези връзки.	Психомоторно моделиране; Лазене по корем; Пълзене на ръце и колене.
Осезание в устата	Човек трябва да има добра чувствителност във вътрешността на устата си, за да образува правилно звуци. Прекалената чувствителност или недостатъчната чувствителност на устата влияе негативно върху речта.	Стимулация на устата чрез вибрации четки, масажори и други. Различни занимания в зависимост от нуждите на детето.

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

Кратковременна слухова памет	Трябва да можем да помним поредица от две или повече слухови единици, за да кажем фраза от две думи или словосъчетание. По-дългите фрази отговарят на способността да обработваме повече слухови единици в кратковременната си памет.	Слухови упражнения за развитие на кратковременната памет. Звукова терапия "Самонас". Слушане на книги или истории на запис.
Слухова обработка на тоновете	Това умение е необходимо, за да се чуват фонетичните тонове, краищата на звуците и тоновото звучене на думите.	Звукова терапия „Самонас“
Орална моторика – коригира движението и силата на устната мускулатура, както и коремния контрол, за да се изкара въздух през гласните струни.	Езикът, устните и челюстта трябва да бъдат достатъчно силни и способни да се движат независимо едни от други. Коремът трябва да изтласква въздух през гласните струни.	Използват се разнообразни занимания, включително много от упражненията за развитие на устна моторика, както и сламки, свирки, балончета и др.
Социално взаимодействие	Трябва да имаме желанието и мотивацията да общуваме с другите чрез език.	Въздействие чрез упражненията на Д-р МакДоналд и други подобни.
Вестибуларна функция	Помага да се интегрират много системи, които да работят заедно. Езикът изисква функционалност на много системи.	Вестибуларни занимания.
Функциониране и острота на слуха	Ушите трябва да бъдат чисти от към течност, инфекции и ушна кал. Твърде голямата чувствителност към звуци или нарушеният слух затрудняват разграничаването на речта.	Често се препоръчва семействата да направят тимпанограми, за да се отхвърли хипотезата за дисфункция на средното ухо. Прилага се и звукова терапия.

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

Белодробен капацитет	Нуждаем се от достатъчен капацитет на белия дроб, за да изговаряме дълги фрази и изречения и да имаме достатъчно силен глас.	Аеробни занимания като бягане, вървене, скачане, кратки спринтове.
Речников запас	За да говорим, трябва да знаем думите, които искаме	Заучаване на думи чрез флашкарти и др.

Специалистите, работещи с неврологично-развитийния подход, оценяват децата, за да определят неефективността, която е в основата на симптомите и разработват домашна програма за специфични дейности за справяне с тези неефективност. Обучават родителите да извършват дейностите вкъщи. Този подход, правилно приложен, успява да премахне напълно много от симптомите, които са били причина за обучителните и поведенчески трудности при децата.

Философията на неврологично-развитийния подход е във връзката родител – дете, която е най-важният елемент в развитието на детето. Размерът на напредъка, постигнат от дете, зависи от размера, в който семейството може да работи заедно с това дете. Затова и родителите, а не професионалистите, са отговорни за вземането на решения за тяхното дете.

Равноправното участие на родителите в обучението е една реална необходимост, която може да увеличи в значителна степен партньорството с учителите (Радулов, 2023). От тук възниква и един много съществен въпрос, свързан с правата на родителите, и макар, че в педагогиката се приема, че по принцип родителят винаги има право, това неминуемо трябва да бъде придружено и от задължения. Ето някои основни права на родителите (Радулов, 2023):

- Право на обяснение от специалистите относно използваните процедури.
- Професионални гаранции в работата на специалистите.
- Поверителност.
- Достъп до документите на детето.
- Участие в обучителните срещи с участието на тяхното дете.
- Писмено уведомяване по важни въпроси

Като успешни форми за обучение на родителите могат да бъдат практикувани родителски семинари, родителски уикенди и др., в които наред с други теми, да бъде засягана и разглеждана важността и на тази проблематика.

Формите на подготовка на родителите трябва да се основават на партньорство между професионалистите и семейството (Радулов, 2004). Най-популярната групово форма за подготовка на родителите са родителските семинари, които биват краткосрочни: 1-2 дни, дългосрочни: 1-2 месеца и перманентни – този вид семинари са популярни в скандинавските страни (Радулов, 2004).

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

Тъй като всеки човек е различен, няма начин, по който да се каже, кой ще се промени по-бързо и кой по-бавно. Не може да се каже и кои функции ще се променят първи и на кои ще им трябва много време. Но това, в което са сигурни специалистите, работещи по неврологично-развитийния подход е, че с индивидуална стимулация с правилна честота, интензивност и продължителност се постига промяна и функцията се променя.

Синди Рингоен определя процеса на ангажиране с програма по неврологично развитие на „изкачване на връх Еверест. То изисква дългосрочно планиране и посвещение, ежедневно упражняване на уменията, които са необходими, за да се постигне целта с минимален риск за здравето и крайниците. Отнема месеци и години в планиране на детайлите. И какво се случва, ако алпинистът не успее да стигне до върха? Това счита ли се за провал? Едва ли, защото все пак той е успял да извърши нещо, което много малко от хора по света са постигнали.“

Затова и всяка нова способност означава, че човек има повече възможности за избор, какъвто е нямал преди това. И макар даден човек или дете да има проблеми и да е бил диагностициран с някакво затруднение, то по никакъв начин не показва крайното ниво, на което този индивид може да функционира. Според специалистите, работещи по неврологично-развитийния подход подобрение на функционалността може да се постигне като потърсим причините на проблемите, третираме тези причини и като обучаваме интензивно детето с внимание към неговите силни страни, докато коригираме слабостите.

Литература

1. Радулов Вл. Педагогика на Зрително затруднените, УИ Св. Климент Охридски, С., 2004
2. Радулов Вл. Педагогика на Зрително затруднените, Второ преработено и допълнено издание, УИ Св. Климент Охридски, С., 2023
3. Стоилова Е. Неврологично - развитиен подход - иновативна практика в работата с деца със специални образователни потребности., сп. Обучение и рехабилитация на зрително затруднените, том: XXIX, брой:3-4, 2017
4. Стоилова Е. Роля на семейството в процеса на оценяване на зрително затруднени ученици с множество увреждания, Приобщаващо образование, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, С., 2023
5. Кутс М., Рингоен С., Парченца от пъзела на речта и езика, САЩ, 2004
6. Website: www.ican-do.net
7. Website: <https://journals.sagepub.com/>

Автор: гл. ас. Д-р Емануела Стоилова
СУ „Св. Климент Охридски“

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

КОГНИТИВНИ И АФЕКТИВНИ ПЕРСПЕКТИВИ НА ПРИКАЗКОТЕРАПИЯ В ПРИБИЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ ПРИ ДЕЦА С КОМУНИКАТИВНИ НАРУШЕНИЯ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

Д-р Калоян Дамянов - национален координатор на Европейската агенция за специални потребности и приобщаващо образование за България, директор на Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - София-град и главен асистент в катедра "Специална педагогика" на Софийски университет "Св. Климент Охридски"; водещ експерт в сферата на приобщаващото образование и ръководител на екипа създава българския модел за функционална оценка на специалните образователни потребности и хронични заболявания на основата на ICF-CY (Международната класификация за функционирането на човека, здравето и уврежданията за деца и юноши) на Световната здравна организация.

Докладът е публикуван в Сборник с доклади към Юбилейна научна конференция с международно участие, посветена на 135-годишнината от създаването на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и 3-годишнината от създаването на катедра „Логопедия“ към Факултета по науки за образованието и изкуствата, 10–11 ноември 2023 г.

Резюме: Проучването, описано в доклада, се фокусира върху прилагането на приказкотерапия в приобщаващото образование за деца с комуникативни нарушения в детската градина. Чрез комбинация от качествени и количествени методи, изследването анализира въздействието на приказките върху когнитивното и афективното развитие на децата. Резултатите демонстрират значително подобрение в езиковите компетенции, емоционалната регулация, социалните умения и креативното рационализиране на децата след участието им в приказкотерапия. Тези находки акцентират важността на приказките като инструмент за стимулиране на развитието и подкрепа на личностно развитие на децата с комуникативни нарушения. Препоръчва се имплементирането на този метод в образователния процес, както и продължаването на изследванията в тази перспективна област.

Ключови думи: приказкотерапия, приобщаващо образование, комуникативни нарушения

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

COGNITIVE AND AFFECTIVE PERSPECTIVES OF STORY-TELLING THERAPY IN INCLUSIVE EDUCATION FOR CHILDREN WITH COMMUNICATION DISORDERS IN KINDERGARTEN

Kaloyan Damyanov, Ph.D.

*Sofia University "St. Kliment Ohridski"
Faculty of Educational Studies and the Arts
Department of Special Education
kdamjanov@uni-sofia.bg*

Abstract: The study, described in the report, focuses on the application of fairy tale therapy in inclusive education for children with communication disorders in kindergarten. Through a combination of qualitative and quantitative methods, the study analyzes the impact of fairy tales on children's cognitive and affective development. The results show significant improvement in language skills, emotional regulation, social skills, and creative thinking in children after participating in fairy tale therapy. This highlights the importance of fairy tales as a tool for stimulating development and supporting the education of children with communication disorders. The integration of this method into the educational process is recommended, as well as the continuation of research in this area.

Keywords: fairy tale therapy, inclusive education, communication disorders

Въведение

Приобщаващото образование представлява цялостен апарат от мерки и подходи, насочени към гарантиране на еднакви възможности за достъп до образование за всички деца, включително и за тези със специални образователни потребности. Според статистическите данни от 2020г. на Националната асоциация на ресурсните учители-България (НАРУ,2020), децата с комуникативни нарушения формират около 10% от общия брой деца със специални образователни потребности.

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

Често децата с комуникативни нарушения, са изложени на значителни препятствия, свързани с интерпретацията и асимиляцията на образователното съдържание, както и с интеграцията в социалната общност. Тези предизвикателства водят до значими неравенства в образователния процес и създават пречки пред ефективното прилагане на принципите на приобщаващото образование.

В светлината на тези трудности, приказкотерапията се проявява като един от методологичните подходи, със значителен потенциал да облекчи и преодолее тези бариери пред образователното приобщаване. Подходът комбинира литературното творчество с терапевтичната мощ на приказките, като осигурява на децата с комуникативни нарушения подходящи инструменти за подобряване на езиковите и социални умения, както и за усвояване на учебното съдържание.

Приказката във всяка своя художествена изразност служи и като механизъм за взаимодействие с вътрешния свят на детето. Тази литературна форма притежава изключителна психологическа сила, която функционира като мощен инструмент за разкриване и усъвършенстване на детския потенциал (Kazachiner O., 2022). Психологическото зареждане на приказките, символичното им отражение на разнообразни психологически явления, конвертират народните приказки в незаменим инструмент за взаимодействие и моделиране на детската личност.

Приказката е интегрална част от живота на всяко дете. Тя функционира като „първата учебна книга на живота“ на детето. От тази „учебна книга“ детето учи за основни житейски понятия като истина, грешка, добро и зло, както и за широката гама от житейски ценности, като формира собствените си възприятия и установява своеобразен морален компас за своето бъдещо развитие.

Това не само обогатява индивидуалното възприятие и разбиране на света, но и помага на детето да изгради здрави, устойчиви връзки с околната среда и обществото, докато се стреми да преодолее своите учебни и социални предизвикателства. Именно това прави приказкотерапията ценен инструмент в приобщаващото образование, особено в работата с деца с комуникативни нарушения.

Комплексната работа, свързана с развитието на езиковите, социалните и емоционалните умения чрез приказкотерапия, в значителна степен допринася за подобряване на образователните резултати и социалната интеграция на тези деца. По този начин, приказкотерапията не само допринася за личностното развитие на децата, но също така активно подкрепя осъществяването на целите на приобщаващото образование.

Приказкотерапията, в контекста на своята терапевтична роля, може да бъде инкорпорирана както във визиите за психотерапия, така и в парадигмата на арт-терапията. При разглеждането на психотерапията като област, която стреми да подпомогне индивида в модифициране, изменение или атенюация на специфични фактори, пречещи на ефективното функциониране в различни аспекти на живота (Ачкова, А., 2001), приказкотерапията е един от инструментите, използвани в тази контекстуализация.

От друга страна, като поддисциплина на арт-терапията, приказкотерапията употребява изкуството като основно средство за взаимодействие и терапевтично въздействие, и може да обхваща както наблюдателната дейност, така и активното участие в креативния процес.

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

В професионалната практика на логопеда и ресурсния учител, работещи с деца с комуникативни нарушения, тези терапевтични подходи могат да оказват съществено влияние върху процесите на четене, писане и анализ. Приказките допринасят за развитието на диалогичната и монологичната реч, обогатяването на лексикалните умения и развиването на способността за изразяване на собствено мнение в съобразност с граматическите структури на езика. Така те служат на дидактическата цел на приказките – образователната роля, която те играят в учебния процес. Приказката влияе върху хода на интелектуалната дейност, развитието на емоционалната сфера, мисловните процеси на детето, формирането на социално приемливо поведение, насърчава моралното, екологичното, естетическото образование. Благодарение на приказката, децата се привличат от културните ценности не само на родината си, но и на други страни. Имплементацията на приказки в педагогическия процес често се асоциира със задействането на изобразителните изкуства, създавайки интердисциплинарна връзка, която допринася за ефективността на учебното взаимодействие. Според Караджова, К. (2010), изобразителното изкуство, въздейства чрез активизация и разширяване на вече съществуващия потенциал, както чрез самата творческа дейност, така и чрез интеракцията с художествени произведения.

Особено значим е моментът, че изобразителното изкуство е тясно свързано с концепцията за „терапия“, като отваря възможности за арт-терапевтични интервенции. Включването на графични елементи – рисунки или илюстрации, в контекста на детските приказки, спомага за развитието на детското въображение и естетическа перцепция. Тази връзка е подчертана и утвърдена без оглед на присъствието или отсъствието на комуникативни нарушения у учениците, което подчертава универсалния характер на визуалното въздействие и способността му да допринесе за цялостното развитие на учащите се.

Приказкотерапия и комуникативни нарушения

Известно е, че комуникативните нарушения възникват изолирано или комбинирано в двете измерения на комуникацията, в оперантите на езика, в компонентите в устната и писмената му форма. Затова и правейки опит за разграничение, говорим за езикови и говорни нарушения. (Ценова, Ц. 2009).

Децата с комуникативни нарушения са сложна и уникална целева група за всяко изследване. Според Е.Тодорова, в областта на комуникативните нарушения е считано, че правилното функциониране на езика не трябва да има отклонения по отношение на съдържание, форма и употреба, спрямо очакванията за възрастта и социокултурната среда на индивида. (Тодорова, Е. 2013). При някои деца с комуникативни нарушения се наблюдава недоразвитие на познавателната дейност като основен симптом, и някои особености на емоционално-волевата сфера. Усещанията на децата, които се нуждаят от допълнителна подкрепа за личностно развитие в детската градина, са нестабилни и променливи. Те могат да реагират по различен начин на едно и също повтарящо се събитие. Поради това, преди да разкажете приказка, е необходимо да създадете позитивно емоционално настроение, да успокоите детето, да го запознаете с „магическото състояние“, да го заинтересувате от виждането и чуването на необичайни неща. (Хонбабаева, А. 2023).

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

Периодът преди постъпване на детето в детска градина до 3 годишна възраст е изключително сензитивен по отношение на овладяване на речниковия запас и граматичните правила. Ето защо срещата на детето с приказките е необходимо да се случи още преди постъпването в детската градина, защото както отбелязва Е.Делева успоредно с развитието на комуникативните умения се овладяват прагматичните правила, свързани с диалогичната и монологична реч, започване на разговор, оформяне на изреченията според целта на общуване и т.н (Делева,Е.2020)/

Според А.Трошева децата със специални образователни потребности могат да срещнат трудности да играят, защото не винаги знаят как да го правят и от там да се самоизолират докато другите деца в групата го правят. (Трошева,А.2018). Приказкотерапията позволява по един плавен начин чрез влизане в роля да се постига ролева игра и постепенно развитие на умението за игра, което пък е от изключителна важност за социализацията на всяко дете и приобщаващото образование.

Поведенческата терапия последните години сериозно навлезе и в нашата страна. При нея също може в началния етап да се работи с приказки. Това произлиза от необходимостта в изкуствена среда децата да се сблъскат с най-големите си предизвикателства. (Златкова-Дончева.К.2020).Тази терапевтична среда може първоначално да включва пресъздаването на приказан сюжет, в който героите се срещат с подобни трудности и се справят успешно с тях.

Приказката играе съществена роля при интервенирането в емоционалната сфера на децата, които се нуждаят от специално или приобщаващо образование. Емоционалната атмосфера, създадена от учителя по време на разказването на приказката, промяната в гласа на героите, отражението на емоционалното състояние на героите от приказката в лицето на учителя – всичко това помага за четенето на приказката. Детето безсъзнателно започва да „отразява“ на лицето си чувствата, които изпитва, докато слуша историята.

Когнитивни перспективи

Приказките се изявяват като мощен инструмент за стимулиране на когнитивното развитие. Те стимулират развитието на множество когнитивни функции, включително въображение, критическо мислене и световно познание.

В контекста на развитието на езиковите компетентности приказките дават възможност за активизиране на лексикално-граматическия апарат, посредством което децата с комуникативни нарушения могат да усвояват нови лексеми и граматически структури, което стимулира езиковото им развитие.

Въображението също е сериозно повлияно от приказките, които обикновено включват елементи от фантазия и алегорични образи, които стимулират и креативното мислене.

По отношение на развитие на критичното мислене чрез дискусии и анализ на приказките, децата могат да развиват умения за критическо мислене и рефлексивност.

Афективни перспективи

Приказките допринасят не само за когнитивното развитие, но също така оказват значителен ефект върху емоционалното благосъстояние на децата.

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

Приказките отразяват възможността за емоционална регулация и могат да помогнат на децата в процеса, като осигуряват възможност за идентификация с героите и техните емоции. Според Бетелхайм (1989), „добрите приказки [...] са в състояние да създадат надежда, която е от съществено значение за психическото здраве“.

Социални компетентности също се повишават чрез работа с приказките, защото включват морални послания и уроци, които могат да стимулират социалното развитие. Според Pepler et al. (1994), „приказките могат да бъдат използвани като средство за развитие на социални умения и осмисляне на социални норми“.

Приложение в детската градина

Приказкотерапията може да бъде успешно интегрирана в учебното пространство на детската градина посредством редица методи и стратегии.

Конструиране на приказки: Стимулиране на децата да генерират собствени приказки и да ги споделят с групата, представлява стратегия, която активизира тяхната креативност и езикови умения.

Дискусии и анализ на героични образи: След изслушването на дадена приказка, провеждане на дискусии и анализ на поведението на героите може да подпомогне децата в процеса на усвояване и обработка на информацията. Ролевите игри, базирани на сюжета и героите от приказката, допринасят за по-доброто усвояване на морални и социални уроци, представени в историята.

Визуализация и изобразително изкуство: Използването на визуализации и изобразително изкуство при работа с приказки може да подпомогне развитието на въображението и естетическото усещане на децата. Такива активности също така улесняват езиковото развитие и помагат във вътрешния диалог на децата, тъй като често се изисква да описват и обясняват своите рисунки и проекти.

Включване на приказкотерапията в учебния процес е ефективен метод за стимулиране на когнитивните и емоционални компетентности на децата, както и за развитие на техните социални умения.

Методология на изследването

Изследването се базира на комбинация от качествени и количествени методи. Качественият подход включва интервюта с учители, родители и логопеди. Количественият подход включва тестове за оценка на езиковите умения, емоционална регулация, социални умения и креативно мислене преди и след използването на сесии приказкотерапия от ресурсни учители и логопеди, работещи в детски градини на територията на гр.София.

Фази на емпиричното изследване:

ПРЕЛИМИНАРЕН ЕТАП И ПЛАНИРОВКА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО: Определение на научните въпроси и изследователските хипотези, ограничаване на обхвата на изследването, избор на подходящи предучилищни заведения, разработване на инструментариум за събиране на данни, включително анкети и методологични рамки.

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

Реализация на процедурата по събиране на начални данни: Производство на базово измерване на 23 деца, диагностицирани с комуникативни нарушения в шест детски градини на територията на София, с оглед на техните лингвистични умения, емоционална регулация, социални компетенции и креативно мислене. Използвана е скала за езиково развитие на ASHA (American Speech-Language-Hearing Association). Проведено беше анкетно проучване със специалистите (20 ресурсни учители и 13 логопеди), работещи с целевата група деца.

Прилагане на приказкотерапия: Систематично провеждане на сесии по приказкотерапия с участниците в изследването в продължение на втория учебен семестър на учебната 2022/2023 година.

Повторно събиране на данни: Провеждане на последващи измервания по същите тестове след периода на приказкотерапия и повторно анкетиране на учителите и логопедите във връзка с възникналите промени във възприятията и уменията на децата.

Квантитативен и квалификационен анализ на данните: Извършване на статистически сравнения между резултатите от началните и последващите измервания, интерпретация на анкетните отговори, и формулиране на научно обосновани заключения. Резултати от изследването:

Данните от тестови батерии преди след сесиите по приказкотерапия в детските гради с деца с комуникативни нарушения, наблюденията, интервютата и анализ на събраното съдържание

Табл. 1. Сравнителен анализ на резултатите за когнитивни умения

Умения	Среден резултат преди приказкотерапията	Среден резултат след интервенцията
Речево развитие	65%	80%
Внимание	60%	75%
Решаване на проблеми	55%	70%
Памет	58%	72%

Табл.2. Сравнителен анализ на резултатите от тестовете за емоционални умения

Умения	Среден резултат преди приказкотерапията	Среден резултат след интервенцията
Емоционално развитие	60%	78%
Социални умения	62%	80%
Саморегулация	55%	73%

Интерпретация на данните

Данните в **таблица 1**, и **таблица 2** са представени чрез сравнение на средните резултати от преди-след тестове. Този вид представяне е известен като „преди-след сравнение“ (pre-post comparison) и е често използван в изследвания, за да се оцени ефективността на някаква интервенция или терапия.

В **таблица 1** са представени данни за когнитивни умения на децата, докато в **таблица 2** са представени данни за техните афективни или емоционални умения.

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

Всяка таблица съдържа три колони:

Умение: Тази колона описва конкретното умение или аспект, който се измерва (например, Речево развитие, Емоционално изразяване).

Среден резултат преди интервенцията: Тази колона показва средния резултат на групата деца преди прилагането на приказкотерапията. Това служи като базова стойност, с която могат да се сравнят резултатите след интервенцията.

Среден резултат след интервенцията: Тази колона показва средния резултат на същата група деца след приключването на приказкотерапията.

Сравняването на средните резултати преди и след интервенцията дава възможност да се оцени дали има промени в уменията на децата и ако има такива, да се определи посоката и мащаба на тези промени.

Наблюденията показаха, че децата станаха по-отворени за участие в групови дейности и имаха по-голямо разбиране на емоциите на другите.

От интервютата с педагози и родители стана ясно, че има видимо подобрение в комуникацията и социалната адаптация на децата след прилагането на приказкотерапията.

Резултатите от тестовете, наблюденията и интервютата сочат, че приказкотерапията има положително въздействие върху когнитивното и афективното развитие на деца с комуникативни нарушения. Увеличава се речевото развитие, вниманието, проблемното решаване, паметта, емоционалното изразяване, социалните умения и саморегулацията на децата.

Речево развитие и обогатяване на речника: Приказките стимулират речевото развитие, като предоставят разнообразен речник и структури. Децата се научават на нови думи и изрази, които могат да използват в комуникацията си.

Развитие на внимание и памет: Чрез слушането на приказки, децата тренират своето внимание и памет. Те трябва да се концентрират, за да следват сюжета и да запомнят герои и събития.

Решаване на предизвикателства: Приказките често представят конфликти и предизвикателства, които трябва да бъдат решени. Децата се учат да анализират ситуации и да търсят решения чрез креативно мислене.

Емоционално изразяване и социални умения: Приказките позволяват на децата да идентифицират и изразят емоции. Те също така научават как да се съчувстват с героите, което укрепва техните социални умения.

Саморегулация: Чрез идентификацията с героите, децата също се учат на самоконтрол и усвояват значението на правилата и нормите в обществото.

Резултатите от таблицата показват, че има значително подобрение във всички измерени показатели след периода на приказкотерапия. Езиковите умения са подобрени, което подкрепя идеята, че приказкотерапията е ефективен инструмент за подпомагане на комуникативните умения на децата. По отношение на емоционалната регулация, има забележимо увеличение в средната стойност, от което можем да заключим, че децата са станали по-способни да изразяват и контролират своите емоции. Социалните умения също са подобрени, което указва на подобрена способност за социална адаптация и взаимодействие с връстниците. Креативното мислене, от своя страна, се е увеличило, указвайки, че децата са по-склонни да размислят креативно и да използват въображението си. Освен това, отговорите от

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

анкетите, проведени сред ресурсните учители и логопедите, показаха, че те забелязаха значителни промени в поведението и общуването на децата.

Особено положително беше това, че децата бяха по-отворени за участие в групови дейности и бяха по-склонни да комуникират с връстниците си.

Основните въпроси в анкетната карта с ресурсни учители и логопеди бяха:

- Колко често използвате приказкотерапия в работата си с деца с комуникативни нарушения?
- Какви са наблюденията Ви относно промените в езиковите умения на децата след участие в сесии на приказкотерапия?
- Забелязвате ли подобрение в емоционалната регулация на децата след приказкотерапия?
- Как приказкотерапията влияе на социалните умения на децата?
- Имате ли примери за случаи, в които приказкотерапията е допринесла за развитието на креативното мислене на децата?
- Какви предизвикателства срещате при използването на приказкотерапия?
- Имате ли предложения за подобрение на практиките на приказкотерапия в детската градина?

Основни изводи от получените отговори:

Повечето учители и логопеди отговориха, че използват приказкотерапия редовно, но не в цялост като специализиран подход, а по-скоро от анализа на въпроса има поставяне на равенство между използването на приказките в обучението и самия терапевтичен процес.

Отговорите показаха, че учителите и логопедите забелязват подобрение в езиковите умения на децата, като те стават по-способни да изразяват своите мисли и чувства.

Голяма част от специалистите забелязали значително подобрение в емоционалната регулация на децата, като те стават по-способни да се справят със своите емоции.

Учителите и логопедите отбелязват, че приказкотерапията също така допринася за развитието на социалните умения на децата, като те стават по-отворени за взаимодействие с връстниците си.

Някои учители и логопеди споделят конкретни примери за случаи, в които приказкотерапията е стимулирала креативното мислене на децата, като се отбелязва, че те стават по-изобретателни и имат по-богато въображение.

Относно предизвикателствата, някои от специалистите споменаха, че понякога е трудно да задържат вниманието на децата по време на сесиите на приказкотерапия. Други споменаха, че липсата на ресурси и материали може да бъде проблем.

В отговор на последния въпрос, избрани учители и логопеди предложиха обучение и семинари за приказкотерапия, за да бъдат подготвени да работят по-ефективно с деца с комуникативни нарушения. Също така, предложено беше училищата да получат по-голямо финансиране за материали, свързани с приказкотерапията.

Поради важността на въпроса, свързан с предизвикателствата при използването на приказкотерапия ще покажем и по-детайлен анализ чрез графика 1 по-долу:

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

I. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

Фиг. 1. Основни предизвикателства пред въвеждането на приказкотерапия

Основните резултати от изследването демонстрират, че значителното предизвикателство в имплементацията на приказкотерапията е недостатъчното време за подготовка, подчертано от 15 от участвалите в проучването ресурсни учители и логопеди, последвано от неадекватното обучение в тази област, акцентирано от 10 специалисти.

Анализът на отговорите в рамките на проведената анкета недвусмислено показва, че специалистите в областта прилагащи приказкотерапията, признават този подход като ключов и ефективен механизъм в работата с деца, страдащи от комуникативни нарушения. Отбелязват се положителни трансформации в лингвистичните умения, емоционалната регулация, социалните компетенции и креативното мислене на децата. Въпреки това, съществуват и изпитвани препятствия, като поддържане на вниманието на децата и необходимостта от допълнителни ресурси и обучение за специалистите. Очертава се нуждата от допълнителни усилия в подкрепа на прилагането на приказкотерапия в предучилищните образователни институции, включително чрез финансиране, обучение и разработване на подходящи материали.

В рамките на приобщаващото образование, приказкотерапията се проявява като ефикасен инструмент за подпомагане на деца с комуникативни нарушения. Тя допринася за развитието на когнитивни и афективни умения, които са критични за академичния успех и социалната интеграция. Въпреки това, е важно да се подчертае, че за постигане на оптимални резултати, приказкотерапията трябва да бъде комбинирана с други методи и да бъде адаптирана към индивидуалните нужди на всяко дете.

Автор: Калоян Дамянов—Директор РЦПППО София град

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

ЛИТЕРАТУРА

Achkova, M. Prikljuchena psihologija v medicinata i zdravnite grizhi. 2001. Sofija. [Ачкова, М. Приложна психология в медицината и здравните грижи. 2001. София]

Cenova, C. Logopedija. Opisane, diagnostika i terapija na komunikativnite narushenija.

Radar Print. 2009. [Ценова. Ц. Логопедия. Описание, диагностика и терапия на комуникативните нарушения. Радар Принт. 2009. София.]

Deleva, E. (2020). Ezikovi narushenija na razvitiето: Zashto lipsata na verbalna komunikacija ne vinagi e priznak na razstrojstvoto ot autistichnija spektar. Sbornik s dokladi ot nacionalna konferencija: „Resursnite uchiteli i sumestnoto преподаване“.

NARU. Sofia s.122–131. Езикови нарушения на развитието: Защо липсата на вербална комуникация не винаги е признак на разстройството от аутистичния

спектр. Сборник с доклади от национална конференция: „Ресурсните учители и съвместното преподаване“. НАРУ. София с.122–131] [Делева. Е (2020).

Zlatkova-Doncheva, K. Priobshavashto obrazovanie za detza v risk i detza s emocionalnopovedencheski problemi. 2020. V. Tarnovo. [Златкова-Дончева. К. Приобщаващо образование за деца в риск и деца с емоционално-поведенчески проблеми. 2020. В. Търново]

Karadjova, K. Determinanti na integriranoto obuchenie pri detza s intelektualna nedostatachnost. SU. 2010. Sofija. [Караджова. К. Детерминанти на интегрираното обучение при деца с интелектуална недостатъчност. СУ. 2010. София]

Sofija. Bettelheim, B. The Uses of Enchantment: The Meaning and Importance of Fairy Tales. 1989

Kazachiner O., Boychuk Yu., Halii A. Fairy-tale therapy: scientific and methodical aspects. Monograph. – Primedia eLaunch, Boston, USA, 2022. – 142 p. URL: <https://isg-konf.com/979-8-88831-934-5>

Pepler, D. J., Craig, W. M., O'Connell, P. (1994). Understanding bullying from a dynamic systems perspective.

Trosheva-Asenova, A. (2018). Igrata i detzata sas specialni obrazovatelni potrebnosti.

IK Fenomen. Sofija. [Трошева-Асенова. А (2018). Играта и децата със специални образователни потребности. ИК Феномен. София.]

Todorova, E. Specifichni artikulacionni narushenija prez detstvoto. NBU. 2013. Sofija.

[Тодорова. Е. Специфични артикулационни нарушения през детството. НБУ. 2013. София]

Xonbabaeva. A (2023). The importance of using fairy tale therapy in the primary classes of a special educational institution. Journal NX-A Multidisciplinary Peer Reviewed Journal. Vol.9, ISSUE 2 p.69-73

How Does Your Child Hear and Talk? American Speech-Language-Hearing Association

<https://www.asha.org/public/speech/development/chart/> (2022)

Statisticheski doklad na Nacionalna asociacija na resursnite uchiteli-Bulgarija (2020)

www.narubg.org [Статистически доклад на Национална асоциация на ресурсните учители-България (2020г.) www.narubg.org]

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

II. ДИРЕКТОРИ НА ПРИОБЩАВАНЕТО

„Българското образование трябва да дава шанс за по-добро бъдеще на всяко дете“

**Интервю с Григор Тодоров Григоров —
директор на Профилирана гимназия
„Д-р Иван Панов“, гр. Берковица**

1. Разкажете ни малко повече за себе си и организацията, която представлявате?

Здравейте,

Казвам се Григор Григоров и от 5 години съм директор на Профилирана гимназия „Д-р Иван Панов“, гр. Берковица. Преди това в продължение на около тридесет години работих като учител в Трето основно училище „Иван Вазов“, гр. Берковица. Бил съм лектор и в почти всички училища на територията на гр. Берковица.

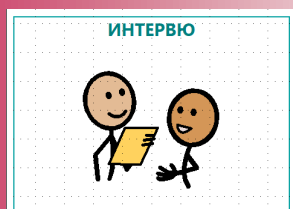
По специалност съм учител по история, български език и музика и като преподавател съм имал възможност да преподавам по история и музика, но не ми се е отдавала възможност да преподавам по български език. Учил съм през целия си живот и съм привърженик на ученето като начин и път за самоусъвършенстване и реализация. Преминал съм през всички етапи на българското образование- средно, полувисше, висше. Първото си висше образование завърших във Великотърновския университет- специалист по история и учител по история. Второто ми висше образование няма нищо общо с педагогическата ми реализация- юрист съм и завърших право в Софийския университет, което много ми помага в сегашното ми поприще като директор на една от най-известните гимназии в Северозапада, Профилирана гимназия „Д-р Иван Панов“, гр. Берковица.

В тази вече 111 – годишна образователна институция са учили и работили големи личности. Ще спомена само имената на Йордан Радичков, Асен Босев, акад. Близнаков, член-кореспондент Добрин Спасов и плеяда други. Заместник-директор в училището е бил и доц. д-р на биологическите науки Александър Горанов, баща на един от знаковите български певци, Орлин Горанов. Има много още значими мъже и жени, завършили нашата гимназия, но ще спра дотук.

2. Как поставихте успешното начало на приобщаващо образование във Вашата институция?

Началото го е поставил предишният директор, господин Румян Горков, който е решил да назначи към училището щатен ресурсен учител, който да работи с учениците със специални образователни

II. ДИРЕКТОРИ НА ПРИОБЩАВАНЕТО

потребности. Аз само продължавам и доразвивам неговото дело, защото вярвам, че българското образование трябва да дава шанс за по-добро бъдеще на всяко българско дете.

3. Кои бяха най-големите предизвикателства пред Вас в процеса на приобщаване?

Трябва да споделя, че предизвикателствата при работата с децата със СОП не са изненада за опитния ни екип, те са подготвени и знаят как да работят с тях. Провеждани са и обучения за целия колектив, както и за отделни негови членове. По-скоро сме срещали затруднения от страна на родители на ученици, които не са със СОП и тяхното неразбиране защо се налага тяхното дете да учи с дете със СОП. В такива случаи се налага да сме комуникативни и отзивчиви, но достатъчно категорични. Хубавото е, че такива случаи стават все по-малко с течение на годините.

4. Имаште ли нужда от подготовка и подкрепа за реализиране на приобщаващо образование?

Разбира се. Знаете, че аз самият съм един от най-редовните участници в обученията на РЦПППО- Монтана.

5. Каква е Вашата философия в посока обучение на деца със СОП и как сега се справяте с предизвикателствата?

Децата със СОП са като всички останали деца, но Бог е решил да бъдат и малко по-различни. Те трябва да бъдат социализирани до такова ниво, че да са в състояние да се справят с предизвикателствата на ежедневието. Това е къртовски труд от страна на родителите, но и от наша страна, но това, че е трудно не бива да ни стъписва.

6. Децата с какви затруднения са се обучавали през годините във Вашата институция?

Няма да говоря с конкретика, но са ученици, които най-общо казано са в сравнително добро физическо здраве, което позволява да бъдат обучавани в дневна, индивидуална или комбинирана форма на обучение. Учениците, които са с по-сериозни физически и умствени увреждания са записани да учат при нас, но се обучават в ЦСОП „Христо Ботев“, гр. Берковица.

7. Бяхте ли запознати с техните специални потребности?

Да, доколкото човек може да се ориентира по медицински епикризи и становища на специалисти, но ви уверявам, че практиката е пълна с изненади и никой не е напълно подготвен за тях.

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

II. ДИРЕКТОРИ НА ПРИОБЩАВАНЕТО

8. Как се приобщиха към общообразователната среда децата със специални образователни потребности?

За мое голямо удовлетворение, много добре. Но това никога не става без целенасочена работа и непрекъсната комуникация. Изграждането на доверие между преподаватели, ученик и родители е най-важното нещо. Без доверие и убеденост, че тези трима участници в образователния процес трябва да работят в екип, няма добри резултати и това не се отнася само до работата на децата със СОП.

9. Имахте ли подкрепа през годините?

Ако имате предвид подкрепа от страна на РЦПППО - Монтана и от РУО - Монтана, да, имаме цялата подкрепа винаги, когато се нуждаем. Никой не може да се справи сам с това отговорно поприще, което е изпълнено с много предизвикателства и изненади, но и с удовлетворение, защото никой не може да те прегърне така чистосърдечно, както го правят децата.

10. Как бихте описали работната среда с фокус приобщаващото образование?

За мен е най-важно да бъде спокойна и предвидима, доколкото е възможно. Всичко останало е въпрос на постоянство, комуникация, допълнително обучение и труд.

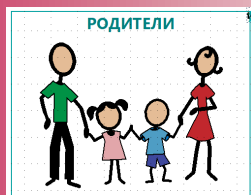
11. Каква е следващата стъпка в процеса по посока постигане на приобщаваща култура на Вашите ученици и на обществото ни като цяло?

Може би ще ви прозвучи странно, но според мен е важно учениците да научат повече за християнските добродетели, а това ще стане, когато в образователния процес религията заеме своето достойно място. Убеден съм, че един добър християнин никога няма да си зададе въпроса: „Защо се налага да уча с това различно от мен дете?“

Иначе просто ще лицемерничим и ще си говорим колко сме станали толерантни и добри, но така ли е наистина?!

12. Вашето послание за приобщаване:

Вгледайте се в душите си и погледнете в очите на човека до себе си! Нищо друго не е важно. Ако се опитаме да сме малко по-добри и отзивчиви към страданието на другия, пренебрегването на различните деца няма да съществува като проблем.

III. СПОДЕЛЕНО ЗА И ОТ РОДИТЕЛИ

ДЕТЕ НА ВОЙНАТА

За ужасите на войната, за бягството от родината и за специалните потребности на своя син, с нас споделя своята история Лина Зиаткова от Украйна.

Какво е да си майката на дете с аутизъм?

За да разберете една майка, която отглежда дете с аутизъм, трябва да разберете трудностите и борбите, с които тя се сблъсква всеки ден.

Аутизмът не е възпалено гърло, когато си се обадил на лекаря, получил си антибиотик и след две седмици си отново здрав. Да, притеснявам се, но при всички положения болестта ще свърши. Аутизмът не работи така – той няма крайна точка.

Бях под такъв стрес от самото начало, когато детето ми беше диагностицирано с разстройство от аутистичния спектър. И от този момент съм потопена в лавина от въпроси, където всеки специалист съветва различно: някой предлага хоспитализация, някой да се лекува с лекарства, някой обикновено казва: „Може би всичко ще се получи и той ще надрастне проблема.“

И ако нещо се случи с майката, тогава никой не може да помогне на детето в тази ситуация. Защото лекари, телефонни номера, плащания за преподаватели, клубове, диети, наблюдение, дневни графици, лекарства - всичко това е в главата на мама.

Как се справяте с по-различните потребности на вашето дете?

Дамир живее със строг дневен режим. От седем години уча Дамир да сигнализира за физиологични нужди. Опитва се да облича дрехите си, все още му е трудно да закопчава копчетата. Уча го на руски букви, цифри и геометрични фигури от едногодишна възраст. В момента се учим да четем срички. За Дамир приготвям отделно храна, тъй като той не може и не яде всичко. Спазва безглутенова и безлактозна диета. Когато се наложи лечение на зъбите, добри специалисти го лекуваха под обща анестезия. Получава помощ и от личния лекар.

Каква подкрепа получава детето?

В момента Дамир посещава дневен център за деца със специални нужди, където се занимава с музика, рисуване, получава подкрепа от психолог и логопед. Вкъщи той и аз се учим да четем. Към момента работя като личен асистент на детето, получавам заплата, малко помощ получих от Червения кръст. Дамир има експертно решение на ТЕЛК 100% нетрудоспособност, пожизнено.

От каква друга подкрепа има нужда Дамир?

Дамир е хиперактивно дете и барокамерата му помага много, но това е кумулативен курс на лечение. Има и курс на Томатис за такива деца, лечение с радиовълни. Но всичко това струва много пари, което не можем да си позволим в момента. Въпреки че е малък, резултатите от тези курсове на лечение са много големи.

РЕСПО

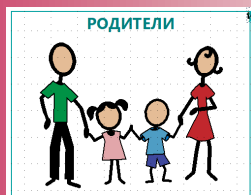

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

III. СПОДЕЛЕНО ЗА И ОТ РОДИТЕЛЯ

Ситуацията в Украйна - ужасът на войната

Ситуацията в Украйна в момента е много тежка, има ток четири часа на ден, два часа сутрин и два часа вечер, вода също. Всеки ден ви-ят сирени, ракета може да лети навсякъде. Много градове са унищожени. Преди няколко дни имаше саботаж на улицата, където живееше баща ми, три къщи изгоряха напълно, седем бяха унищожени, хората останали без дом, някои бяха убити, някои бяха ранени. Икономиката е в упадък, има много малко работа, цените са много високи, заплатите са ниски.

Бягство - спасение - адаптация

Войната дойде в живота ми през 2014 г., загубих добра работа, заради преместването от Донецк в Запорожие, където, след като живяхме със съпруга ми една година, се върнахме на окупираната територия. След като живяхме в Донбас в продължение на пет години, през 2017 година под експлозиите се роди моят син, който получи статут на „Дете на войната“. През 2019 г. по чудо напуснахме окупираната територия в Сумска област, в град Шостка. Дамир вече беше на 2 години. Там намерихме приятели, които помогнаха на съпруга ми да намери работа, жилище и детска градина за сина ни. Но на 24.02.2022г. се събудихме с воя на сирените и новините, в които президентът обяви военна ситуация в цялата страна. Когато врагът започна да настъпва през територията на Украйна, нашият град Шостка беше блокиран, за да не могат да влязат коли с храна. През март – април започна евакуацията на хората.

От 2013 г. познавам жителка на България - Ася, която се омъжи за мой приятел в Донецк, но през 2014 г., със съпруга си заминаха да живеят в България. С Ася поддържахме връзка през цялото време. Тя беше много притеснена за живота ни и предложи страната си за защита от ужасите на войната. Взехме най-необходимото, документи и спестявания, не много неща, и започнахме да се измъкваме от блокирания град с превозвачи, после с евакуационен влак и автобус Украйна - България. През целия път срещаме добри хора, които подаваха ръка за помощ. По това време Дамир беше почти на четири години.

Как се чувствате в България?

България отвори обятията си за нас. Ася и нейните приятели помагаша през цялото време, посрещнаха ни във Варна, след което един човек от София дойде при нас във Варна и ни заведе в село Боровци, където ни посрещнаха топло.

Живяхме в селото една година, всички жители там са приятелски настроени. Беше много хубаво, че много хора знаят руски, което е много важно. Екип от загрижени българи направи всичко възможно да сме в безопасност и да ни заобиколи с любовта си. Искам да отбележа, че България е много красива със своята природа, чиста и лековита вода, планините очароват с очертанията си. Кристално чист въздух, приятелски настроени хора.

Също така през 2023 г. в тази прекрасна страна, която пази своите традиции и култура, се запознах със своя мил съпруг, с когото се срещнахме в супермаркет в България и с всеки изминал ден все повече опознавам тази красива страна и хората в нея.

Автор: Луна Зиаткова от Украйна

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

IV. МЕТОДИЧЕСКА ПОДКРЕПА

КВАЛИФИКАЦИЯТА НА ПЕДАГОГИЧЕСКИТЕ КАДРИ – КЛЮЧОВ ФАКТОР ЗА КАРИЕРНО РАЗВИТИЕ

РЕЗЮМЕ: Динамичните промени в икономическата и социалната сфера, в информацията и ИТ технологиите създават предпоставки за повишаване на изискванията към образователното равнище и професионалната компетентност на педагогическите специалисти. Образованието се утвърждава все повече като ключов фактор с обществена значимост и важно условие за развитие на обществото. Непрекъснато възпроизвежда и развива човешкия потенциал, който позволява на обществото да се развива, обогатява и усъвършенства. От образованието се очаква да съдейства за устойчивото икономическо развитие на човечеството. Образованието е сложна, многопластова, динамично развиваща се социална система. По своята дълбока същност е високоорганизиран технологичен процес, който обхваща процедури и стъпки с висока степен на цикличност. От друга страна образованието е по-скоро нестандартен технологичен процес, близък до творческите интелектуални заложби.

Стратегическите документи „Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България“ (2021-2030) и Националната стратегия за развитие на педагогическите кадри очертават ключовата политика по въпроса за професионалното и кариерното развитие на педагогическите специалисти. Водейща стратегическа цел е изграждането на „единна и ефективна система на образование, обучение, квалификация и професионално развитие на педагогическите кадри“, която да бъде постигната чрез „обвързване на продължаващата квалификация, насочена към осъвременяване и разширяване на ключовите компетентности, с възможностите за професионално и кариерно развитие; усъвършенстване на механизмите за професионално и кариерно развитие...“.

Параметрите на съвременното образование се ориентират към съдържанието и методиката на преподаване, към професионалното развитие на личността на учителя, реализиращ своя творчески потенциал в пряката си педагогическа дейност с децата и учениците. Днешното разбиране на педагогическия процес предполага синтез от обучение и възпитание, формиране на личността в процеса на обучение. Квалификацията на педагогическите кадри е успешен модел по посока подкрепа за личностното развитие в системата на предучилищното и училищното образование.

Философията на приобщаващото образование е философия на уважението, толерантността и вярата, че няма по-хубаво и ценно от това да сме заедно, да се подкрепяме и уважаваме, да си сътрудничим и да работим в екип в името на благородната мисия - подкрепа на децата и учениците със специални образователни потребности. В центъра на образователната система стои детето/ученикът с неговите психофизиологични потребности, способности, възможности и потенциал за развитие. Образователната система трябва да бъде насочена към осигуряване на модерно, качествено и иновативно по

РЕСПО

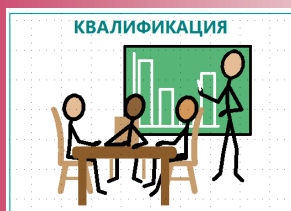

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

IV. МЕТОДИЧЕСКА ПОДДРЕПА

своята същност образование за нашите деца чрез внедряване на иновативни методи и подходи на работа, въвеждане на STEM / STEAM базираното обучение, проектно базираното обучение като резултативен метод на работа, приложението на компетентностния подход в работата с акцент в подготовката на бъдещите педагогически кадри и в професионалното кариерно израстване на учителите с ясното послание, че компетентностите са способности, които са неразделна част от личността. Умението да работим качествено и ефективно да си сътрудничим е свързано с изграждане на критично мислене, решаване на проблемни ситуации, креативно мислене и добра комуникация – ключово значение за генериране на нови идеи.

При изграждането на качествено образование важна роля играе подготовката на учителите, която е във фокуса на образователните политики. Професионалното развитие на учителя се осъществява чрез продължаващата квалификация като част от ученето през целия живот. Продължаващата квалификация е свързана с професионалното и личностното усъвършенстване, кариерно развитие и успешна реализация чрез периодично актуализиране на знания, умения и компетенции. Осигуряването на позитивна образователна среда, мотивирането на учениците, взаимодействието със заинтересованите страни и подкрепата от тях, както и добрата педагогическа подготовка са гарант за реализиране на ученически постижения в образователната институция и извън нея. Ролята на учителя е водеща. Той трябва да притежава компетентности, за да използва разнообразни методи и подходи, да организира позитивна образователна среда в класната стая, в която адекватно да удовлетвори потребностите на всички ученици. „В този смисъл компетентностите на педагогическите специалисти, в т.ч. на ръководителя на институцията, като част от педагогическия състав, имат отношение към качеството. Важно е педагогът специалист да притежава комплекс от знания, умения и отношения, за да ги развива у учениците“. Провеждането на различни обучения, безспорно повишава качеството и ефективността на учебно-възпитателния процес, социализацията на учениците, както и кадровото обезпечаване в образователните институции. Организирането и провеждането на разнообразни обучения според потребностите на кадрите усъвършенства професионалната компетентност на учителите, което е предпоставка за предоставяне на качествено образование и повишаване на ученическите резултати.

Повишаването на квалификацията на ресурсните учители и другите педагогически специалисти се осъществява от висши училища и научни организации, специализирани обслужващи звена на МОН, учебни организации, чиито програми са одобрени от Министъра на образованието и науката и са вписани в информационен регистър (*Наредба №15 за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти, обн. ДВ, бр.61/02.08.2019 г.*).

РЦПППО – Монтана е държавно специализирано обслужващо звено в системата на предучилищното и училищното образование, което провежда държавна политика за подкрепа на процеса на приобщаващо образование. Изпълнява организационни и методически функции за подпомагане на педагогическите специалисти от детски

РЕСПО

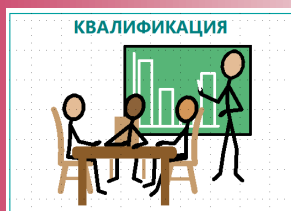

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

IV. МЕТОДИЧЕСКА ПОДДКРЕПА

градини, училища, Центрове за специална образователна подкрепа, Центрове за подкрепа за личностно развитие по отношение на предоставянето на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Програмата за квалификация на педагогическите специалисти за изминалата учебна година бе съобразена с новостите и тенденциите в областта на приобщаващото образование и се осъществи от сертифицирани обучители от състава на Регионален екип за подкрепа за личностно развитие / РЕПЛР/ към РЦПППО - Монтана.

Квалификационната дейност имаше за цел да повиши педагогическата, организационната, комуникативната и професионалната компетентност на учителите за работа с деца и ученици със специални образователни потребности. Темите на обученията бяха подбрани след предварително проучване на РЕПЛР към РЦПППО – Монтана сред педагогическите специалисти на територията на област Монтана, с помощта на което се определиха, анализираха и обобщиха водещи области на потребност от методическа подкрепа.

ПРЕДОСТАВЕНА МЕТОДИЧЕСКА ПОДДКРЕПА ЗА ПЕДАГОГИЧЕСКИ СПЕЦИАЛИСТИ В ОБЛАСТ МОНТАНА

През учебната 2023/2024г. РЕПЛР организира и проведе обучения, информационни срещи, уебинари, семинари, тренинги и др. за осигуряване на методическа подкрепа на педагогически специалисти – директори, координатори, председатели и членове на ЕПЛР от детски градини, специализирани и неспециализирани училища и центрове за специална образователна подкрепа, тематично съобразени с конкретните потребности, появили се в процеса на реализиране на приобщаващо образование на територията на областта, както и обучения с присъждане на квалификационни кредити.

Общ брой обучени и методически подпомогнати педагогически специалисти от РЕПЛР за учебната 2023/2024г. – 587 на брой участници.

Планирани и проведени обучения, методически работни срещи, информационни семинари, уебинари, кръгли маси, тренинги, супервизии и др.:

Във връзка с предоставянето на **методическа подкрепа** на Екипите за подкрепа за личностно развитие в училища, детски градини, ЦПЛР и ЦСОП през учебната **2023/2024 г.**, **Регионалният екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности-област Монтана** организира **тренинги, методически срещи, уебинари, информационни семинари, кръгли маси с педагогически специалисти, председатели и членове на ЕПЛР, директори и зам. директори на детски градини и училища** по подадена заявка за участие.

⇒ 26.09.2023г. **информационен уебинар** на тема „Функционална оценка на индивидуалните потребности“ проведено чрез платформа Microsoft Teams - **120 на брой**

РЕСПО

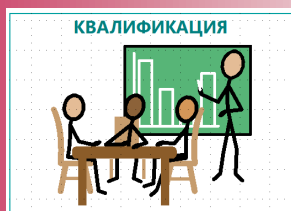

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

IV. МЕТОДИЧЕСКА ПОДДКРЕПА

- ⇒10.10.2023г. **обучителен практикум** на тема „Инструментарииум за прилагане на функционално оценяване на основата на ICF-CY“ проведено в VII СУ „Йордан Радичков“ – гр. Монтана -**24 на брой**
- ⇒23.10.2023г. **информационна работна среща** с директори на детски градини от област Монтана на тема „Функционална оценка на индивидуалните потребности“ проведено в ПМППГ „Св. Климент Охридски“ – гр. Монтана – **25 на брой**
- ⇒06.11.2023г. обучение за оказване на **методическа подкрепа** на тема „Съвременни образователни тенденции в обучението на учениците с увреден слух“ проведено в I ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – гр. Монтана – **43 на брой**
- ⇒12.12.2023г. **обучителен практикум** на тема „Инструментарииум за прилагане на функционално оценяване на основата на ICF-CY“ проведено в I ОУ „Никола Първанов“ – гр. Лом – **22 на брой**
- ⇒16.01.2024г. **обучителен практикум** на тема „Инструментарииум за прилагане на функционално оценяване на основата на ICF-CY“ проведено в ПГ „Д-р Иван Панов“ – гр. Берковица – **17 на брой**
- ⇒06.02.2024г. **вебинар** на тема „Превенция и интервенция на насилието и тормоза в училище“, проведено в електронна среда в платформа Microsoft Teams – **150 на брой**
- ⇒16.04.2024г. **информационна кампания** на тема „За да съм ориентиран, трябва да съм информиран“, проведено в електронна среда в платформа Microsoft Teams – **42 на брой**

Общ брой получили методическа подкрепа педагогически специалисти за учебната 2023/2024г. – 443 на брой участници

Обучения

Във връзка с провеждане на обучения с присъждане на квалификационни кредити, съгласно Наредба № 15 за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти, обн. ДВ, бр.61/02.08.2019г. от РЕПЛР през учебната 2023/2024г. са проведени **1 обучение** в електронна среда посредством платформа Microsoft Teams и **2 присъствено**, както следва:

⇒21-22.11.2023г. **обучение на тема „Специални потребности и образователна среда“ – 112 на брой обучени педагогически специалисти;**

Многообразие от теми с методическа насоченост бяха представени пред аудиторията, които са важен фактор за приобщаването на децата със специални образователни потребности. Обучителната програма бе насочена към развиване компетенциите на педагогическите специалисти относно ефективното приобщаване на деца и ученици със специални образователни потребности в общообразователна среда. На фокус са предизвикателства в процеса на предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие. Целите на обучението са съобразени с професионалния профил на ресурсния учител и са насочени към повишаване капацитета на цялостното управление на процеса на предоставяне на допълнителна подкрепа в образователните институции, съгласувано с най-новите тенденции и нововъведения.

РЕСПО

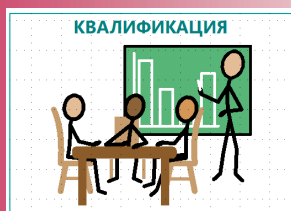

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

IV. МЕТОДИЧЕСКА ПОДКРЕПА

Теоретичната постановка се представи в тематични модули, свързани с въвеждането на функционалната оценка на специалните образователни потребности на основата на ICF-CY, планиране на допълнителната подкрепа и организация на ЕПЛР в учебните заведения, помощни технологии и допълваща и алтернативна комуникация като подходяща за работа с невербалните деца, комуникация и взаимодействие с родителите, функционалност на ерготерапията, ефективно приобщаване на деца и ученици със СОП. Те бяха представени в двудневния модул в формат на обучителната среща. Нарастващият брой деца с генерализирано разстройство в развитието и въпросите, които то поражда в общността поставят една актуална проблематика, изискваща обединяване на усилията между педагози, родители, деца и специалисти в една обща кауза и приемането им като част от многообразието в житейския ни свят.

⇒ **19.03.2024г. иновативно интерактивно практическо обучение на тема „Работа в екип – гарант за успех“, проведено в Конферендна зала на РУО-Монтана – 14 на брой обучени педагогически специалисти.** Внедряване на новаторски подходи в работата чрез приложение на фасилитационния интерактивен метод „Световно кафене“ при въвеждане на STEM/STEAM базираното обучение за работа с деца и ученици със специални образователни потребности.

⇒ **26.03.2024г. иновативно интерактивно практическо обучение на тема „Работа в екип – гарант за успех“, проведено в Конферендна зала на І ОУ „Никола Първанов – гр. Лом – 18 на брой обучени педагогически специалисти.** Внедряване на новаторски подходи в работата чрез приложение на фасилитационния интерактивен метод „Световно кафене“ при въвеждане на STEM/STEAM базираното обучение за работа с деца и ученици със специални образователни потребности.

Тенденциите в образователната политика през последните години са насочени към осъществяване на междуличностни взаимодействия в образователния процес чрез утвърждаването на образователни стратегии и техники за организация на дейността, т. е. утвърждаване на интерактивното взаимодействие чрез екипното сътрудничество. Всеки екип е уникален по своята същност. Той се развива по свой собствен начин, в зависимост от изходната позиция на неговото образование и състав, според собственото темпо на развитие. Екипната дейност е резултатът от поставената задача и начина, по който учениците си взаимодействат един с друг. Контекстът на организацията и дизайнът на екипа определя естеството и успеха на сътрудничеството. Умението за работа в екип е част от социалните и междуличностни умения, които водят до житейски и кариерни успехи. През ХХІ век значението на умението за работа в екип изключително нараства поради две основни причини: промяната в структурата на икономиката, базирана върху новите технологии и качествената промяна в образованието.

Развиването на уменията за сътрудничество и работа в екип между учениците преобразява атмосферата на класната стая и качествено променя ролята на учителя по време на час. Традиционният наследен модел на обучение чрез фронтално преподаване, при който

РЕСПО

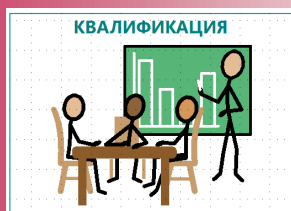

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

IV. МЕТОДИЧЕСКА ПОДКРЕПА

учителят преподава, а учениците научават новите знания, не е приложим в XXI век, защото учителят не е единственият източник на информация. В последните години образователните експерти установяват, че ефективността от обучението се повишава, когато учениците си сътрудничат, споделят мисли и идеи, работят по общи проектни задачи и заедно с учителя изграждат фундаментите на предметното знание. Работата в екип в училище предполага взаимодействие и сътрудничество между ученици и учители, в което всеки участва със своя опит, знания и надгражда своите компетенции. Умението да работим качествено и ефективно, да си сътрудничим е свързано с изграждане на критично мислене, решаване на проблемни ситуации, креативно мислене и добра комуникация – ключово значение за генериране на нови идеи.

Образованието трябва да се основава на практиката и изискванията на динамичната технологична среда. STEM е един от подходите, чрез които се постига интеграцията на теорията в практиката. Ето защо усилията на педагогическите специалисти трябва да се насочат към създаване на среда, в която детето ще бъде свой собствен учител, изследовател и пътешественик в областите на науката. Художественият дизайн и изкуствата са важна част от STEM – базираното образование, тъй като творческото мислене и разгръщане на творческите заложби са от съществено значение за развитието на иновации. STEM/STEAM обучението е философия за организиране на ученето, която прави връзка между учебното съдържание в училище и реалния живот. Вместо да преподават отделни предметни знания, обособени в отделни предмети, методическите единици в STEAM обучението се планират интегрирано, базирани са на проекти и проучвания, с акцент върху интердисциплинарното обучение.

STEAM дейностите насърчават страстта към ученето, повишават любознателността на учениците, в частност страстта към изследването, разбирането и себеразвитието. Децата разкриват своите таланти и по този начин се насърчава желанието им за **УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ**. STEM/STEAM дейностите са креативни, приспособими и достъпни за деца с различни интереси и способности в рамките на една група или екип. Основен акцент е работата в екип, сътрудничеството и комуникацията. Учебните методи са базирани на проучвания с фокус върху процеса и крайния резултат. Учениците имат свободата да мислят критично, творчески и иновативно.

Общ брой обучени педагогически специалисти за учебната 2023/2024г. с присъден 1 квалификационен кредит – 144 участници.

ИНОВАТИВНИ ИНТЕРАКТИВНИ ПЕДАГОГИЧЕСКИ ПРАКТИКИ:

Даниела Алексиева – главен ресурсен учител

Приложение на иновативния метод „Дизайн мислене“ при реализиране на нова форма на педагогическо взаимодействие между общообразователен учител в начален етап-Мариела Антонова, психолог-Надежда Петрова и главен ресурсен учител – Даниела Алексиева в урок по човекът и природата на тема: „Изучавам природата“.

РЕСПО

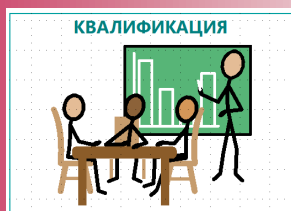

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

IV. МЕТОДИЧЕСКА ПОДКРЕПА

На 21.02.2024 година учениците от III а клас при II ОУ “Константин Фотинов” – град Лом представиха своята виртуална екскурзия на всички присъстващи, като ги запознаха с природните забележителности и туристически обекти в Северозападна България и си отговориха на въпроса: „Защо трябва да посетим Северозапада?“

Идеята на този метод е да провокира креативното мислене на учениците при създаване на краен продукт с обществена значимост, като се използват елементи на проектно базирано обучение.

Проектно базирано теренно обучение за пръв път бе реализирано от класен ръководител Мариела Антонова на ученици от III а клас при II ОУ “Константин Фотинов” – град Лом / с двама ученика на допълнителна подкрепа – Станислав Никифоров и Миро Йорданов / и главен ресурсен учител Даниела Алексиева на тема: „Значението на пчелите за живота на хората и на планетата“ по повод Деня на Земята.

На 20.04.2024 година бе посетена еко ферма за пчели в местността Ярловица, община Димово. Този **тип учене на открито** се харесва на учениците, тъй като по време на проекта им бе дадена възможност да влязат в ролята на изследователи - да събират данни чрез наблюдение, експерименти, анализ, сравнение. Потопянето в изследователския процес изгражда освен любопитство и редица базови знания и компетентности, а това прави учениците по-ангажирани и мотивирани.

Методическа работна среща

⇒ На 04.06.2024г. в СУ „Иван Вазов“ – гр. Вършец се проведе **методическа работна среща** на тема: „Методическа подкрепа на екипа за подкрепа за личностно развитие в СУ „Иван Вазов“ – гр. Вършец“

КВАЛИФИКАЦИОННА ДЕЙНОСТ НА ПЕДАГОГИЧЕСКИТЕ СПЕЦИАЛИСТИ ОТ РЦПППО – ОБЛАСТ МОНТАНА

Водещ приоритет в дейността на Регионален център – област Монтана е подкрепата на специалистите в частта повишаване на квалификацията и обогатяване на експертизата, която имат. Разнообразието от потребности на учениците предполага качествено преподаване, с внимание от педагозите и съобразно индивидуалните потребности на учениците. Това изисква висока професионална подготовка и продължаваща квалификация от педагозите, както и методическото им подпомагане. Професионалната квалификация на ресурсните учители е свързана с изграждане на умения за доверителни отношения, уважение, толерантност, взаимна подкрепа и разбиране. В квалификационния процес ресурсните специалисти актуализират знанията и компетенциите си, надграждат постигнатите резултати в работата си. Професионално подготвените ресурсни специалисти имат условия за продължаваща квалификация и кариерно развитие. На институционално ниво дейностите за повишаване на квалификацията са свързани с изготвяне на план за квалификация, който е част от годишния план за дейността на

РЕСПО

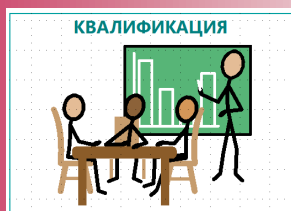

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

IV. МЕТОДИЧЕСКА ПОДКРЕПА

на РЦПППО – област Монтана, анкетно проучване на база потребност от квалификация, разпределение на годишните средства за квалификация 1,2 % от фонд работна заплата на педагогическите специалисти, организирането и провеждането на вътрешно-институционална квалификация. Плановите документи са приети на педагогически съвет и утвърдени със заповед на директора.

Педагогическите специалисти от РЦПППО преминаха успешно квалификационни курсове за въвеждаща и периодична квалификация.

През учебната 2023/2024 г. **18** педагогически специалисти от Регионален център – Монтана повишиха своята квалификация. Педагогическите специалисти имат възможността да се включат в различни тренинги, обучителни семинари, кръгли маси, работни срещи и конференции на общинско, областно, национално и международно ниво. Всички тези възможности за повишаване на експертизата и опитът на педагогическите специалисти от РЦПППО – област Монтана са от ключово значение за методическата подкрепа на ЕПЛР в учебните заведения. Квалификацията е от изключително значение за ресурсните специалисти с оглед поддържане на ниво на експертизата, което е от ключово значение за осигуряване на качествена и ефективна допълнителна подкрепа за личностно развитие.

Педагогическите специалисти взеха участие в **2** обучения с присъждане на **1** квалификационен кредит:

⇒ На **16.02.2024** година **обучение** на Фондация „С-ИВВЕНА“ на тема: „Хиперактивност и дефицит на вниманието и какво правим с неударжливото дете“ с лектор проф. д-р Виолета Боянова – присъждане на **1** квалификационен кредит.

⇒ В периода **17-19 май 2024** година **изнесено обучение** на НИОПП в Трявна на тема: „Приобщаващи стратегии за STEM преподаване“ с лектор гл. ас. д-р Александър Кръстев - присъждане на **1** квалификационен кредит.

ПЕРИОДИЧНА ВЪТРЕШНО-ИНСТИТУЦИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ НА КАДРИТЕ

Традиция на Регионален център – област Монтана е да организира обучителни семинари за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти за работа с деца и ученици със специални образователни потребности.

Педагогическите специалисти ежесечно споделят своя добър педагогически опит помежду си и със своите колеги от училища и детски градини. Целта е обмен на добри педагогически практики между специалистите и повишаване качеството и ефективността на образователно-възпитателния процес. Провеждат разнообразни по форма и съдържание практики – *открити уроци, семинари, дискусии, работни срещи, обучителни тренинги и супервизии*. През учебната 2023/2024г. са презентирани и споделени **14** актуални теми от

РЕСПО

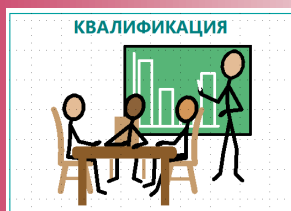

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

IV. МЕТОДИЧЕСКА ПОДДРЕПА

ресурсните учители и др. педагогически специалисти в частта вътрешно-училищна квалификация:

- Даване на информация по активен начин, стимулиране на активно участие в учебния процес и усвояване на умение и отношение към ученето“;
- „Работа с родители. Подпомагане развитието на деца със СОП, чрез стимулиращи дейности, занимания и игри“;
- „Практически модели и насоки от метода социално-емоционално учене с цел превенция и интервенция на агресивното поведение в училище и детската градина“;
- „Структуриране и реализиране на подкрепяща среда чрез терапевтична дейност на приобщаващото образование“;
- „Възможности за обучение, развитие и социализация на деца с умствена изостаналост“;
- „Развитие на приобщаваща култура у учениците от масовия клас – важно условие за успешното приобщаване на децата със СОП в училище“;
- „Логопедични игри и упражнения за развитие на речта при деца от аутистичния спектър“;
- „Интегриране на деца със Синдром на Даун“;
- „Живот с епилепсия“;
- „Музикалните инструменти, въздействащи върху детската психика“;
- „Дигиталните компетентности: жизненоважни за учителите и учениците на XXI в“;
- „Метакогнитивното познание – как ни помага в учебния процес“;
- „Екраните и децата“.

УЧАСТИЕ В НАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЯ **„АКТУАЛНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ДОБРИ ПРАКТИКИ** **В ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ“**

На 14 юни 2024г. Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - Монтана бе сред участниците в Национална конференция „Актуални предизвикателства и добри практики в приобщаващото образование“ под патронажа на министър проф. д-р Галин Цоков, организирана от Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Синдикат на българските учители, Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – област Пловдив.

На форума пред водещи експерти, преподаватели и представители на институции от цялата страна директорът Диана Божинова и ресурсните специалисти Даниела Алексиева, Нели Вълкова и Виолета Цветанова представиха видеокompilation „Иновативни образователни модели в приобщаващото образование“ с добри практики за работа с деца със специални образователни потребности.

<https://www.rcm.dstcenter.eu/index.php/bg/rcppponews/454-2024-06-19-13-03-41>

РЕСПО

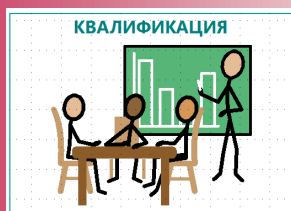

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

IV. МЕТОДИЧЕСКА ПОДКРЕПА

Екипът на РЦПППО – Монтана отправи покана към всички присъстващи за участие в Регионално електронно списание за приобщаващо образование, утвърдило се като добра практика на институцията за подбор, споделяне и популяризиране на добър опит в областта на приобщаващото образование, регистрирано в света на периодичните издания със свой международен стандартен номер за продължаващи издания ISSN 3033-0483.

Сътрудничеството и обменът на добри педагогически практики е гарант за постигане на високи резултати в обучението на учениците, подобряване на учебно- възпитателния процес, постигане на ефективна комуникация между ученици, учители и родители. Триада на взаимодействие – семейство, училище и ученик са взаимно свързани и зависими помежду си. Ефективното въздействие на учебния процес дава отражение върху ускореното развитие на интелектуалните и психични функции у личността на детето. Взаимоотношенията между учениците в клас са важен фактор за развитие на ценностната ориентация на личността. Определяща е ролята и подкрепата на родителите. От особена значимост е привличането на родителите като партньори в училище, които да подкрепят, насърчават, мотивират своите деца, за да се превърне училището в желана и сигурна територия за ученика. Доброто партньорство, сътрудничество и взаимодействие между всички страни, участващи в процеса на училищното обучение, е ключът към успеха.

Необходимостта от повишаването на учителската квалификация е неоспорим факт. Ключовата роля за качеството на образование е отредена на учителите. Повишаването на тяхната квалификация е съществен фактор в образователния процес за предоставяне на качествено образование, изразяващо се в повишаване на резултатите, мотивацията им и засиления интерес към ученето с помощта на компетентностния подход, използването на иновативните методи, на съвременните дигитални технологии. „Образованието е вид услуга в полза на обществото. Тя е необходима на всеки един човек по света, което само по себе си определя нейната значимост. Противоречието произтича от това, че хората имат неограничени човешки потребности. Те растат постоянно и следователно и изискванията им към качеството на услугата образование нарастват и се променят във времето“. Педагогическата компетентност трябва да предоставя широк кръгзор от знания и умения, отговарящи на изискванията на учениците за тяхното бъдещо развитие и професионална реализация.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА:

1. „Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България“ (2021-2030)

2. Национална стратегия за развитие на педагогическите кадри, 2014-2020

РЕСПО

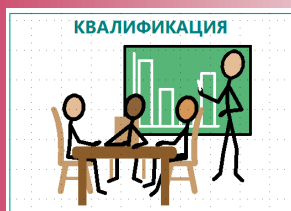

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

IV. МЕТОДИЧЕСКА ПОДДКРЕПА

3. Наредба №15 за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти, обн. ДВ, бр.61/02.08.2019 г.).

4. „Компетентности и квалификация в образователната система“, Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, Шумен, 2023

<https://www.shu.bg/wp-content/uploads/file-manager-advanced/users/faculties/pf/izdaniya/topo-punup/2023-kompetentnost.pdf>

5. Атанасова, И. (2017): „Мотивация на учителите за повишаване на професионалната квалификация“. Професионално образование. 2017, бр. 3, с. 314, ISSN 1314 555X.

6. Добрева, С. „Измерения на компетентности на учителя ръководител“ (Перспективи в контекста на компетентностния подход), с. 75. 159 https://edu.shu.bg/pluginfile.php/316731/mod_resource/content/1/3.%20Dimensions%20of%20Competencies.pdf.

7. Петкова, И. (2013): „Квалификация на учителите – личностно предизвикателство и/или обществена потребност“. Педагогика, книжка 6, с. 854, ISSN 0861- 3982.

8. РАБОТА В ЕКИП

<https://prepodavame.bg/rabota-v-ekip/>

9. КАКВО ТРЯБВА ДА ЗНАЕМ ЗА STEM?

https://uchitel.bg/kakvo-trjabva-da-znaem-za-stem?bm_post_id=13

10. STEM роботика

<https://www.edunewtech.com/stem/schoolrobots/>

11. STEM софтуерни решения

[HTTPS://KLETT.BG/STEM](https://klett.bg/stem)

12. УЧИТЕЛ STEM

<https://uchitel.bg/>

13. STEM - Какво трябва да знаем за него?

[HTTPS://PREPODAVAME.BG/STEM-KAKVO-TRYABVA-DA-ZNAEM-ZA-NEGO/](https://prepodavame.bg/stem-kakvo-tryabva-da-znaem-za-nego/)

РЕСПО

Автор: Диана Божиднова
Директор на РЦПППО – Монтана

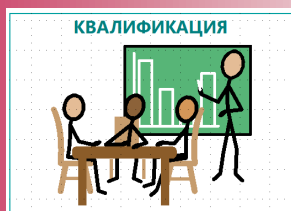

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

IV. МЕТОДИЧЕСКА ПОДКРЕПА

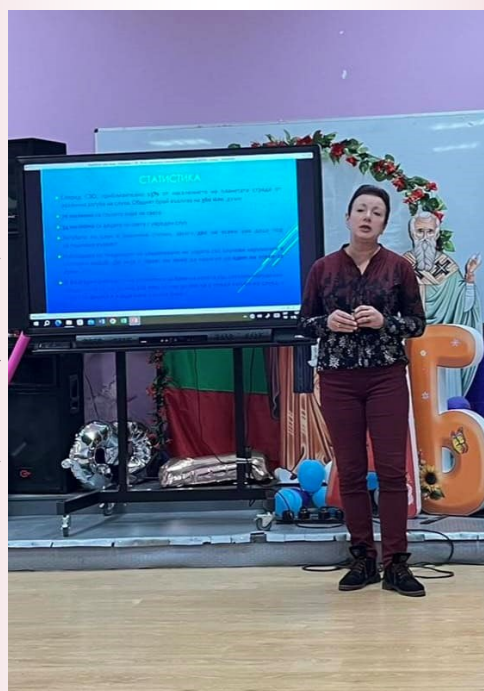
МЕТОДИЧЕСКА ПОДКРЕПА НА ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНИТЕ УЧИТЕЛИ - СЪПКА КЪМ УСПЕШНОТО ПРИОБЩАВАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ С УВРЕДЕН СЛУХ В УЧИЛИЩЕ

За реализирането на ефективно приобщаващото образование от ключово значение е организационното и методическо подпомагане на детските градини и училищата във връзка с предоставянето на качествена допълнителна подкрепа за личностно развитие.

Тази методическа функция се осъществява от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – обл. Монтана /РЦПППО/, чрез високо квалифицирани специалисти от Регионален екип за подкрепа за личностно развитие /РЕПЛР/, които осъществяват методическа подкрепа на членовете на екипите за подкрепа за личностно развитие /ЕПЛР/ в детските градини и училищата – координатори, общообразователни учители, специални педагози и педагогически специалисти във връзка с организирането на приобщаваща среда и предоставянето на допълнителната подкрепа на деца и ученици със специални образователни потребности.

Индивидуалните потребности на децата със сензорни нарушения налагат в състава на ЕПЛР да бъдат включени специалисти, с каквито учебните заведения не разполагат. Такива редки специалисти поддържа в състава си РЦПППО – Монтана и при възникнала необходимост, осигурява трансфер на необходимите специалисти към учебните заведения в област Монтана.

Рехабилитаторът на слуха и говора е тесен педагогически специалист с компетенции за работа с деца с увреден слух /ДУС/. Той е член от състава на РЕПЛР в РЦПППО – Монтана, а също така членува и в ЕПЛР на училищата и детските градини, където се обучават деца и ученици с увреден слух. На място в учебните заведения осъществява индивидуална рехабилитация на слуха и говора с всяко дете и ученик със слухово нарушение. Паралелно с това, реализира консултативна дейност и методическа подкрепа на общообразователните учители, за да са подготвени и ефективни в педагогическата работа с деца и ученици с увреден слух и различен тип слухопротезиране. Обучения за методическо подпомагане се провеждат ежегодно в различни учебни заведения на територията на обл. Монтана, където се обучават глухи и слабочуващи деца и ученици.

РЕСПО

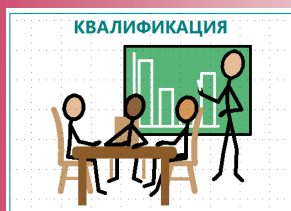

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

IV. МЕТОДИЧЕСКА ПОДКРЕПА

През тази учебна година съвместно с ръководството на РЦПППО и на 1. ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ гр. Монтана, бе организирано обучение за оказване на методическа подкрепа на педагогическата колегия в училището, където се обучават ученици със слухови нарушения.

Мероприятието бе проведено на 06.11.2023 г. в 1. ОУ "Св. Св. Кирил и Методий" гр. Монтана. Оказаната методическа подкрепа бе на тема: "Съвременни образователни тенденции в обучението на ученици с увреден слух". Обучител бе Нели Вълкова - рехабилитатор на слуха и говора от РЦПППО - Монтана. Пред педагогическата колегия бе представена презентация по въпросите на глухотата, слухопротезирането, приобщаващата среда и образователните подходи за ефективна работа с ученици със слухови проблеми в общообразо-

вателното училище. Обучението завърши с дискусия по актуални въпроси и казуси от практическата работа с децата с увреден слух в училището.

Инициативата бе свързана с отбелязване Международния ден на хората с увреждания - 3 декември и желанието на всички участници в приобщаващия процес да бъдат толерантни, приемащи, подкрепящи и високопрофесионални в своята педагогическа дейност.

На базата на позитивно партньорство, обединени действия, взаимно подпомагане и повишаване на компетентностите на учителите, се постига резултатност в приобщаващото образование, като се посрещнат индивидуалните потребности на учениците с увреден слух, предоставя се необходимата подкрепяща среда и чрез ефективна допълнителната подкрепа се допринася за тяхното личностно развитие и успешна социализация в колектива и обществото.

Автор: Нели Вълкова
рехабилитатор на слуха и говора
в РЦПППО - Монтана

РЕСПО

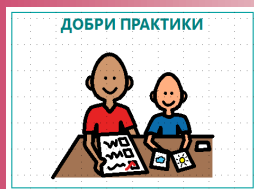

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

V. ДОБРИ ПЕДАГОГИЧЕСКИ ПРАКТИКИ

ИНОВАТИВНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ МОДЕЛИ НА ПРИОБЩАВАНЕ

През настоящата учебна 2023/2024 година продължи ползотворното екипно сътрудничество на общообразователен учител, психолог и главен ресурсен учител – обединени в полза на децата във II ОУ „Константин Фотинов“ – град Лом и РЦПППО - Монтана. Бяха проведени две разновидности на проектно базирано обучение – иновативен метод „Дизайн мислене“ и теренно проектно базирано обучение.

ДИЗАЙН МИСЛЕНЕ

Дизайн мислене е новаторски подход за повишаване на мотивацията за учене и постиженията на децата и учениците. Творчески процес на търсене и намиране на решения, създаване на продукти и услуги, ориентирани към човека. В основата е емпатията към хора-

та. Дизайн мисленето е метод за създаване на решения, които са полезни, възможни и желани. Основната характеристика на този метод е фокус върху хората и техните истински потребности, за които създаваме решения от самото начало. Утвърждава се като начин на мислене.

Иновативният урок по метода „Дизайн мислене“ се проведе по човек и природа в III^a клас с двама ученици на допълнителна подкрепа – Станислав Никифоров и Миро Йорданов.

Как можем да използваме дизайн мисленето в училище?

- Като метод за работа с учениците на принципа на проектно базираното учене и ангажиране на родителите в учебния процес;
- Като работен процес на екипи от учители, търсещи иновативно решение на дадено предизвикателство;
- Като метод за работа в междуучилищни инициативи.

Цел: - Обогаляване и разширяване представите на учениците за природните забележителности и туристическите обекти на Северозападния край.

РЕСПО

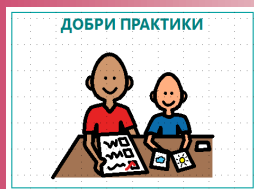

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

V. ДОБРИ ПЕДАГОГИЧЕСКИ ПРАКТИКИ

- Развитие на творческа активност и креативност на учениците чрез участие в интерактивна игра и учене чрез преживяване.
- Приобщаване на ученици със СОП чрез работа в екип.

Описание: Урокът е проведен от екип в състав: начален учител – Мариела Антонова, ресурсен учител – Даниела Алексиева и училищен психолог – Надежда Петрова. Стартира с поздрав към класа от класния ръководител, представяне на гостите и запознаване с протичането на предварителната подготовка за провеждане на този час, в който се прилага иновативният метод дизайн мислене. Първата дейност бе решаване на кръстословица, където взеха участие двамата ученици, получаващи допълнителна подкрепа. Със съдействието на Даниела Алексиева – главен ресурсен учител, те се включиха в попълването ѝ, за да открият основната дума - **природа**.

Г-жа Мариела Антонова обобщи и обяви началото на виртуалната екскурзия, която учениците бяха подготвили, разделени на 4 мисии – Планини, Водни ресурси, Растителен и животински свят и Туризъм и постави основния въпрос, на който трябваше да си отговорим в края на часа: „Защо трябва да посетим Северозапада?“

Всяка от мисиите имаше своя говорител, който представи подготвения материал на фона на множество фотоси на презентация. Материалите са заимствани от дигиталната раница. Имаше и допълнителни любопитни факти, които се представиха от останалите ученици в мисиите.

Последва практическа задача, в която всички ученици се включиха с голям интерес. На различни по цвят картонени листове трябваше да подредят картинки на представените до момента природни ресурси и туристически обекти в Северозападна България. По този начин да се създаде хартиен вариант на виртуална книжка на природните забележителности и туристически обекти в нашия край. Използваните цветове за основа са заимствани от цветения тест на Люшер и послужиха да се направи обобщение за работата на отделните мисии от психолога Надежда Петрова.

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

V. ДОБРИ ПЕДАГОГИЧЕСКИ ПРАКТИКИ

Дизайн мисленето като метод наистина повишава мотивацията на всички ученици да се включат в урока според своите възможности и се предоставя възможност и на родителите да станат част от учебния процес, като окажат съдействие на своите деца при подготовката. Този нов начин на работата позволява да се работи на различни нива според възможностите на всеки ученик, като се използва основата на проектно базираното обучение и се развиват в различна степен интересите на всеки ученик.

Очаквани резултати и компетентности:

- Възпитание на гордост и уважение към природните ресурси и туристически обекти в Северозападния край;
- Желание за работа в екип и създаване на умения как да се опазва природата от учениците;
- Краен продукт под формата на рекламни книжки, изработени от различните групи ученици.

Теренното проектно базирано обучение се реализира с учениците от III^a клас при ОУ "Константин Фотин" - град Лом на тема: "Значението на пчелите за живота на хората и на планетата", по повод 22 април - Денят на Земята.

На 20.04.2024 година бе посетена био ферма за пчели "Алекса" в село Ярловица, община Димово. Там на терен и с интерес бе проследен процеса на получаване на продукта мед от кошера до полезната и вкусна храна. Този тип "учене на открито" допадна много на учениците, тъй като по време на проекта им беше дадена възможност да влязат в ролята на изследователи - да събират данни чрез наблюдение, експерименти, анализ, сравнение.

Защо е за предпочитане теренното проектно базирано обучение?

- Обучението на терен предоставя безгранични възможности за изучаване на света;
- Учениците имат възможност да учат за природа и обществото, докато са сред тях и провокира в тях позитивни емоции;
- Работата на терен повишава академичните знания на учениците, както и разбирането им за науката, процесите и явленията, които протичат в природата и обществото, наред с развиването на ключови умения и нагласи.

РЕСПО

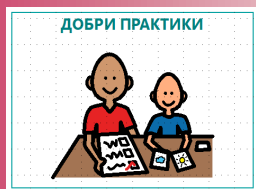

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

V. ДОБРИ ПЕДАГОГИЧЕСКИ ПРАКТИКИ

ТЕРЕННО ПРОЕКТНО-БАЗИРАНО ОБУЧЕНИЕ

*Автор: Даниела Алексиева—
главен ресурсен учител в
РЦПППО—Монтана*

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

V. ДОБРИ ПЕДАГОГИЧЕСКИ ПРАКТИКИ

КЛУБ „ХОРИЗОНТ“ КЪМ РЦПППО - МОНТАНА

Тази програма се основава на необходимостта от подкрепа на личностното развитие, което е свързано с осигуряването на подходяща физическа, психологическа и социална среда, развиваща способностите и уменията на децата и учениците.

Както знаем, подкрепата за личностно развитие трябва да е съобразена с индивидуалните потребности на всяко дете и на всеки ученик, а това е свързано с използването на различни методи, подходи, които наред с придобиването на академични познания могат да се обединяват и прилагат, чрез методите на социалното и емоционално изучаване.

Идеята за създаването на клуб ХОРИЗОНТ възниква съвсем естествено, именно поради заложеното в неговата същност и прозиращо в думите ЕЗИК, КУЛТУРА, ЛИТЕРАТУРА, като не забравяме да добавим и творческия елемент, стаен в характера и потенциала на всяко едно дете.

Целта е просвещаване, културно обогатяване и одухотворяване на децата и учениците.

Задачите са свързани с нуждата от 1. Запалване на искрата за познание у децата; 2. Повишаване и поддържане на мотивацията за придобиване на допълнителни, нови знания у децата; 3. Подобряване на социалните и емоционалните умения като част от здравословното развитие на всяко дете.

Мероприятия и реализирани дейности:

- **26.09.2023г.** Посещение на деца от I ОУ „Никола Първанов“- град Лом, II ОУ „Константин Фотинов“- град Лом и ПГПТ град Лом на театрална постановка „Ние врабчетата“ по Йордан Радичков в НЧ „Постоянство“ 1856 – Лом.
- На **24.10.2023 г.** ресурсните учители Иван Илиев и Румяна Димитрова в изпълнение на програмата за извънкласна дейност на Литературен клуб „Хоризонт - език, култура и литература“ организираха посещение с беседа в Регионален исторически музей - гр. Монтана по повод 1 Ноември - Ден на народите будители, в което включиха ученици със специални образователни потребности от ПГСАКН "Проф арх. Стефан Стефанов" - Монтана и Професионална гимназия по лека промишленост - Монтана.

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

V. ДОБРИ ПЕДАГОГИЧЕСКИ ПРАКТИКИ

- По повод **1 ноември** - Деня на народните будители, специалистите от РЦПППО-Монтана – Елеонора Планинец – психолог, Даниела Алексиева – главен учител, Валя Петрова – старши ресурсен учител и Ива Кирилова- ресурсен учител, проведоха изнесено мероприятие в изпълнение на извънкласните дейности към новосъздадения литературен клуб “ХОРИЗОНТ“ в къща музей Димитър Гинин. Темата бе Народните будители от Ломския край. Събитието се състоя на **26.10.2023г.**

- На **23 април** беше уважен Световен ден на книгата и авторското право в ОУ "Георги Стойков Раковски" с. Бързия, с почитане на откъс от избраната детска книга „Пипи дългото чорапче“ и българската народна приказка „Който прави добро, добро намира!“ от книгата „Българските народни приказки - ключ към емоциите на нашите деца“.

- По повод XVIII Национална библиотечна седмица в периода **10-17 май 2024** година ръководителите на Клуб "Хоризонт" към РЦПППО-Монтана с ученици и деца от детска градина, две основни училища и гимназия проведоха изнесено мероприятие в градската библиотека към читалище "Постоянство"-град Лом. Смяната на училищната среда, интересния начин на представената информация, направиха ученето чрез преживяване вълнуващо и позитивно. Дата на събитието – **16.05.2024г.**

на представената информация, направиха ученето чрез преживяване вълнуващо и позитивно. Дата на събитието – **16.05.2024г.**

РЕСПО

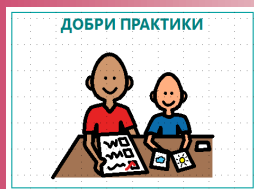

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

V. ДОБРИ ПЕДАГОГИЧЕСКИ ПРАКТИКИ

- Ученици от ПГТ "Вл. П. Минчев" - с. Владимирово, по инициатива на ресурсният учител Иван Илиев и като част от дейностите на Клуб „ХОРИЗОНТ - Език, култура и литература“, посетиха на **31.05.2024 г.** театралната постановка "Тайните на Уилям Ш." на Драматичен театър - гр. Монтана. Постановката се състоя в читалището в с. Лехчево по случай 1 Юни - Ден на детето.
- Литературен клуб "Хоризонт" завърши учебната 2023/2024 година с отдаване на почит и поднасяне на венец в името на загиналите за свободата на България. Денят на Ботев и на загиналите за свободата и независимостта на България се отбелязва ежегодно в България на 2 юни по повод смъртта на Христо Ботев. Отбелязва се на тази дата, въпреки че фактическата дата на смъртта на Христо Ботев е 1 юни. На този ден се почитат и всички загинали във въстания и войни за свободата и независимостта на страната. Събитието се състоя на 31.05.2024г.

Всяко проведено мероприятие към клуб „ХОРИЗОНТ“ се отбелязва с текст и снимков материал в специална КНИГА-АЛБУМ.

РЕСПО

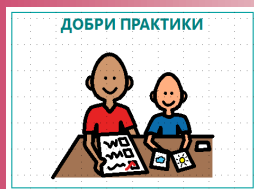
РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

Ива Кирилова
ресурсен учител в РЦПППО - Монтана

РЦПППО-
МОНТАНА

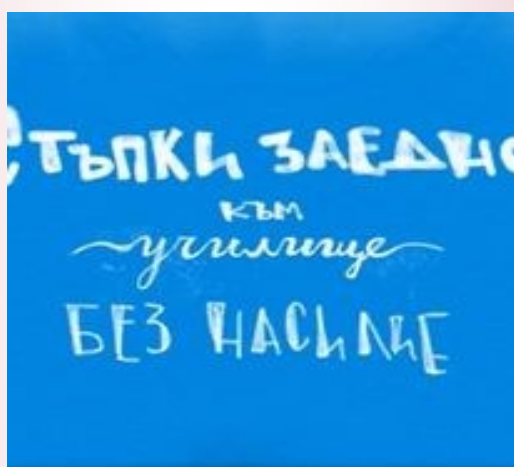

V. ДОБРИ ПЕДАГОГИЧЕСКИ ПРАКТИКИ

ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ

Работа по програмата „Стъпки заедно“ на УНИЦЕФ и Министерство на образованието и науката за превенция на насилието и тормоза в училище. „Национална програма 15 „Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците“, Модул 2. Училище без агресия за сигурна училищна среда“

През учебната 2022/2023 година стартира подбор на специалисти от Регионалните центрове за подкрепа на процеса на общаващото образование в България за обучение на ментори по Националната програма „Стъпки заедно“ на УНИЦЕФ - България и Министерство на образованието и науката за превенция на насилието и тормоза в училище. Обучението премина в три отделни обучителни модула и сер-

тифицирани като ментори по програмата са близо 40 специалисти от Регионални центрове в страната. Идеята е подкрепата да бъде осъществявана от специалисти към РЦПППО в съответните области. До 2023 г. са включени 5 пилотни училища за работа по проекта, а през учебната 2023/2024 са одобрени 41 училища. Едно от тях е ИВΟΥ „Иван Вазов“ – Монтана, което получава менторска подкрепа от Елеонора Планинец – психолог в РЦПППО – Монтана, преминал трите обучения и сертифициран като ментор за работа по програмата. Целта на програмата е да създаде сигурна училищна среда с цел превенция на насилието и тормоза в училище чрез:

- Подкрепа и утвърждаване на училищна култура, основана на взаимно уважение, равно достойнство, справедливост;
- Насърчаване на информирано и компетентно участие на всички членове на училищната общност;
- Прилагане на цялостен училищен подход, като се подкрепят дейностите на всяко ниво в рамките на училището.

РЕСПО

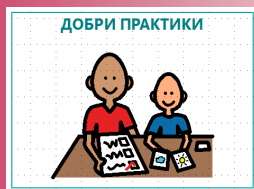

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

V. ДОБРИ ПЕДАГОГИЧЕСКИ ПРАКТИКИ

През учебната 2023/2024 година в качеството си на ментор по програма „Стъпки заедно“ Елеонора Планинец организира и проведе следните дейности :

- 19.01.2023 г. - тренинг под наслов: *"Как да управляваме конфликтите?"* в ОУ "Св. Св. Кирил и Методий – с. Ковачица;
- 29.02.2024 г. - Тренинг на тема: *"Стъпки заедно"* с участието на родители в ОУ "Св. Св. Кирил и Методий" – с. Ковачица;
- 22.03.2024 г. - Тренинг на тема: *"Стъпки заедно"* с участието на родители в I ОУ "Никола Първанов";
- 22.04.2024 г. - информационна работна среща в IV ОУ "Иван Вазов" - Монтана в изпълнение на програмата „Стъпки заедно“ на УНИЦЕФ и Министерство на образованието и науката за превенция на насилието и тормоза в училище;
- 13.05.2024 г. - тренинг на тема: „Първи стъпки към толерантността“ в V б клас на IV ОУ "Иван Вазов" - Монтана.

ности чрез въвеждащи и тематични родителски срещи, обществени събития, създаване и поддържане на дружелюбна физическа среда.

**Елеонора Планинец -
психолог в РЦПППО - Монтана**

РЕСПО

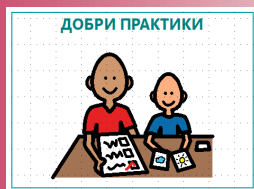

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

V. ДОБРИ ПЕДАГОГИЧЕСКИ ПРАКТИКИ

ИНФОРМАЦИОННА КАМПАНИЯ „ЗА ДА СЪМ ОРИЕНТИРАН, ТРЯБВА ДА СЪМ ИНФОРМИРАН“

На 16 април 2024 г. чрез електронната платформа Microsoft Teams се проведе информационна кампания за представяне на план-прием за учебната 2024/2025 година с информация за консултиране и насочване на ученици със СОП, завършващи VII клас с удостоверение. Инициативата се реализира съвместно от РУО – Монтана, РЦПППО – Монтана и ЦПЛР „Ние врабчетата“ – Монтана.

В нея се включиха ученици със СОП, завършващи VII клас от областта, техните родители, педагогически специалисти, експерти и директори на образователни институции.

В хода на кампанията с обединени усилия и добро междусекторно партньорство бяха дадени отговори на въпроси като:

- Какви са възможностите за продължаване образованието на ученици със СОП за учебната 2024/2025 година в област Монтана?

- Какви са необходимите документи за кандидатстване и сроковете за тяхното подаване?

- Как и кога ще протече процесът на консултиране на ученици със СОП и техните родители по места в област Монтана?

- Какви са добрите практики на училищата в област Монтана?
- Каква специализирана подкрепа предлагат центровете за специална образователна подкрепа в област Монтана?

**Нина Кирилова – старши експерт
по професионално образование и обучение в РУО—Монтана**

**Орлин Орлинов – старши експерт
по приобщаващо образование в РУО - Монтана**

РЕСПО

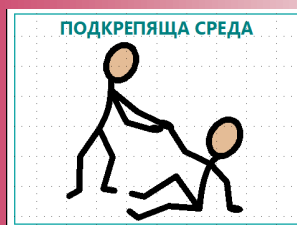

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

VI. ГАЛЕРИЯ „ПОДКРЕПЯЩА СРЕДА“

В СВЕТА НА КОМПЛЕКСНАТА ТЕХНОЛОГИЧНО-ТЕРАПЕВТИЧНА ПОДКРЕПА НА РЦПППО - ПЛОВДИВ

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – Пловдив разполага с 94 специалисти – ресурсни учители, логопеди и психолози, терапевти, които оказват подкрепа в процеса на приобщаване в обучението на 757 деца и ученици в 195 училища и детски градини в Пловдивска област. Регионалният център разполага с модерно обзаведени терапевтични кабинети, които реализират 144 посещения седмично.

Кабинет за физиотерапия със следното специализирано оборудване

Клетка на „РОШЕ“

– медицинско оборудване, което служи за извършване на определени активни упражнения от ненатоварващи позиции. Специалистът по рехабилитация използва уреда за раздвижване на тялото на детето – горен, долен крайник, китка. Стените и таванът на клетката

представяват метална мрежа, на която се окачва система от въжета, куки, ролки, гъвкаво платно и тежести, представляващи различни видове комбинации, подходящи за активно раздвижване.

РЕСПО

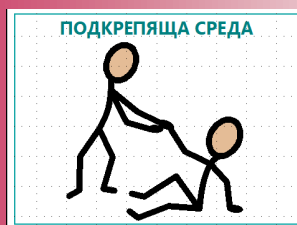

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

VI. ГАЛЕРИЯ „ПОДКРЕПЯЩА СРЕДА“

2. Кабинет за двигателно раздвижване • Вертикализатор – последно поколение /„Rifton TRAM“/, устройство за повдигане, трансфер и обучение в ходене. Системата от ергономични ортези (опори за гърдите и таза) се регулират към тялото и благоприятстват оптималната изправена позиция;

Уред за ултразвукова терапия – Терапията с ултразвук се използва при широк набор от състояния и основно при проблеми на опорно-двигателния апарат;

• **Уред за магнитна терапия**, предназначен за терапия с импулсно нискочестотно магнитно поле и използващ се за лечебно-възстановителни процедури, назначени от лекар-физиотерапевт;

- кушетка, шведска стена;
- спортни съоръжения – велоаргометър, топки, тежести, успоредка, постелки;
- сензорна пътечка

РЕСПО

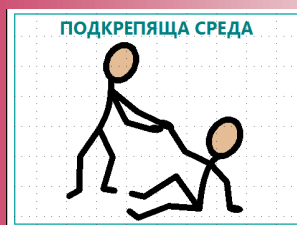

РЕСПО

Тел: 0879018130

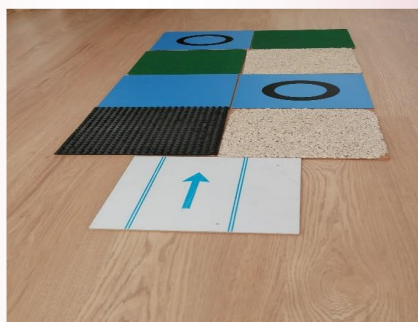
Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦППО-
МОНТАНА

VI. ГАЛЕРИЯ „ПОДКРЕПЯЩА СРЕДА“

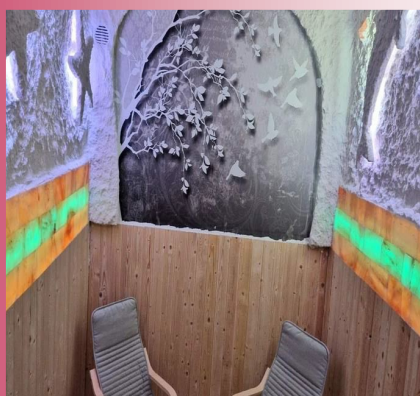
- водно легло.

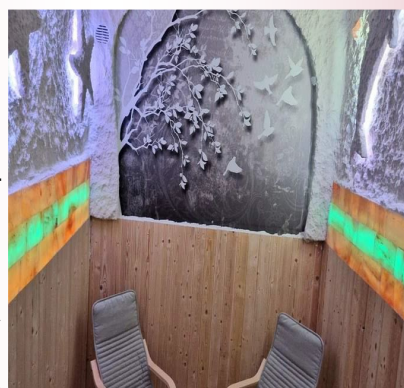
В кабинетите за двигателна активност се провеждат рехабилитационни сесии с 16 деца и ученици от Пловдив и областта.

3. Солна стая

Солната стая на РЦПППО – Пловдив е изградена по Национална програма „Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, модул 2 „Осигуряване на съвременна специализирана среда в специализирани обслужващи звена“, чрез модернизирани на материалната база за

предоставяне на подкрепа за личностно развитие на деца и ученици със специални образователни потребности“. Стаята е оборудвана със специализирани уреди и апаратура и е проектирана по специфичен дизайн, използвайки, подсветка, форми и материали, фокусиращи се върху мултисензорния подход и холистичното въздействие на комплексни дейности.

РЕСПО

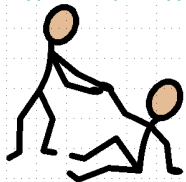

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

VI. ГАЛЕРИЯ „ПОДКРЕПЯЩА СРЕДА“

4. Зала по психомоторика

Помещението е с мека настилка, оборудвано е с модул по двигателна активност на две нива с преса за преминаване, пързалка, басейн с топки; меки модули, люлки, уреди за баланс, батут. Работата е с цел развитие на психомоторна координация, схема и образ на тялото, създаване на сигурно място, конструктивни и ролеви игрови компетентности.

РЕСПО

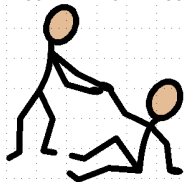

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦППО-
МОНТАНА

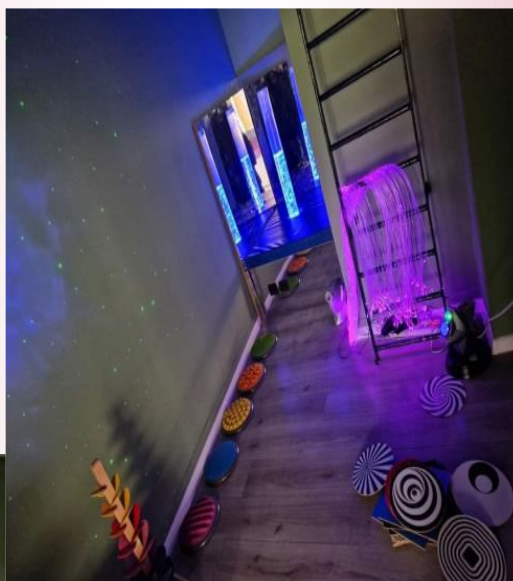

VI. ГАЛЕРИЯ „ПОДКРЕПЯЩА СРЕДА“

5. Сензорна зала

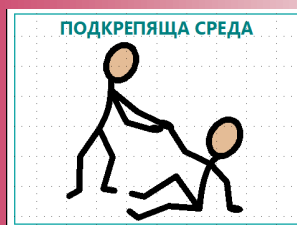
Оборудвана е с най-съвременни уреди, чрез които се извършва базисна стимулация за развитие качествата на различните възприятия – тактилни, зрителни, слухови, обонятелни. Въртящи топки, бълбукаща водна кула със сменящи цветове, звездно небе, прожектор с релаксиращи изображения /море, небе, флуидни фор-

ми/, светлини в различен цвят, тежко одеяло, водна кула, меки възглавнички, аромати, интерактивен стенов панел. В сензорната стая, посещавана под ръководството на психолога и ерготерапевта от РЦПППО – Пловдив, се осъществяват терапевтични интервенции.

В залите по психомоторика и сензорна интеграция се извършва психосоциална рехабилитация на 51 деца и ученици.

VI. ГАЛЕРИЯ „ПОДКРЕПЯЩА СРЕДА“

6. STEAM кабинет

Оборудван е с най-съвременна техника с фокус осигуряване на подкрепа и обучение на децата и учениците със специални образователни потребности в направленията – наука, технология, инженерство, изкуство и математика, като се акцентира на интердисциплинарния и приложен подход спрямо различните възрастови групи и потребности. Кабинетът разполага с 3Д принтер, интерактивен дисплей с инсталиран Mozabook, устройство за контрол с поглед и специализиран софтуер Communicator 5 за концептуално и езиково развитие, количествени представи и базова грамотност, софтуер за деца от аутистичния спектър; интерактивен звуков панел, интерактивен светлинен панел, сензорни тухлички; биофийдбек оборудване, включващо системата **Mini-Board** – система за тренинг на концентрация на вниманието, равновесие и невро-мускулна координация с интерактивни компютърни игри, управлявани от балансиращите движения на трениращия; **DAVID delight** – релакс-система. Биофийдбек сензорна система **Breathing** за тренинг на дишането и вокализацията на звукове, с интерактивни компютърни игри, управлявани единствено от продължителността на издишването.

РЕСПО

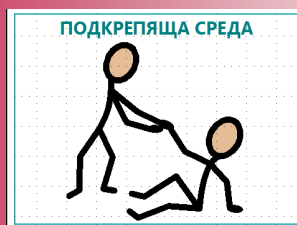

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦППО-
МОНТАНА

VI. ГАЛЕРИЯ „ПОДКРЕПЯЩА СРЕДА“

В кабинета се организират индивидуални и групови терапевтични сесии за 27 деца/ ученици на ресурсно подпомагане към РЦПППО – Пловдив, като се стимулира креативността и изследователския подход чрез технологиите, за да се интегрират знанията от различни области и чрез различни задачи.

7. Логопедичен кабинет

Кабинетът е оборудван с **Монтесори материали**, чрез които се обогатява сетивният опит на децата, усъвършенства се грубата и фина моторика, създава се алгоритъм на прости логически операции. В него корекционна дейност се осъществява с 16 деца и ученици от Пловдив и областта.

РЕСПО

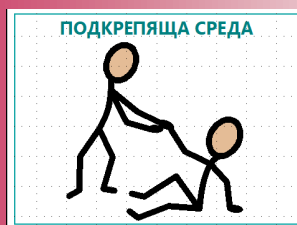

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

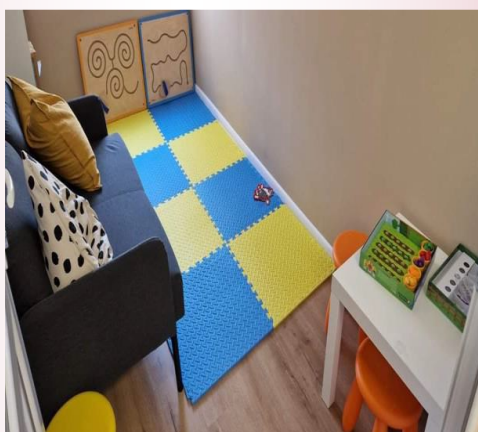

VI. ГАЛЕРИЯ „ПОДКРЕПЯЩА СРЕДА“

8. Кабинет „Ерготерпия“

Стимулира детското развитие в: глобалната моторика и сензорната обработка; фината моторика и развиването на умения; развитието на дейности; планиране, фокус върху изпълнение, преход между дейности и почивка; сензорна интеграция; самостоятелност. Кабинетът се посещава от 11 деца/ученици със СОП.

РЕСПО

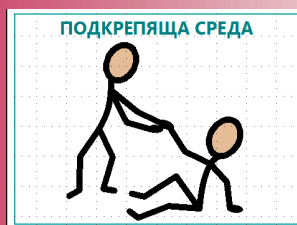

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

VI. ГАЛЕРИЯ „ПОДКРЕПЯЩА СРЕДА“

9. Кабинет на сензорните педагози

Оборудван е с Брайлов принтер, мултифункционално устройство (скенер, принтер и ксерокс), устройство за топъл печат, което създава релефни изображения върху хартия, Брайлова пишеща машина, подвързваща машина, необходими за адаптирането на Брайл на учебни помагала към учебниците за учениците, които са зрително затруднени. В кабинета сензорните педагози имат възможност да адаптират учебния материал за деца и ученици със сензорни нарушения, с оглед предоставяне на равен достъп и качествено образование според индивидуалните потребности. В кабинета се провежда и лятна работа за брайлово ограмотяване.

10. Спортен кабинет с подкаст

С оглед популяризиране на дейността на РЦПППО – Пловдив и промяна на нагласите към децата със специални образователни потребности се обособи стая, в която екип от млади ресурсни учители заснемат

интервюта и озвучават видеа, свързани със събития и

мероприятия на Регионален център. Оборудвано с камера, аудиосистема, микрофони и компютър.

Създадена е подходяща среда и интериор за обезпечаване на дейността на спортния отбор по хоккей на трева (трофеи, стикове, топки и друго спортно оборудване).

РЕСПО

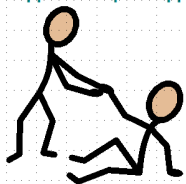

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

VI. ГАЛЕРИЯ „ПОДКРЕПЯЩА СРЕДА“

11. Арт ателие

Помещението е новооткрито и се използва за организиране и провеждане на творчески дейности със специалисти от РЦПППО – Пловдив и външни участници (занаятчии, художници и артисти). Кабинетът разполага със стена тип черна дъска за онагледяване на творческия процес и необходимите инструкции, за

брейнсторминг и стимулиране на работата в екип. Заедно с това пространство за арт занимания е обособен малък кабинет, в който се помещават материалите за ръчно творчество, а на стените се разполагат продуктите от творческата дейност на участниците с цел стимулиране на тяхната мотивация и увереност в постиженията. Арт ателието се посещава за творчески

занимания от 24 деца/ ученици от Пловдив и областта.

РЕСПО

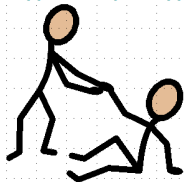

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

VI. ГАЛЕРИЯ „ПОДКРЕПЯЩА СРЕДА“

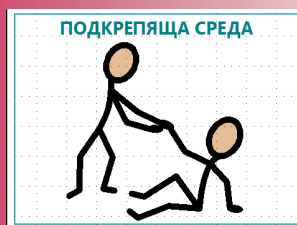

12. Кабинет „Занаяти“

Терапевтичното пространство има за цел да създаде атмосфера, в която децата със специални потребности да могат да се потопят в традиционните български занаяти и да развият своите компетентности и талант в различни творчески модули, които имат за цел да развият силните им страни и да им дадат възможност за усвояване на базови умения, в подкрепа на професионалното им развитие чрез достъпни дейности. Кабинетът е оборудван с тъка-

чен стан и материали за тъкане, като се предвижда включване и на други дейности, свързани с историческия бит на българина и ръчното изготвяне на предмети. Заниманията се провеждат със 7 участници.

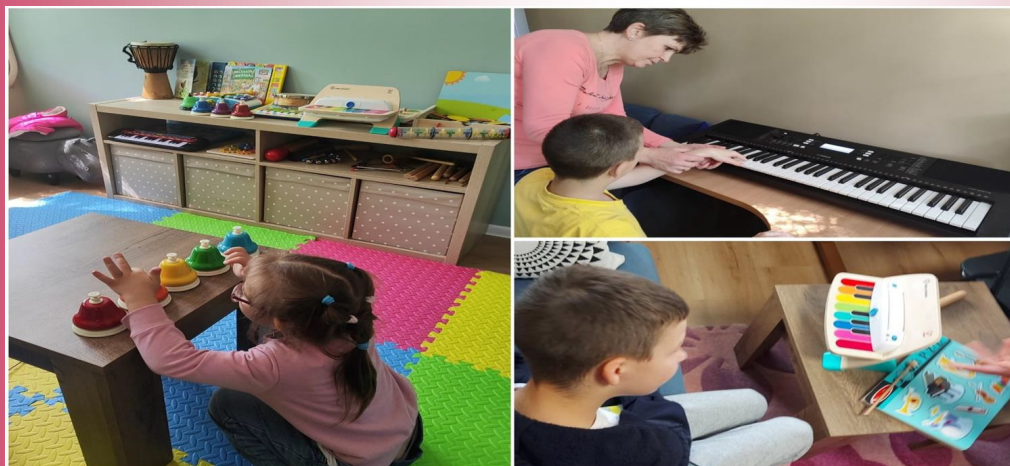

VI. ГАЛЕРИЯ „ПОДКРЕПЯЩА СРЕДА“

13 . Кабинет по Музикотерапия

В пространството за музикални занимания е създадена уютна обстановка и е оборудван с музикални инструменти и игри за звукоподражание и формиране на музикален слух. Закупен е и синтезатор „Ямаха“, който се използва както за възпроизвеждане на музикални

произведения от терапевта, така и за инструментални импровизации. Музикотерапия се провежда със 17 деца и ученици от Пловдив и областта.

14. Зала за обучения

Капацитет на пространството е 50/80 места. Разполага с мултимедия, бял екран и оборудван кът за кафе и чай.

РЕСПО

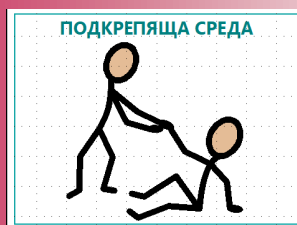

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦППО-
МОНТАНА

VI. ГАЛЕРИЯ „ПОДКРЕПЯЩА СРЕДА“

15. Кабинет на РЕПЛР.

Обособени са две самостоятелни зони за работа на отделните специалисти с ниска и висока мебел според възрастта на детето.

Терапевтичната дейност в Регионален център – Пловдив подпомага личностното развитие на децата и учениците на допълнителна подкрепа, като предоставя стимулираща среда, в която те имат възможност да развиват силните си страни. Всички терапевтични дейности се осъществяват от сертифицирани специалисти. Организацията на пространството позволява плавно преминаване от една дейност в друга, според потребностите на децата, като по този начин се акцентира върху цялостното развитие и холистичния подход.

ЕКИП РЦПППО—ПЛОВДИВ

РЕСПО

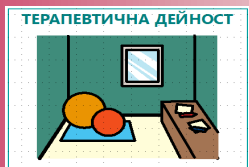

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

VII. ТЕРАПЕВТИЧНА ДЕЙНОСТ

ТЕРАПЕВТИЧНА ПРОГРАМА „АЗБУКА НА МОИТЕ ЧУВСТВА И ЕМОЦИИ“

Терапевтична програма „Азбука на моите чувства и емоции“ е предназначена да помогне на учениците със специални образователни потребности (СОП) да развият умения за разпознаване и управление на своите чувства и емоции.

Темата за социалното емоционално изучаване все повече набира скорост сред педагогическите специалисти. Най-общо казано, социално-емоционалното учене е процесът на развитие на социално-емоционални компетенции, т.е. нагласи, убеждения, умения и поведенчески модели, които ни помагат да вземаме правилни решения. Развиването на емоционална интелигентност в училище означава социално емоционално изучаване. Развиването на тези умения са важни за здравословното развитие на децата. Педагозите са тези, които биха могли да помогнат най-вече на ученици с ограничени ресурси, за които е трудно и дори невъзможно да се справят сами, поради най-различни фактори. Социално-емоционалните умения ще помогнат на тези ученици, които са подложени на външни стресори, да потърсят помощ, когато е нужно, да се научат да разпознават и управляват емоциите си и да се справят с предизвикателствата на средата, в която растат.

За да можем правилно да ги напътстваме и подкрепяме в този процес, ние трябва да знаем основните закономерности, методи и правила за емоционална компетентност. От нас зависи на какво можем да ги научим, за да им помогнем в изграждането на личностното им развитие. Промяната, разбира се няма да настъпи веднага, но самият път в изграждането на социализацията е една малка крачка към успех. Промяната настъпва, едва когато осъзнаем нуждата от тази промяна и се опитаме да променим себе си и отношението си към нея.

РЕСПО

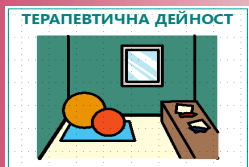

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

VII. ТЕРАПЕВТИЧНА ДЕЙНОСТ

Дейността на програмата е свързана с повишаване уменията на децата и учениците в областта на социално емоционалната компетентност. Дейностите включват работа в посока за:

1. Оценка на началното състояние:

- Началото на програмата трябва да включва индивидуална оценка на учениците, за да се определи тяхното текущо разбиране и умения в областта на чувствата и емоциите. Използване на анкети, интервюта и наблюдения.

2. Уроци за разпознаване на чувствата:

- Провеждане на уроци, посветени на разпознаване на различните чувства и емоции. Използване на картинки, ролеви игри и примери от ежедневни ситуации.

3. Уроци за изразяване на чувствата:

- Подкрепа на учениците да научат как да изразяват своите чувства по адекватен начин, включително използването на думи, изобразителни изкуства и писмено изразяване.

4. Уроци за управление на емоциите:

- Обучение на учениците в техники за управление на стреса и агресията, като дишане, релаксация и позитивно мислене.

5. Социални умения:

- интегриране на уроци за развитие на социални умения, като споделяне, слушане и решаване на конфликти, свързани с чувствата и емоциите.
- управляване на емоциите;
- създаване и поддържане на взаимоотношения както с връстниците си, така и с възрастните около себе си;
- разрешаване на междуличностни проблеми;
- взимане на ефективни решения, които са съобразени с етичните и морални принципи и др.

6. Приказкотерапия:

- Използване на терапевтични приказки и литературни произведения, чрез които учениците да откриват причините за своите емоционални състояния и да се научават на добродетели.

7. Групови сесии и споделяне на опит:

- Организиране на сесии, в които учениците да могат да споделят своя опит и да учат един от друг.

8. Използване на терапевтични инструменти:

- Включване на терапевтични инструменти като творческа терапия, игри и истории, които да подпомогнат процеса на разбиране и работа с емоции.

9. Насоки към родителите:

- Организиране на срещи с родителите с насоки как те могат да подкрепят домашната работа по развитие на емоционалната интелигентност на децата си.

РЕСПО

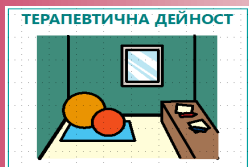

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

VII. ТЕРАПЕВТИЧНА ДЕЙНОСТ

През изминалата учебна 2023/2024 учебна година насочих своята работа за социално емоционалното изучаване както с ученици, така и с деца в предучилищна възраст, защото при тях е изключително важен период за създаване на тези умения.

Дейностите се реализираха на базата на механизми и методи от социално емоционалното изучаване, като ролеви игри, приказкотерапии, използване на набор от карти за споделяне и др.

На 29.03.2024 година в седмицата на търпението с децата от IV група "Пчеличка" на ДГ №1 „Снежанка“ - Лом проведохме тренинг за повишаване на емоционалната интелигентност.

Акцентите бяха:

- кои са основните емоции;
- съотношение: емоция-ситуация;
- как да ги разпознаваме;
- къде ги чувстваме в тялото си;
- как да реагираме на тях;

Направихме табло с четирите мисловни карти и табло на търпението, което да стимулира тяхното търпение и добри постъпки. На него залепихме пликотве с имената на всяко дете и един за отразяване на детето с най-много добри дела.

Всяка седмица, децата ще получават точки за всяка положителна постъпка и в края се номинира детето с най-много точки. Това е една стратегия за мотивация, проява на търпение и толерантност между децата.

Децата показаха високи социални умения и активност в изпълнение на задачите. Бяха възнаградени с грамота за активност и отлични знания в областта на емоционалната компетентност.

Освен образователните способности и академични знания е важно да научим децата на толерантност и да им помогнем да се изградят като едни по-силни личности. Социално емоционалната компетентност е от изключително и решаващо значение за подобряването на качеството им на живот.

ИЗТОЧНИЦИ:

<https://prepodavame.bg/sotsialno-emotsionalno-uchene-kakvo-e-tova/>
<https://prepodavame.bg/emotsionalna-inteligenstnost/>

Елеонора Планинец
психолог в РЦПППО - Монтана

РЕСПО

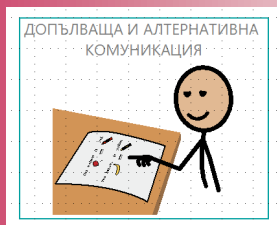

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

VIII. СТРАНИЦА ЗА ДОПЪЛВАЩА И АЛТЕРНАТИВНА КОМУНИКАЦИЯ

РЕГИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЯ ЗА ДОПЪЛВАЩА И АЛТЕРНАТИВНА КОМУНИКАЦИЯ

На 18.06.2024г. РЦПППО - Монтана проведе заключителна Областна практическа конференция за допълваща и алтернативна комуникация по проект „Глас за всяко дете“, реализиран в партньорство с УНИЦЕФ - България. Гости на събитието бяха г-н Орлин Орлинов – старши експерт по приобщаващо образование към РУО - Монтана, директори, педагогически специалисти от детски градини и училища, родители. Официално конференцията откри г-жа Диана Божинова – директор на РЦПППО - Монтана. В първата част на конференцията г-жа Теодора Калафатова - фасилитатор по проект „Глас за всяко дете“

ция при деца със СОП. Педагогически специалисти от областта споделиха своя опит от прилагането на нискотехнологични и високотехнологични средства за ДАК при ученици със СОП. Във втората практическа част на конференцията бяха представени възможностите за изработване на комуникационни табла с приложението Sboard и софтуер Communicator 5.

Автор: Теодора Калафатова
логопед в РЦПППО—Монтана

РЕСПО

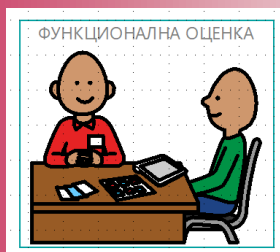
представи реализираните от проекта дейности, запозна аудиторията със същността на допълващата и алтернативна комуникация, различните видове нискотехнологични и високотехнологични средства за ДАК, начините и методите за въвеждане на допълваща и алтернативна комуника-

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

IX. СТРАНИЦА ЗА ФУНКЦИОНАЛНА ОЦЕНКА /ICF/

ВЪВЕЖДАНЕ НА ФУНКЦИОНАЛНА ОЦЕНКА – ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ПЕРСПЕКТИВИ

На границата между усложненото административно ежедневие на съвременния български учител и устрема за ефективна експертиза на потребностите път в нашата образователна система си проправя нов модел на оценяване на индивидуалните потребности. Той се базира на наличните възможности и се стреми да представи това, което детето може да прави с акцент върху уменията, а не върху дефицити и съпътстващи диагнози.

От настоящата учебна година в българската образователна система беше въведен функционален модел на оценка на образователните потребности на основата на ICF /„International Classification of Functioning, Disability and Health/ или на Международна класификация на функционирането, уврежданията и здравето (МКФУЗ)“.

Функционалното оценяване е процес на събиране на информация за необходимостта от ефикасна допълнителна подкрепа, с което се превръща в средство за осигуряване и повишаване самостоятелността на детето. (R. O'Nie & coll, 2008)

“Приобщаващото образование в България очерта перспектива за осигуряване на подкрепа за личностно развитие на деца и ученици в рамките на тяхното обучение. Децата и учениците със специални образователни потребности и/или хронични заболявания са тези, за които е предвидена възможността за получаване на допълнителна подкрепа за личностно развитие и ресурсно подпомагане. Входят към тази подкрепа и нейното развитие в голямата си част зависи от индивидуалната функционална оценка на потребностите. В Наредбата за приобщаващо образование е посочено, че тази функционална оценка се основава на Международната класификация на функционирането, уврежданията и здравето (МКФУЗ) на Световната здравна организация във вариант за деца и юноши (ICF-CY).” (Насоки...2023)

Учителите от образователни институции в област Монтана получиха методическа подкрепа в процеса на въвеждане на функционалната оценка на индивидуалните потребности от педагогически специалисти от РЦПППО – Монтана, сертифицирани обучители на МОН по прилагането на ICF – CY, които проведеха различни форми на квалификация във връзка с въвеждането на инструментариума за оценка.

За учебната 2023/2024 година бяха проведени, както следва:

- 26.09.2023г. Информационен уебинар на тема: „Функционална оценка на индивидуалните потребности“ – 120 участници;
- 10.10.2023г. обучителен практикум "Инструментариум за прилагане на функционално оценяване на основата на ICF-CY" – 25 участници;
- 23.10.2023г. Информационна работна среща с директори на детски градини, организирана съвместно от РУО – Монтана и РЦПППО – Монтана – 24 участници;
- 10.10.2023г. Обучителен практикум "Инструментариум за прилагане на функционално оценяване на основата на ICF-CY" – община Монтана – 25 участници

РЕСПО

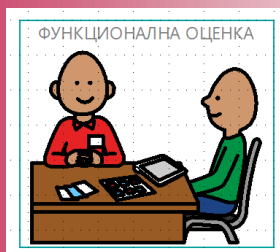

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

IX. СТРАНИЦА ЗА ФУНКЦИОНАЛНА ОЦЕНКА /ICF/

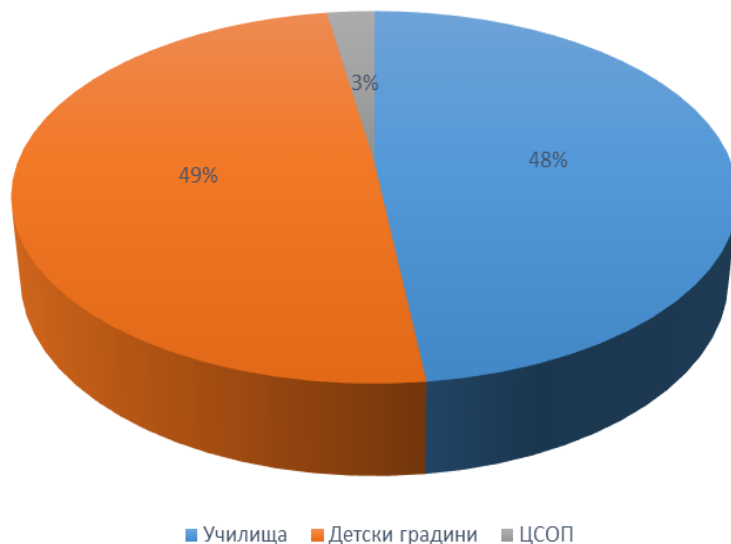
- 12.12.2023г. Обучителен практикум "Инструментариум за прилагане на функционално оценяване на основата на ICF-CY" – общини Лом, Брусарци, Медковец, Вълчедръм – 24 участници
- 16.01.2024г. Обучителен практикум "Инструментариум за прилагане на функционално оценяване на основата на ICF-CY" общини Берковица, Вършец – 17 участници
- Телефонни консултации;
- Методическа подкрепа, реализирана на място в образователни институции и онлайн посредством платформи и приложения.

В края на учебната година по инициатива на РУО – Монтана и РЦПППО – Монтана беше проведено анкетно проучване във връзка с обзор и анализ на дейности, свързани с въвеждането на функционална оценка на потребностите на основата на Международна класификация на функционирането, уврежданията и здравето /МКФУЗ// ICF-CY/ през учебната 2023/2024 година в област Монтана. В него се включиха 79 образователни институции от област Монтана.

Анализ на анкетното проучване за нагласите по отношение реализирането и прилагането на функционалното оценяване за област Монтана

№	Учебни заведения	Брой учебни заведения
1	Детски градини	39
2	Училища	38
3	ЦСОП	2

Съотношение на образователни институции

РЕСПО

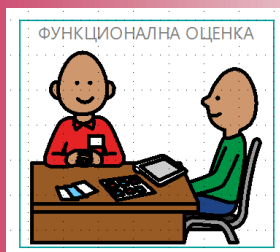

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл:

РЦПППО-
МОНТАНА

IX. СТРАНИЦА ЗА ФУНКЦИОНАЛНА ОЦЕНКА /ICF/

Предизвикателства в хода на попълване на кратката карта за функционална оценка

Преобладаващ дял сред анкетираните не споделя за трудности и предизвикателства при разработването на кратката карта за функционална оценка. Тя е предпочитан инструментариум при извършването на функционална оценка.

Предизвикателства при попълването на пълните карти за функционална оценка според проведеното анкетно проучване

Преобладаващ дял сред анкетираните няма трудности при попълване на пълните карти – 39%. Въздържат се от отговор – 36 %.

Сред споделените предизвикателства при попълване на пълната карта за функционална оценка са:

- медицински данни за ученика, които трябва да се попълнят;
- голям обем, който изисква доста технологично време;
- необходимост от корекция на зададените въпроси;
- описанието на сензорни функции; невромускулно-скелетни и двигателни функции - като цяло краткия списък на функциите на организма.
- информация от родител за дейностите на детето в къщи - често се изкривява информацията.

Смятате ли, че въведения инструментариум за функционално оценяване /кратка карта, пълна карта, план за подкрепа/ се нуждаят от корекции и промяна?

Мнението на анкетираните относно корекции в инструментариума за функционална оценка е насочено към премахване на медицинската част и намаляване на обема на картата. Налице са и предложения за диференциране на картите спрямо потребностите на деца и ученици със СОП в общообразователна среда и в Центрове за специална образователна подкрепа, както и цялостно отричане на необходимостта от дългата карта в единици отговори.

Бяха ли полезни за Вас организирани от сертифицирани обучители на РЦПППО – Монтана информационен семинар и обучителни практикуми по общини за въвеждането на инструментариум за функционална оценка?

Преобладаващ е дялът на педагогическите специалисти, които са удовлетворени от проведените семинари и обучителни практикуми – 72 %. 7 % не откриват полза в проведените форми на педагогическа подкрепа. 21 % не са взели участие в реализираните формати.

Имате ли необходимост от допълнителна квалификация и методическа подкрепа за следващата учебна година във връзка с извършването на функционална оценка на основата на ICF-CY?

Преобладаващ дял от анкетираните нямат необходимост от допълнителна квалификация и методическа подкрепа през следващата учебна година относно извършването на функционални оценки – 75 %,

РЕСПО

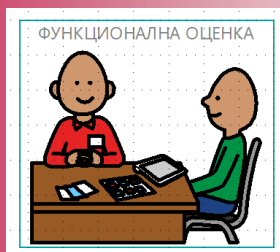

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

IX. СТРАНИЦА ЗА ФУНКЦИОНАЛНА ОЦЕНКА /ICF/

което е добра обратна връзка за екипа на РЦПППО – Монтана, реализирал методическата подкрепа при въвеждането на функционалния модел на оценяване на потребностите на основата на ICF – СУ. Сред анкетираните 22 % имат потребност от допълнителна методическа подкрепа, а 3 % са отговорили условно при възникнала необходимост.

Ако на предходния въпрос сте отговорили с ДА, моля посочете в каква посока и направление имате нужда от подкрепа
Като тематични ядра за доусъвършенстване педагогическите специалисти обособяват:

- Разработване на планове за подкрепа;
 - Попълване на пълната карта.
- Споделят необходимост от методическа подкрепа на ЕПЛР по места и участие в обучителни практикуми.

Какъв формат на оказване на методическа подкрепа по теми, свързани с функционалното оценяване предпочитате?

Сред предпочитаните формати на методическа подкрепа са:

- Уебинар – дистанционна форма – 34%;
- Методическа подкрепа на ЕПЛР по места – 21 %
- Обучителен курс 16 ч. /с присъждане на 1 квалификационен кредит/ - 16 %
- Обучителен практикум – 11 %

След обзор на дейностите, свързани с въвеждането на функционална оценка в нашата област, сондиране на мнения и запознаване с коментари по темата сред педагогическите специалисти, обобщаваме, че предизвикателства не липсват, налична е необходимост от повишаване на мотивацията за прилагане на функционалното оценяване на базата на МКФУЗ, всеобщо е мнението за някои промени в структурата и съдържанието на въведения инструментариум. На преден план извеждаме не малкото положителни коментари и приемането на новата форма за оценяване като ефективна и предпочитана. Продължаваме да прокарваме пътеки, там където е необходимо и да строим мостове, там където има потребност новостите да обединяват и да водят към едно по-добро утре за децата със специални образователни потребности.

ИЗТОЧНИЦИ:

Насоки за прилагане на Картата за функционална оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности и с хронични заболявания
Международна класификация на функционирането, уврежданията и здравето

O `Niel, R. & coll. (2008). Évaluation fonctionnelle et développement de programmes d'assistance pour les comportements problématiques. DeBoeck

**Автор: Виолета Цветанова –
старши ресурсен учител в РЦПППО - Монтана**

РЕСПО

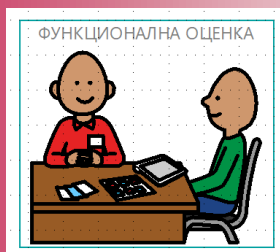

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

IX. СТРАНИЦА ЗА ФУНКЦИОНАЛНА ОЦЕНКА /ICF/

КОНФЕРЕНЦИЯ „НАСОКИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА КАРТА ЗА ФУНКЦИОНАЛНА ОЦЕНКА НА ИНДИВИДУАЛНИТЕ ПОТРЕБНОСТИ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ И С ХРОНИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ“

Международната класификация за функционирането на човека, уврежданията и здравето на деца и юноши / ICF-CY/, която се провежда през месец ноември 2023г. в Международен конгресен център – ICCV в град Бургас.

Събитието е съвместно организирано от Регионален център

Специалистите от РЦПППО - обл. Монтана – Антон Цифудин, Янита Сейкова и Ива Кирилова, взеха участие в Национална конференция на тема: „Насоки за прилагане на картата за функционална оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности и с хронични заболявания“ във връзка с прилагането на

за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – София-град и Факултет по науки за образованието и изкуствата - СУ "Св. Климент Охридски". Основна посока беше дадена от г-жа Грета Ганчева, директор на дирекция "Приобщаващо образование" в МОН. Българският модел на функционално оценяване не само работи, но и отваря хоризонти за цялостна трансформация на подкрепата за личностно развитие в предучилищното и училищно образование. Участници и представители на всички регионални центрове споделиха опит по посока внедряване на функционалната оценка по места.

**Автор: Антон Цифудин—
психолог в РЦПППО - Монтана**

РЕСПО

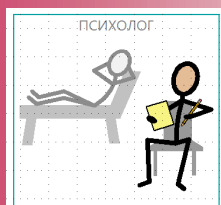

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

Х. СТРАНИЦА НА ПСИХОЛОГА

ПРОЦЕСЪТ НА РАЗБИРАНЕ „ДЕТЕ В РИСК“ В УСЛОВИЯТА НА ДЕТСКАТА ГРАДИНА

Настоящата публикация има за цел да отрази реалистичните отношения и взаимоотношения към детето в риск, особено що се касае до това, че то е първото случващо се в условията на детската градина. Очертавайки реакциите и поведенческите аберации към новослучващото се, по принцип се надяваме голяма част от участниците в процеса на съзряване на децата да бъдат по – подготвени, а от там и реакциите на възрастните носители на социален опит, били те учители в детски градини или специалисти от обслужващи звена, по-консистентни.

В периода на развитие на обществото ни през последните години по посока приобщаващо образование на педагогическите специалисти им се налага все по-често или постоянно да се сблъскват с нови за тяхната практика ситуации. През годините това бяха деца със специални образователни потребности и различните им индивидуални специфики, а в следствие вече и децата в риск или децата с дарби. Иновативният характер на приобщаващата философия се оказва предпоставка и провокатор за разчупване на дългогодишния стереотип, за това как и по какъв начин да се индивидуализират взаимодействията към конкретното дете съобразно различните нива на динамично развитие.

В конкретния случай появата на едно новослучващо се явление, каквото е детето в риск в детската градина, с неговите поведенчески най-вече особености изисква и налага преориентиране и реструктуриране на цялостната първо индивидуална, а от там и социална същност на отделния специалист или група специалисти.

В настоящата публикация ще наблегнем най-вече на преживяванията на отделния индивид или група, а не на конкретните характеристики на детето в риск, за което има множество публикации по темата най-структурираната, от които към момента е предоставената от Министерство на образованието и науката „Инструмент за идентифициране и маркери на риск при деца и ученици и определяне на възможности за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици в риск и насоки за прилагането на инструмента“ . Ще се акцентира и върху социално случващото се в съответствие с изискванията през призмата на формиране и първоначално интернализиране.

Допускайки, че сме в началото на „новото време“/Кръстев, 2020/, нуждаещо се от „нов тип мислене, от нова интелигентност и разбиране“/Кръстев, 2020/, само по себе си е предпоставка за разчупване на стереотипа първо на личностно ниво, а от там и като отношение и взаимодействие със заобикалящия свят. Особеното към момента е, че се наблюдава тенденция, афишираща разчупването на социалния стереотип на възприемане на реалността, а индивидуалният остава някак си манифестиран или завоалиран.

РЕСПО

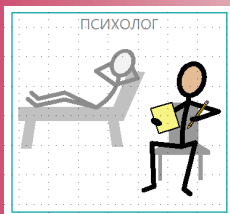

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

Х. СТРАНИЦА НА ПСИХОЛОГА

При появата на каквото и било събитие, пряко отнасящо се до отделния индивид, реакцията обикновено в първия момент е отрицание, последвано от доминиращата роля на емоциите с един относително силен заряд подобен на афекта и провокиран от мисълта за бързото разрешаване на дадената ситуация.

Отделните специалисти, имащи познание в тази сфера, знаят, че това е нормалпсихологична реакция на защита към определено явление, категоризирано от личността като заплаха за собственото съществуване. Иначе казано, новата ситуация винаги или в по-голяма част от случаите винаги е била и най-вероятно винаги ще бъде последвана или съпътствана от защитен механизъм със силен емоционален заряд. Заряд, който обикновено изисква и налага определена насоченост на изява след определен индивидуален период на акумулиране. Обикновено обект на тази енергия са най-близките до пряко засегнатите страни, които поемат предадената им енергия и съответно я препредават, там където конкретната личност предполага, че тя ще бъде обработена релевантно. Фактически се реализира едно търсещо помощ поведение. Този процес на препредаване обаче изисква и е предопределен от времеви диапазон, който много често не е адекватен по отношение на всички пряко и косвено засегнати участници в процеса. Губи се ценно време, в което детето в риск може и трябва да бъде адекватно насочено към усвояване на просоциално ориентирани поведенчески модели, обикновено установявани и парадирани от възрастните носители на социален опит.

Канализирането на емоции от един на друг социално присъстващ индивид в последствие придобива изискващ характер и ангажира по-широк кръг от специалисти или участници от различни нива от социалната йерархия. Тази широкодостъпност води до снижаване на първоначалните емоции, структурира подхода и ориентира съдържанието по посока на първоначално провокиралия/те ситуацията.

През всичкото това време страните в процеса на приемане и приобщаване реализират далеч адекватни действия по посока просоциалната ориентация на подрастващата личност, която по своята същност е с неосъзнат характер. Достигаме до момента, в който всички са просоциално релевантно ориентирани. Момент, в който страничният наблюдател, ако може да се нарече в случая някой, осъзнава, че целият този период /в много случаи прекалено дълъг/ на препредаване на информация и реализирано поведение, на препредаване на емоции и внедрени усилия в този процес са почти безпредметни, но само що се отнася до обекта на дейността, а не по посока снижаване на емоционалния заряд.

РЕСПО

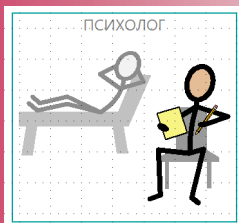

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

Х. СТРАНИЦА НА ПСИХОЛОГА

Всичките тези случващи се неща, вероятно не биха съществували при наличието на канализираност вътре в образователната институция по посока адекватни действия към децата в риск и поведенчески особености. Имайки предвид особения характер на съществуването на отделното дете в случая, участието на професионалната подкрепа на социалната услуга позволява достигане нивото на една сложна консистентност с междуйнституционален характер. За съжаление все още детето в риск остава „почти напълно в системата на закрила на детето и в частност на социалните услуги на общността“/Дамянов, 2022/. Повече от необходимо е процедурите да бъдат адекватизирани и пресъздадени в процес, овладял междусекторното сътрудничество и взаимодействие.

*Антон Цифудин –
психолог в РЦПППО-Монтана*

Използвана литература:

1. Дамянов, К /2022/. Социално – Педагогическа подкрепа и превенция на отпадането от училищно образование. София, Университетско издателство
2. Кръстев, А /20220/. Приобщаваща интелигентност.
3. Министерство на образованието и науката /2023/. Инструмент за идентифициране и маркери на риск при деца и ученици и определяне на възможности за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици в риск и насоки за прилагането на инструмента. София

Снимки:

1. <https://www.dunavmost.com/novini/na-kogo-da-se-obadim-pri-samnenie-za-detsa-v-risk>
2. <https://news.bg/society/s-redovni-mesechni-dareniya-garantirat-ezhednevna-grizha-za-detsa-v-risk.html>

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

XI. СТРАНИЦА НА ЛОГОПЕДА

ЕКРАНИТЕ И ДЕЦАТА

Ние прекарваме голяма част от ежедневието си, вперили поглед в екрана на телефона, лаптопа, компютъра или таблета. За много от нас е изключително трудно да си представим живота без тях. Търсим непрекъснато всякакъв вид информация, проверяваме прогнозата за времето, гледаме любими предавания, филми, слушаме музика, пазаруваме, поръчваме храна, извършваме различни банкови транзакции и просто сме изцяло зависими от дигитализацията и технологиите. И тъй като те са станали неизменна част от нашия живот, то те се превръщат и част от живота на децата ни.

Една често срещана гледка е деца на две-три годишна възраст да са с телефон пред тях в магазина, в ресторанта, в колата, в парка. Те са тихи, почти невидими, а и не пречат на никого. Просто възрастните могат да се занимават с каквото си поискат (да говорят по телефона, да гледат филм или друго предаване, да домакинстват и т.н.). Децата обикновено казват няколко думи на английски език и с това се изчерпват уменията им за говорене. Ако някой се опита да им вземе устройството, ще последва сериозна и шумна разправа, съчетана с много сълзи, крясъци и тръшкания.

Това са така наречените „екранни деца“ или „телевизионни деца“. Този тип деца биват излагани на екранно въздействие от най – ранна детска възраст - още от кърмаческа възраст. Родителите често споделят, че поставят детето си пред екрана и му пускат „образователни видеа“, като искат да се възползват от този сензитивен период от детското развитие, за да научи добре чужд език.

Как се развива детският мозък?

Развитието на детския мозък започва от:

- **ембрионално развитие** – скоро след зачеването започва да функционира и да контролира дейностите на тялото. Успоредно с това се развиват и сетивните системи, които отговарят за адекватния отговор на тялото спрямо стимулите от външната среда.
- **след раждането** - възприема стимулите от средата и постепенно изгражда адекватни реакции спрямо тях. Веднага след раждането обонянието, слухът и усещането за допир са най-силно развитите сетива. На тях разчита детето за да се ориентира и адаптира към новата за него среда.
- **петмесечна възраст** – зрението става водещо сетиво. Това, което вижда, е много по-силно въздействащо от всичко, което му казвате.
- **шестмесечна възраст** - децата вече могат да седят самостоятелно и това отваря вратите на един цял нов свят пред тях. Желанието им да разгледат отблизо и да докоснат предметите около тях стимулира както физическото развитие, така и психиката им.
- **една година** - придвижва се самостоятелно, казва няколко думи, сетивните системи са интегрирани и работят в синхрон, навлиза в периода на самостоятелното опознаване на света, но неговият мозък

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

XI. СТРАНИЦА НА ЛОГОПЕДА

все още не е достигнал пълното си развитие.

Какво представлява екранната зависимост?

Честото поставяне мозъка на стимулацията чрез екрани, за сметка на участието в живия живот и общуването с другите на живо, е функционално нарушение, което води до спектър от симптоми и дефицити както телесни, така и емоционални, интелектуални и личностни.

До какво води екранната зависимост:

- Мозъкът на дете с екранна зависимост изостава в развитието си с няколко години;
- Мозъкът на дете с екранна зависимост е "спящ" или "полуспящ" в будно състояние, съответно затруднени са будните процеси;
- Автономната нервна система е ригидна и неадаптивна;
- Депресивност и скрита депресия;
- Епилепсия и скрита епилепсия;
- Псевдоаутизъм, хиперактивност, дефицит на вниманието;
- Трета степен на нервно-психично напрежение /състояние подобно на бърнаут/;
- Децата с екранна зависимост не са способни да разтоварват напрежението бързо и ефективно;
- Наблюдава се поведение на зависимост - при спиране /отнемане/ на екрана, детето проявява неадекватна реакция - емоционално, вербално или физически агресира или се самоизолира (вкл. самонаранява);
- Наблюдава се комплекс от съпътстващи психофизиологични симптоми, симптоматика от психотичния спектър и неврологични нарушения.

Симптоми при екранната зависимост:

- **свързани със съня** - трудно заспиване; нощно събуждане с плач/раздразнение; нощно събуждане с желание за храна; кошмари и говорене насън; скърцане и тракане със зъби; сомнамбулизъм; нощно напикаване;
- **свързани с храненето** - еднотипно хранене

(силно предпочитание към една или няколко храни); избягване на течни храни /или плодове и зеленчуци; липса на хранителен режим; зависимост към сладки храни;

- **перисталтика** – коремна болка; запек; разстройство; гадене/повръщане/киселини; подуване на корема;

- **сензомоторика** - главоболие; болки в очите – мигане, „кокорене“; болки в гърба/врата/кръста; бледост; лицеви тикове; неволеви движения на тялото;

- **поведенчески** - импулсивност; хиперактивност; раздразнителност; агресивност; автоагресия – самонараняване, агресивност, раздразнителност при отнемане или спиране на екрана; промяна на настроението; видимо успокоение и добро настроение пред екрана; лесна уморяемост; нежелание за учене; прекарва свободното си време пред екрани; слаб интерес към дейности като игра, живо общуване с връстници;

РЕСПО

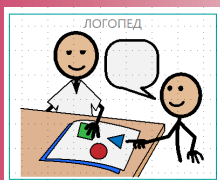

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

XI. СТРАНИЦА НА ЛОГОПЕДА

- **дефицити на развитието** - скованост на движенията; недобро равновесие; халтава походка; непохватност; избягване игри с топка; късно проговаряне; дефицит на внимание; влошена концентрация; стереотипно поведение/ритуали; липса на комуникативност; вживяване във виртуалния свят (постижения в определена игра); наличие на виртуални приятели в социалните мрежи; затвореност/притеснителност; самоизолация; ниско самочувствие в реална среда; ниска самооценка; отчужденост; неосъзнаване на правила за поведение; свръхпривързаност към някаква вещ; неадекватно емоционално и езиково поведение.

За да се овладее речта е нужно друго човешко същество, а не екран.

Признаци, че детето има екранна зависимост:

- То не може да контролира използването на екрани.
- Не изпитва интерес към други дейности и бързо се отегчава от тях.
- Пристрастеността към устройства пречи на общуването му с другите.
- В семейството възникват сериозни проблеми поради използването на устройства от детето.

Детето лъже, за да може колкото се може повече да бъде пред екрана.

Последствия от екранната зависимост

- блокира се естественото развитие на децата;
- не могат да се концентрират върху друга дейност и нямат интерес към придобиването на нови навици;
- научаването на нова информация;
- стават хиперактивни;
- стават разсеяни;
- не могат да развият въображението си правилно.

Препоръки към родителите

Ранно предотвратяване и профилактика на екранната зависимост

Без телевизор в стаята - В стаята, в която пребивават деца, не трябва да има работещ телевизор. Така се поставят основите на екранната зависимост. Ако ви е трудно да спрете изведнъж използването на устройства, то опитайте бавното им ограничаване. Това ще бъде едно добро начало.

Ранно запознаване с четенето - Първия етап от запознаването на децата с книгите е разглеждането на книжки с картинки. То изисква инициатива, активност, интелектуални усилия. Това прави заниманието четене увлекателно. Преди детето да се научи да чете, хубаво е книгите да се четат от родителите. Това, че чува гласа на мама или тати и да усеща тяхната близост е допълнително общуване с родителите. Така малкият човек осъзнава, че е важен за тях, има тяхната защита и подкрепа.

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

XI. СТРАНИЦА НА ЛОГОПЕДА

Повече време сред природата - Чрез общуването с природата, изучаването на различните дървета, цветя, песните на птиците, ромоленето на ручейките, може да се избегне екранната зависимост. За да се научи детето да се радва на природата, някой трябва да го научи на това.

Насърчаване на детето да се развива - Необходимо е непрекъснато да се стимулира стремежа към непрекъснато развитие и усъвършенстване у детето. Използвайте този момент, за да му предлагате повече *игри и занимания с връстниците му*. Така ще се подобрят социалните му умения и развиването на съпричастност и умения за обща игра. Те ще му бъдат от голяма полза при адаптацията към дейностите в детската градина.

!!! Включете се заедно с детето в групови занимания като музика, театър, рисуване и семейни игри. Всяко дете има нужда от съвместно внимание и ефективно прекарване на времето със семейството, а и няма да може да използва устройства по същото време.

ВЗЕМЕТЕ ОТ ДЕТЕТО ТЕЛЕФОНА,
това не е играчка за деца,
освен, че не помага, той му пречи,
нима не осъзнавате това?!
Пренася го в някаква реалност,
която е от нашата различна,
създава му представи илюзорни,
пазете си дечицата обичани!
Играйте с детето вън, във парка,
книжки му четете, говорете,
пейте песни, приказки разказвайте,
аз ви моля – време не губете!
Детето ви от вас ще се научи,
да говори, да се забавлява,
телефона само ще попречи,
телефона знания не дава!
Вземете от детето телефона,
дори да ви се сърди, да крещи.....
Не се предавайте, вземете телефона,
след време, то ще ви благодари!

Росица Григорова

РЕСПО

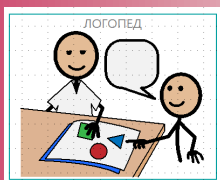

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

XI. СТРАНИЦА НА ЛОГОПЕДА

Полезна информация

Потърсете помощ!!!

Център по приложни невронауки Везенков - 0897 70 00 53;

info@vezenkov.com

Терапевтичен център „Жива“ - 0877 677 834; seo@centrejiva.com

Източници:

<https://centrejiva.com/>

<https://logopedia.bg>

<https://vezenkov.com/page/ekranni-deca>

www.logopedika.eu

<https://centrejiva.com/>

<https://dariknews.bg/novini/liubopitno/>

Снимки:

<https://zdrave.to/semeystvo/donika-borimeckova-vredno-e-za-decata-do-2-godini-da-stoyat-pred-ekrani>

<https://psychology.framar.bg>

<https://jelliana.blog.bg/technology/2023/06/03/attention.1870515>

<https://sigridov.bg/cheteneto-ot-hartien-nositel-podobryava-fokusa-pri-malkite-detsa/>

РЕСПО

Автор: Янита Сейкова—логопед в РЦПППО Монтана

Регионално електронно списание за приобщаващо образование

Е-СПИСАНИЕ

РЕСПО

МОНТАНА

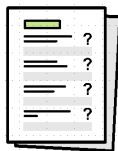
Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование-гр.Монтана

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

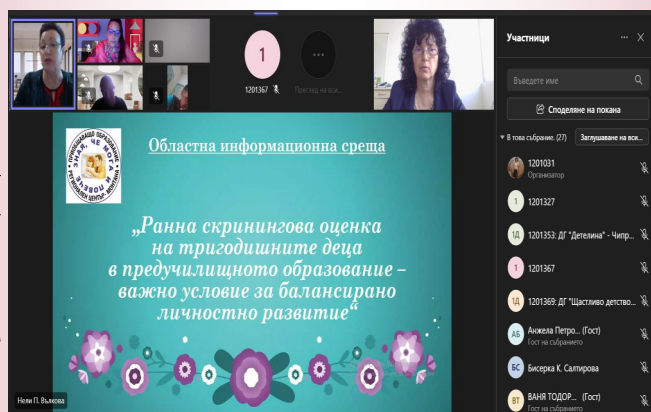
РЦПППО-
МОНТАНА

XII. СКРИНИНГОВО ОЦЕНЯВАНЕ НА ТРИ ГОДИШНИТЕ ДЕЦА

ОБЛАСТНА ИНФОРМАЦИОННА СРЕЩА - „РАННА СКРИНИНГОВА ОЦЕНКА НА ТРИГОДИШНИТЕ ДЕЦА В ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ – ВАЖНО УСЛОВИЕ ЗА БАЛАНСИРАНО ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ“

На 18.04.2024 г. Регионален център – Монтана организира и проведе областна информационна среща на тема „Ранна скринингова оценка на тригодишните деца в предучилищното образование – важно условие за балансирано личностно развитие“, предназначена за директори, детски учители, ресурсни учители, логопеди, психолози, работещи в детските градини в област Монтана. В срещата взеха участие и представители от РУО – Монтана – г-жа Персияна Петкова – старши експерт по предучилищно образование и Орлин Орлинов – старши експерт по приобщаващо образование.

Събитието бе реализирано чрез Платформа Microsoft Teams и бе открито от г-жа Диана Божинова – директор на РЦПППО – Монтана. Лектори бяха Нели Вълкова и Бисерка Костадинова – сертифицирани обучители от състава на РЕПЛР към РЦПППО - Монтана, които запознаха аудиторията с нормативната рамка и

теоретичната обосновка на ранното оценяване. Разгледаха условията и изискванията за професионално провеждане на скрининг теста при тригодишните деца. Представиха инструментариума и етапите на организация на скрининговото оценяване в детската градина. Срещата завърши с дискусия, в която бяха разисквани въпроси и възникнали затруднения в хода на скрининговата оценка.

- Установяване броя на децата във възрастов интервал от 3 год. до 3 год. и 6 месеца, които са записани и посещават 1 група на детската градина през съответната учебна година, подготвени на ранна скринингова оценка.
- На първата организирана **родителска среща** семействата се запознават напълно със съдържанието на скрининг теста – цели, съдържание, процедура и условия, в които ще се проведе, очаквания и **резултати** – подготвяне на индивидуалния подход към детето, по-добър стимулираща среда за неговото развитие.
- Получаване на **информирано съгласие** от родителите на тези деца за извършване на скрининг теста.
- Получаване на **Въпросник за родители**. Ако родителите са неграмотни – интервю за попълване на въпросника.
- Получаване на **Въпросник за учители**, от двамата учители в групата по отделен и независим начин от друг.
- Изготвяне на **график** за провеждане на скрининг теста, като най-напред се включват децата, които са в края на възрастовия период.
- Провеждане на скрининг теста в **индивидуална сесия** за всяко дете – в рамките на 15 – 20 минути.
- Обработка, анализ и интерпретиране на резултатите от скрининг изследването.
- **Индивидуална родителска среща** за запознаване на родителите с резултатите от скрининг теста на неговото дете – всички страни, затруднения, планиране на **следващи** дейности в семейството. В ДГ – планиране и организиране на обща, **информационна** подкрепа при необходимост.

Организация на скрининговото оценяване в детската градина

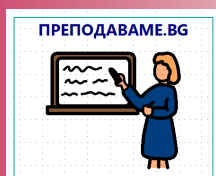
• Етапи на работа

нинговата оценка.

От следващата учебна 2024/2025 година ще стартират сертификационни обучения за прилагане на скрининговата оценка при тригодишните деца, с присъждане на 1 квалификационен кредит -16 учебни часа, за педагогически специалисти, работещи в детските градини. Обучителна организация ще бъде РЦПППО – Монтана, съобразно разработената програма за квалификационна дейност на институцията. Регионалният център ще оказва методическа подкрепа и супервизия на педагогическите специалисти при оценяването на тригодишните деца.

**Автор: Нели Вълкова—
рехабилитатор на слуха и говора
в РЦПППО - Монтана**

ХІІІ. СПЕЦИАЛНИ ПОТРЕБНОСТИ И ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА

преподаваме.bg

Статиите в тази рубрика са публикувани на сайта на [преподаваме.bg](https://prepodavame.bg)

РЕДАКЦИОНЕН ЕКИП:

Мила Иванова - Старши специалист "Управление на съдържание и развойна дейност" във Фондация „Заедно в час“

Автор:

Виолета Георгиева

Редактори:

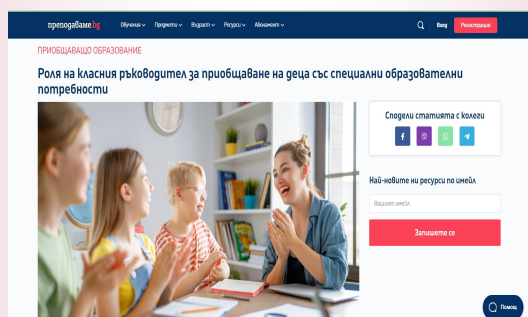
Мая Стоянова - Уорнър

Елица Тодорова

Дизайн:

Преслава Байчева

Пламена Тошева

РОЛЯ НА КЛАСНИЯ РЪКОВОДИТЕЛ ЗА ПРИОБЩАВАНЕ НА ДЕЦА СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ

Наред с многото отговорности на класния ръководител се откроява една негова значима функция – да присъединява, обединява и приобщава всички деца от класа в едно общо пространство на разбирателство, доверие и приемане. Приобщаването на дете със специални образователни потребности /СОП/ е отговорност на всички в училище, но водеща остава ролята на класния ръководител. Именно от него родителите очакват да изгради позитивна култура в класната стая, която насърчава развитието на всяко дете.

• Какво да предприемете, ако в класа ви има дете със СОП?

Вие сте класен ръководител и в класа ви предстои да бъде записано дете със СОП. Тази нова за вас информация е в състояние да завладее изцяло съзнанието ви, да ви изпълни с притеснение и безпокойство за това, което предстои. Ето няколко насоки, които ще ви освободят от личните тревоги:

• Организирайте опознавателна среща с родителите и детето

Запознайте се със семейството. Поговорете, съберете информация за състоянието на детето, за неговите затруднения. Информирайте се за всичко, което смятате, че е полезно да знаете за него – силни страни, интереси, любими занимания, предпочитани теми за разговор и др. Помолете за копия от медицинските документи или от консултациите при специалисти, които детето е посещавало – те ще ви дадат допълнително информация относно вида на неговото заболяване или състояние и относно всички свързани с него особености – в поведението, комуникацията, отражението върху обучението и други.

<https://>

РЕСПО

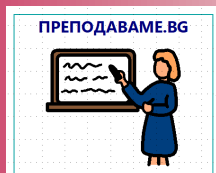

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

ХІІІ. СПЕЦИАЛНИ ПОТРЕБНОСТИ И ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА

преподаваме.bg

- **Подгответе учениците си за новия им съученик**

Поговорете с класа за новия ученик и неговите по-различни потребности. Бъдете подготвени за любопитството или притесненията на децата. Отговорете на всички въпроси, така че да не остават неизвестни и моменти на слаба информираност. Коментирайте открито какво се крие зад определението “специални образователни потребности“. Предразположете учениците да приемат детето сред тях, гласувайте им доверие като им кажете, че очаквате да ви помогнат да го приобщите към класа. Помислете заедно какви общи дейности може да организирате, така че да се включи и ученикът със СОП и още от началото да се почувства добре приет в новата за него обстановка.

- **Запознайте родителите на вашите ученици с по-различните потребности на детето със СОП**

Организирайте родителска среща. Поговорете с родителите за спецификата на нарушението на ученика със СОП и за всички затруднения, което то поражда. Подгответе ги, че ще има въпроси от децата им и че е много важно техните отговори да бъдат изчерпателни и подкрепящи различието. Толерантността е ценност, която ще е необходима на учениците през целия им живот, защото е в основата на добрите отношения между хората и приспособяването към средата. Нека наличието на “по-различно“ дете в класа да послужи за база за формиране на ценности, които ще ги направят по-добри и съпричастни.

- **Осигурете подкрепяща среда**

В представите ни за подкрепяща среда се крият поредица от обосновани дейности, които помагат всяко едно дете да се чувства добре, да бъде прието и ценено и да има възможност да развива своя потенциал сред връстници в училище.

Понякога класният ръководител не може да промени изцяло средата в училище, така че да посрещне различните потребности на всички деца. Например не е в състояние сам да подсури достъпна архитектурна среда. Отговорностите в осигуряване на достъпност до образователния процес трябва да бъдат споделени. Класният ръководител има право на подкрепа от специалистите, включени в екипа за подкрепа за личностно развитие на ученика със СОП. Заедно с тях ще изготви индивидуален учебен план, индивидуални учебни програми, ще адаптира учебно съдържание и т.н. Но има момент, който е изцяло в негови ръце – осигуряването на позитивен климат и добронамереност към различието в класа.

Дали детето с по-различни потребности ще бъде прието сред своите връстници в класа зависи почти изцяло от класния ръководител и от това, което той ще предприеме:

- как ще подходи към различието;
- как ще успее да обясни спецификата в поведението;
- как ще представи различните потребности;
- как ще подготви и предразположи децата в класа и останалите учители към различието и неговото приемане като нормална, а не извънредна ситуация.

РЕСПО

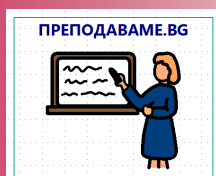

РЕСПО

Тел: 0879018130

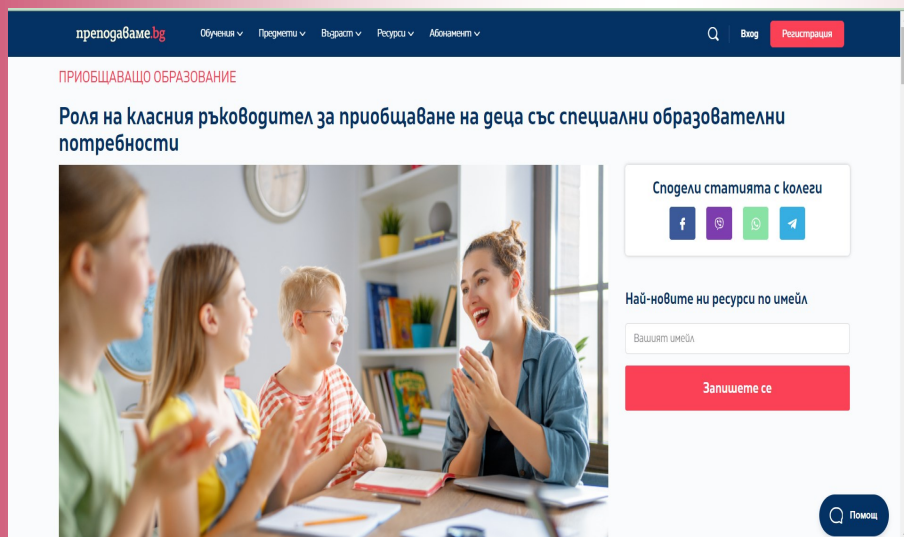
Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

ХІІІ. СПЕЦИАЛНИ ПОТРЕБНОСТИ И ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА

преподаваме.bg

**Пълното съдържание на статията можете да прочетете
ТУК:**

<https://prepodavame.bg/rolya-na-klasnia-rakovoditel-za-priobshtavane-na-detsa-sas-spetsialni-obrazovatelni-potrebnosti/>

<https://>

РЕСПО

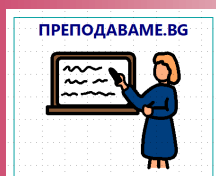

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

ХІІІ. СПЕЦИАЛНИ ПОТРЕБНОСТИ И ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА

преподаваме.bg

Статиите в тази рубрика са публикувани на сайта на [преподаваме.bg](https://prepodavame.bg)

РЕДАКЦИОНЕН ЕКИП:

Мила Иванова - Старши специалист "Управление на съдържание и развойна дейност" във Фондация „Заедно в час“

Автор:

Виолета Георгиева

Редактори:

Мая Стоянова -

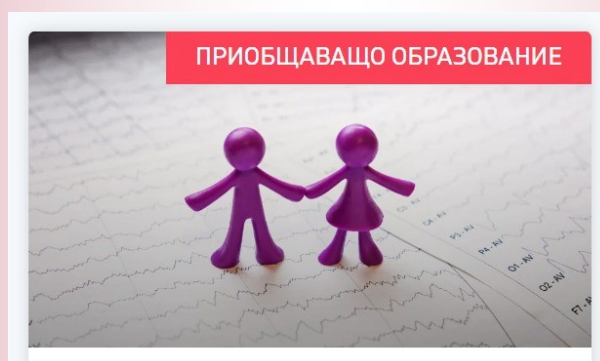
Уорнър

Елица Тодорова

Дизайн:

Преслава Байчева

Пламена Тошева

ЛИЛАВ ДЕН ИЛИ КАК ДА ПОДКРЕПИМ ДЕЦАТА С ЕПИЛЕПСИЯ В УЧИЛИЩЕ

Наред с многото дни за отбелязване на различни празници и чествания в училище, макар и с недостатъчно голяма популярност, в календара намира място и 26 март – Световният ден в подкрепа на страдащите от епилепсия или т.нар. Лилав ден /Purple day/. Заедно с Международния ден на хората с епилепсия, който се отбелязва всеки втори понеделник на февруари съгласно решение от 4.01.2015 г. на Международното бюро за епилепсията (IBE) и Международната лига срещу епилепсията (ILAE), Лилавият ден има за цел да повиши информираността на обществото за епилепсията и ежедневната борба на милиони хора по света за адекватни социални грижи, достъп до съвременно лечение, справяне с предразсъдъците, достъп до образование и работа.

Българските детски градини и училища трябва да бъдат гостоприемни за всички деца, независимо от техните особености, затруднения, специални потребности или здравословен статус. Всяко дете има право на образование!

Епилепсията не е само пристъпи. Понякога зад диагнозата остават скрити умения, възможности, таланти и потребност за общуване и реализация – както при всички останали деца, които нямат този проблем.

Настоящата статия дава полезна информация на педагогическите специалисти с базисна информация за заболяването, какво трябва да знаем за епилепсията на детето в класа ни, как да окажем първа помощ при епилептичен пристъп, какво да правим след като премине пристъпът, кога се налага да повикаме бърза помощ, както и някои насоки за работа с деца с епилепсия, с техните родители и защо е полезно да знаем за Асоциация на родителите на деца с епилепсия в България.

Пълното съдържание на статията можете да прочетете **ТУК:**

<https://prepodavame.bg/lilav-den-ili-kak-da-podkrepim-detsata-s-epilepsia-v-uchilishte/>

РЕСПО

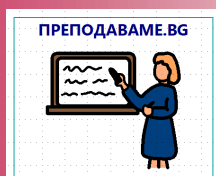

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РСППО-
МОНТАНА

ХІІІ. СПЕЦИАЛНИ ПОТРЕБНОСТИ И ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА

преподаваме.bg

Статиите в тази рубрика са публикувани на сайта на [преподаваме.bg](https://prepodavame.bg)

РЕДАКЦИОНЕН ЕКИП:

Мила Иванова - Старши специалист "Управление на съдържание и развойна дейност" във Фондация „Заедно в час“

Автор:

Виолета Георгиева

Редактори:

Мая Стоянова - Уорнър

Елица Тодорова

Дизайн:

Преслава Байчева

Пламена Тошева

ХИПЕРАКТИВНИ ДЕЦА

Хубаво е да заличим мита, че хиперактивните деца са лошо възпитани или разглезени – те наистина страдат от своето поведение и свръхактивност, което изисква специализирана подкрепа от ранна детска възраст.

Настоящата статия дава насоки как да подкрепим хиперактивните деца в общообразователна среда, защото уловени в капана на собствената си разсеяност, избухливост, импулсивност и неудържимост, те са сред нас и очакват нашата подкрепа. Можем да им помогнем, като загърбим своите предразсъдъци и променим нагласите си, за да насочим поглед към техните умения, скрити зад невнимание и повишена активност.

Важни акценти

В. Боянова и М. Станкова обобщават няколко важни моменти в организирането на училищната работа, които биха били в помощ на учителите:

- да има ясни очаквания и изисквания към децата с хиперактивност и дефицит на вниманието;
- да се показва и казва често какво е приемливо в нашата класна стая;
- да се подсигури строг и системен режим на работа;
- да има предсказуемост и постоянство в класната стая;
- да има много практически демонстрации и нагледни материали;
- да се преговарят често поведенческите очаквания и правила;
- да бъдат честни и ясни всички условия;
- да се спазват всички условия;
- да има разбиране от страна на учителя, гъвкавост, търпение (Боянова, В./Станкова, М.2010)

<https://>

РЕСПО

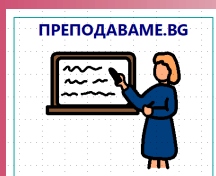

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

ХІІІ. СПЕЦИАЛНИ ПОТРЕБНОСТИ И ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА

преподаваме.bg

Адаптация в училищна среда

За да помогнем на детето със СХДВ да се чувства добре в училищна среда е необходимо да положим доста усилия, да се справим с редица предизвикателства и да не забравяме, че буйното поведение не е директно спрямо нас.

Ефективният учебен процес в такава ситуация изисква учителите добре да разбират дефицита на внимание и трудностите на децата, да са готови да правят промени в стила си на преподаване и да приспособят условията в класната стая (Макинтайър, К./ Депонио, П. 2015).

Организация на пространството в класната стая

Средата в училище трябва да е подкрепяща многообразието в класа. За децата с хиперактивност и дефицит на вниманието тя трябва да е тиха, приятна, стабилна и предвидима. Помислете за:

- позициониране на хиперактивното дете на първия чин в редицата или близо до учителя в случай на по-нетрадиционен дизайн в класната стая. Така ще осигурите възможност за поддържане на очен контакт;
- позициониране на детето по-далеч от врати и прозорци с цел намаляване на допълнително разсейване и съпътстващи смущения;
- възможност за ставане и кратко разхождане на хиперактивното дете из стаята. Обяснете на останалите ученици, че заобикалянето на всеобщото правило (ако имате такова) не е прищявка, а необходимост.

Адаптации в методите и похватите на преподаване

Тук е важно да помислим за:

- осигуряване на тиха работна среда без шумове, музика и други стимули, които засилват активността;
- честа смяна на дейностите за по-добра ефективност при работата на детето;
- богато онагледяване на поднесената информация;
- визуално и тактилно привлекателни учебни материали, които привличат вниманието за по-дълго време и повишават мотивацията за работа; адаптиране на изискванията – задачата може да бъде разделена на части, за по-висока успеваемост на различното дете.

Когато поставяме задача на дете с хиперактивност и дефицит на вниманието, не бива да забравяме, че е възможно то да има затруднения в различни етапи от справянето с нея. Може да се затрудни със стартирането на задачата, да му е трудно да се концентрира върху нея или да му е трудно превключването от една дейност към друга. Много вероятно е да не завърши докарай дадената задача, защото съсредоточаването за по-дълго време е трудно постижимо при него.

Когато зададете задача на класа за самостоятелна работа, подкрепете своя по-различен ученик, като се уверите, че е разбрал инструкциите, че е наясно какво трябва да направи и как да подходи, за да се справи.

РЕСПО

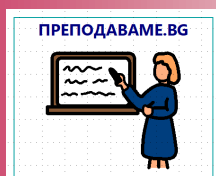

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦППО-
МОНТАНА

ХІІІ. СПЕЦИАЛНИ ПОТРЕБНОСТИ И ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА

преподаваме.bg

Напишете заедно на лист отделните етапи, през които трябва да премине, така че те да са пред него и да му служат за ориентир. Позволете му кратка почивка – например разходка до дъската, за да ви направи услуга като донесе/остави маркер или до бюрото, за да ви донесе бутилката с вода. След това изискайте детето да се върне на чина и да продължи да работи.

Адаптация в методите на оценяване

Преценете коя форма на проследяване на овладените умения и компетенции е най-подходяща за вашия ученик. Не се притеснявайте да правите промяна във формата на изпитването – все пак възможностите са равни, само когато потребностите са еднакви.

В случай на хиперактивност с дефицит на внимание за едни ученици по-подходящо би било да ги изпитате устно и да им помагате с помощни въпроси, които да поддържат тяхната концентрация за по-дълго време. За други по-подходящ начин би било писменото изпитване, което ще им даде възможност да се съсредоточат върху писането, без да се притесняват от неуслужливата си памет, силната разсеяност и слабата си концентрация.

Винаги поставяйте под съмнение слабите резултати. Много вероятно е те да не са вследствие на незнание по темата, а просто от изпадане в криза точно по време на изпитването. Направете проверка в момент, когато прецените, че детето е сравнително спокойно и би могло да демонстрира реалните си умения.

Използване на помощни средства

Гривните с топчета, броениците и други предмети за манипулиране с ръцете могат да помогнат на вашия специален ученик за намаляване на активността и завишената импулсивност.

Тежките жилетка, елече, одеяло или играчки са специализирани продукти за стимулация с дълбок натиск (Deep Pressure Stimulation), която представлява нежен и премерен натиск или прегръщане на детето. Този натиск може да се прилага с ръце, със специални масажни инструменти или със специализирани продукти, които детето може да носи или да увива около себе си, за да се постигне желания натиск, носещ усещане за спокойствие:

- тежка жилетка – помага при хиперактивност, липса на концентрация, спомага за рефлексна зрялост, осъзнатост и координация, както и за правилната позиция на тялото, ръцете, усещането за пространство;
- тежко одеяло – помага за управление на нарушенията на сензорната преработка. Намалява стреса и безпокойството и подобрява концентрацията.

Пълното съдържание на статията можете да прочетете ТУК :
<https://prepodavame.bg/hiperaktivni-detsa/>

РЕСПО

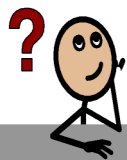
РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦППО-
МОНТАНА

ЗНАЕТЕ ЛИ?

ЗНАЕТЕ ЛИ ?

КНИЖАРНИЦА
Приобщаващо
образование

ОНЛАЙН КНИЖАРНИЦА „ПРИОБЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ“

Онлайн книжарница „Приобщаващо образование“ е създадена от Национален институт за образование и приобщаващи политики през 2020 г.. Нашата цел е да предлагаме разнообразие от специализирана литература на водещи специалисти и материали в сферата на приобщаващото образование, специалната педагогика и логопедия. Сред авторите, които ще откриете при нас са проф. Мира Цветкова-Арсова, проф. Цветанка Ценова, проф. Неда Балканска, д-р Калоян Дамянов, проф. Жана Янкова, проф. Владимир Радулов, д-р Александър Кръстев, Анна Динчева, доц. Катерина Щерева

Всички книги можете да разгледате на следния линк: <https://inclusion.bg/>

Националният институт за образование и приобщаващи политики (НИОПП) е създаден през август 2016г. като част от структурата на Националната асоциация на ресурсните учители (НАРУ). През 2017г. НИОПП получава и разрешение да обучава педагогически специалисти, като след края на всяко едно от обученията се издава сертификат, носещ образователен кредит, признат от Министерството на образованието и науката на Република България. Освен книгите, които ще откриете в книжарницата ни, ще можете да се запознавате с предстоящи квалификационни обучения, които предлагаме в цялата страна.

Екип НИОПП

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

КНИЖАРНИЦА
Приобщаващо
образование

**РЦППО-
МОНТАНА**

ЗНАЕТЕ ЛИ?

ЗНАЕТЕ ЛИ ?

„КАРИН, СЛОНЧО И СУПЕРСИЛИТЕ“ – СВЕТЪТ НА ДЕТСКИТЕ ЕМОЦИИ И ПРЕЖИВЯВАНИЯ

Поредицата „Карин, Слончо и суперсилите“ се предлага с благотворителна цел в подкрепа на терапията на деца със специални потребности в Карин дом.

„Карин, Слончо и суперсилите“ е поредица, която пренася малките и големите читатели в света на детските емоции и преживявания. Сюжетните линии вплитат Карин, Слончо и техните приятели в на пръв поглед обикновени ежедневни ситуации. Нищо обикновено няма обаче в детския свят. Всеки ден е изпълнен с предизвикателството да опознаеш и приемеш себе си, да намериш силните си страни, да бъдеш приет в групата, да имаш приятели. Всяка среща е кръстопът на нови емоции. Срещи, случки и опитност, които посяват семенцата на формиращата се личност. В тези книжки всяко дете ще намери по нещо за себе си. И по нещо за другите. Всяка книжка от поредицата запознава малкия читател с различието и многообразието в човешкия свят и носи информация за нова емоция. Книжките вдъхват увереност и интелигентност, както и социалните умения.

Всеки цветен отпечатък може да изглежда като петно или като шедьовър – зависи от ъгъла, под който го гледаме. „Карин, Слончо и суперсилите“ помага на малкия и на големия читател да види способностите, силите и качествата в различието. Да поддържа вярата, да пази надеждата и да живее с любов.

<https://magazin.karindom.org/product/alice-otiva-na-lekar/>

РЕСПО

Детска книжка „Алис отива на лекар“ – Поредица „Карин, Слончо и суперсилите“

Автор: Виргиния Милкова Василева

Илюстрации: Влади Видал

Печат: Хеликс прес

Издател: Фондация „Карин дом“

„Поредицата „Карин, Слончо и суперсилите“ се предлага с благотворителна цел в подкрепа на терапията на деца със специални потребности в Карин дом.

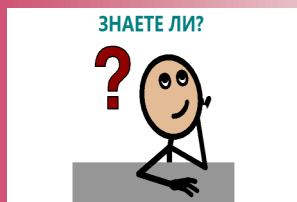
„Алис отива на лекар“ е третата детска книжка от поредицата „Карин, Слончо и суперсилите“ на авторката Виргиния Василева - детски психолог, психотерапевт и илюстраторката Влади Видал. Книжката следва основната линия на поредицата - запознава децата с емоциите и предизвикателства в ежедневието, както и с начините за преодоляването им.

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

ЗНАЕТЕ ЛИ ?

Книгата е вече в продажба и можете да я поръчате тук:

<https://magazin.karindom.org/product/alice-otiva-na-lekar/>

Можете да изтеглите безплатно и прекрасни илюстрации за оцветяване, които да подпомогнат децата в разбирането и допринесат за още повече емоция в четенето и слушането на историите.

Виргиния Василева, автор

Вержи е психотерапевт и детски психолог в Карин дом. В практиката си съчетава утвърдени и иновативни терапевтични методи и подходи за работа с деца със затруднения в развитието, както и инструменти за психотерапевтична подкрепа на деца и възрастни. Води родителските групи за взаимопомощ и подкрепа, които са ценен инструмент за справяне с предизвикателствата.

" В книжка "Алис отива на лекар" Алис се сблъсква със страха от медицински интервенции и приятелката ѝ Карин я подкрепя, учейки я на това как да превърне страха в смелост. Алис е дете с дислексия/дискалкулния, но тези ѝ особености не са акцент в описанието на героинята. Героите в поредицата ни учат на точно обратното - да виждаме детето и неговата душевност отвъд диагнозата."

Влади Видал, илюстратор

" Като илюстратор, моето отношение към децата е изпълнено с дълбоко уважение и обич. Вярвам, че всяко дете заслужава да види света в най-ярките му цветове и да усети безграничното въображение, което книгите могат да предложат. Обичам да работя с деца, защото са най-искрената аудитория - те веднага ще ти покажат дали нещо им харесва или не. Това ме мотивира да създавам илюстрации, които не само да разказват история, но и да вдъхновяват, да учат и да лекуват. Всяка илюстрация е направена с любов и грижа, с надеждата да остави положително впечатление в сърцата на малките читатели и да им помогне да растат като смели и щастливи личности"

Поръчайте и другите две книжки от поредицата:

"Играем заедно" <https://magazin.karindom.org/product/igraem-zaedno/>

Детска книжка „Играем заедно“ – Поредица „Карин, Слоно и суперсилите“

Автор: Виргиния Милкова Василева
Илюстрации: Влади Видал
Печат: Хеликс прес
Издател: Фондация „Карин дом“

„Поредицата „Карин, Слоно и суперсилите“ се предлага с благодатворителна цел в подкрепа на терапията на деца със специални потребности в Карин дом.

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

ЗНАЕТЕ ЛИ?

ЗНАЕТЕ ЛИ ?

В "Играем заедно" главната героиня Карин се учи да преодолява своята тревожност. Понякога децата изпитват притеснение от това как ще бъдат приети в групата и как да си намерят приятели. Книжката дава на децата конкретни стратегии как да придобият увереност, да приемат слабите си и да развиват силните си страни. Това е и книжка за приемане на различията - Карин е дете с двигателни и говорни затруднения, която развива своите умения. Посланието в книжката е "Всяко дете има суперсили, повярвай в това. Понякога суперсилите си почиват и трябва само да бъдат събудени".

"Командировката на мама"
[product/komandirovkata-na-mama/](https://magazin.karindom.org/product/komandirovkata-na-mama/)

<https://magazin.karindom.org/>

Детска книжка
„Командировката на
мама“ – Поредица
„Карин, Слоно и
суперсилите“

Автор: Виржиния Милкова Василева

Илюстрации: Влади Вигал

Печат: Хеликс прес

Издател: Фондация „Карин дом“

*Поредицата „Карин, Слоно и суперсилите“ се предлага с благотворителна цел в подкрепа на терапията на деца със специални потребности в Карин дом.

В "Командировката на мама" ще се запознаем с нов герой - лъчезарната Съни - дете със Синдром на Даун. Карин се сблъсква с нови емоции, но успява да ги преодолее с помощта на приятелите си.

Тези три терапевтични приказки, освен забавни за децата, са и пътеводител на родителя, който чрез тях може по достъпен и интересен начин да представи на малкото дете как да превъзмогне страховете си, да открие своите суперсили и тези на другите деца, да приема децата с различни възможности и да разбира по-добре света около себе си. **За да улесним четенето – използваваният шрифт в книжката е *Adys* – първият български шрифт за хора с дислексия.**

Книжките подпомагат разбирането на децата за различните възможности на всяко дете, както и търсенето на вътрешни суперсили и начини за справяне с детските страхи.

РЕСПО

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА

ЗНАЕТЕ ЛИ?

ЗНАЕТЕ ЛИ ?

Препоръчваме книжките както за деца, които все още не могат да четат, така и за деца в началния етап на образование. Учителят и родителят могат да насърчат детето да открие своите силни страни и да сподели как се справя със своите страхове или в трудна за него ситуация. Книгите насърчават приобщаващите практики и включването на всяко дете в образователния процес, независимо от двигателни ограничения или други обучителни трудности. Четящият е хубаво да се фокусира не върху конкретната диагноза и дефицит на детето, а да посочи като пример как то се справя и се включва във всички образователни задачи и общите игри.

Още полезна информация за учители може да откриете и в „Наръчник в помощ на учителите от масовите детски градини“, който може да бъде безплатно изтеглен тук: https://karindom.org/pdf/inclusive/narachnik_uchiteli.pdf

Венета Милева
Мениджър Маркетинг и Фондонабиране

Karin Dom
86 A Tsar Osvoboditel Blvd .
Varna 9000, Bulgaria
Tel:+ 359 52 302 518
M:+359 879 940 743
www.karindom.org

РЕСПО

Регионално електронно списание за приобщаващо образование

Е-СПИСАНИЕ
РЕСПО

МОНТАНА

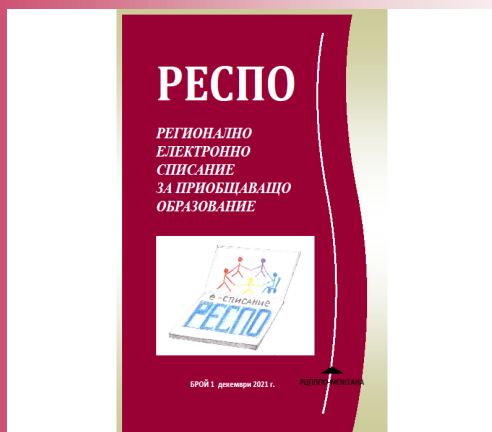
Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование-гр.Монтана

РЕСПО

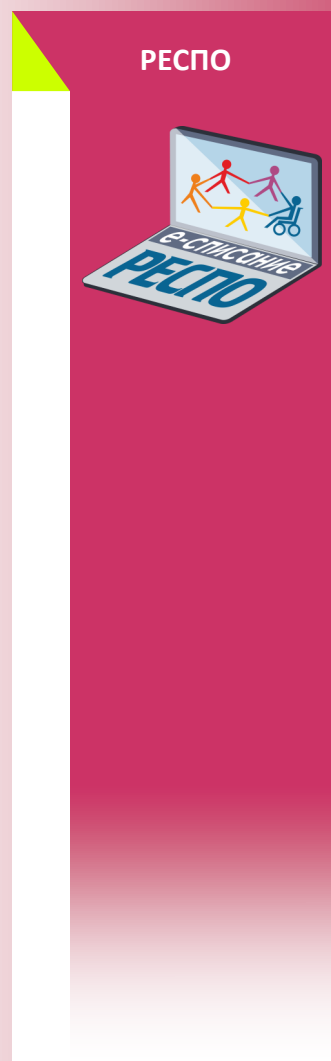
Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

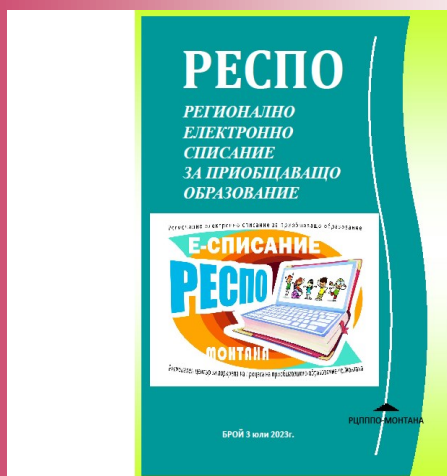
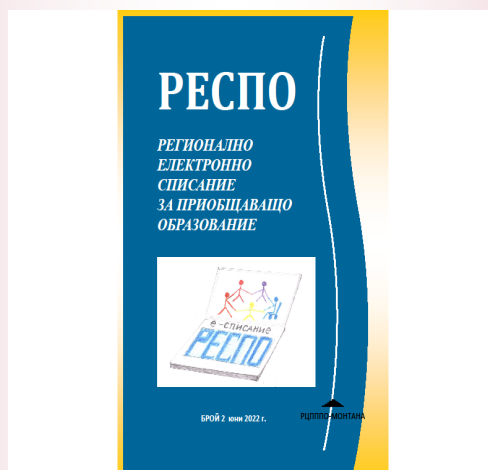

РЦППО-
МОНТАНА

https://rcm.dstcenter.eu/images/downloads/emagazine/2021/respo_12_2021.pdf

https://rcm.dstcenter.eu/images/downloads/emagazine/2022/respo_06_2022.pdf

https://www.rcm.dstcenter.eu/images/downloads/2023/respo/respo_07_2023.pdf

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

**РЦПППО-
МОНТАНА**

Снимка: https://www.instagram.com/mobilehomesmalibu/p/C6FQOO_vCA/

РЕСПО

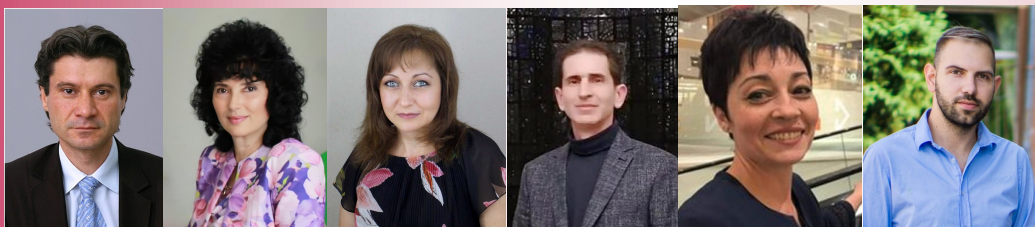

Екипът на РЕСПО Ви пожелава слънчево и вълнуващо лято!

РЕСПО

Тел: 0879018130

Имейл: respo_rc_montana@abv.bg

РЦПППО-
МОНТАНА